

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060104

DOM
2015-03-03
Stockholm

Mål nr
M 5853-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-05-28 i mål nr M 4418-12, se bilaga A

KLAGANDE

Cementa Aktiebolag, 556013-5864
Cementvägen 1
541 21 Skövde

Ombud: X

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg

2. Skövde kommun
541 83 Skövde

3. Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

4. Havs- och vattenmyndigheten
Box 11930
404 39 Göteborg

SAKEN

Ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid kalkstenstäkt på fastigheterna X och Y i Skövde kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med undanröjande av mark- och miljödomstolens dom återförvisar Mark- och miljööverdomstolen målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1192454

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

BAKGRUND

Cementa Aktiebolag (Cementa) ansökte hos mark- och miljödomstolen om tillstånd enligt miljöbalken för fortsatt och utvidgad brytning vid kalkstenstäkt på fastigheterna X och Y i Skövde kommun, tillstånd enligt miljöbalken för viss vattenverksamhet samt dispens från biotopskyddet, allt i enlighet med vad som framgår av mark- och miljödomstolens dom.

Mark- och miljödomstolen avslag Cementas ansökan och beslutade att bolaget skulle betala rättegångskostnader till länsstyrelsen. Som skäl för att avslå ansökan angavs i huvudsak att det krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken och att utredningen i målet är för bristfällig för att göra den skadeprövning som ska ske enligt 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken samt att, vid den avvägning som ska ske mellan riksintressena för naturvård och friluftsliv å ena sidan och riksintresset för mineralfyndigheten å andra sidan, ska riksintresset för naturvård och friluftsliv ges företräde.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Cementa har överklagat mark- och miljödomstolens dom och yrkat i första hand att Mark- och miljööverdomstolen ska bifalla de yrkanden bolaget framställt vid mark- och miljödomstolen, dock med en justering av området för det utökade brytningsområdet. Cementa har i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska pröva frågan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a och 28 b §§ miljöbalken, förklara den ansökta verksamheten tillåtlig samt i övrigt återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. I sista hand har Cementa yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Cementa har till stöd för sin talan angett sammanfattningsvis följande.

Av de uppgifter som Cementa presenterat i miljökonsekvensbeskrivningen framgår att det inte föreligger någon risk för att den ansökta verksamheten på ett betydande sätt

kan påverka miljön i Natura 2000-området Klasborgs- och Våmbs ängar. För det fall det ska anses föreligga risk för betydande påverkan på Natura 2000-området, har mark- och miljödomstolen i strid mot gällande rätt valt att ta målet till prövning trots att mark- och miljödomstolen i domskälen har konstaterat att det inte finns någon utredning som gör det möjligt att företa en prövning enligt 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken. Mark- och miljödomstolen har därmed avslagit ansökan på materiell grund utan att dessförinnan ha förelagt Cementa att komplettera ansökan med för bedömningen relevant underlag. Förfarandet är oförenligt med kravet på den fullständiga utredningsskyldigheten som åligger mark- och miljödomstolen och utgör grovt rättegångsfel. För det fall det inte utgör grovt rättegångsfel att företa prövningen på det sätt som skett, gör Cementa gällande att mark- och miljödomstolens bedömning enligt rekvisiten i 7 kap 28 b § miljöbalken är materiellt felaktig. Bedömningen har grundats på felaktiga förutsättningar i fråga om den s.k. svämlövskog som enligt domskälen skulle riskera att skadas av den ansökta verksamheten. Risken för att den sökta verksamheten skulle skada Natura 2000-områdets integritet, i den mening som framgår att EU-domstolens praxis, är därmed utesluten och det föreligger förutsättningar att meddela tillstånd enligt 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen har valt att företa en avvägning av riksintressen enligt 3 kap. 10 § miljöbalken trots att det enligt mark- och miljödomstolen saknats underlag för att bedöma frågan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a och b §§, och därmed också om verksamheten är förenlig med 4 kap. miljöbalken vilket är en förutsättning för att tillåta verksamheten med stöd av 3 kap. 10 § miljöbalken. Mark- och miljödomstolens bedömning att riksintresset för mineralutvinning skulle vara försvagat bl.a. på grund av medlemskapet i EU saknar stöd i svensk praxis och torde strida mot grundläggande principer om icke-diskriminering enligt EU-rätten.

Vid handläggningen i Mark- och miljööverdomstolen har Cementa ingett nytt material vad gäller särskilt frågan om påverkan på Natura 2000-området. Det nya materialet består av följande. Promemorian *Naturtyper i anslutning till Våmbsbäcken i norra delen av Klasborg-Våmbs Natura 2000-område, Skövde*, 2014-07-04, promemorian *Kalkstenstäkt i Skövde, grundvattenpåverkan på Klasborgs och Våmbs Natura 2000-område*, 2014-07-16, rapporten *Geohydrologiska förutsättningar för omflyttning av*

Hålldammsbäcken, 2014-07-18, promemorian *Nya Hålldammsbäcken*, 2015-01-08, uppdaterad ritning över bäckläget, 2015-01-08, promemorian *Kompletterande modellering av påverkan på grundvattennivåer till följd av utökad täktverksamhet i Våmb*, 2015-01-08, promemorian *Påverkan på naturtyper och markhydrologi i Klasborgs-Våmbs Natura 2000-område*, 2015-01-08, samt *Kalkstenstäkt i Skövde, förslag till kontrollprogram avseende grundvatten*, 2015-01-08.

Yttranden har inkommit från bl.a. Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Naturvårdsverket har anfört bl.a. följande. Det finns en risk för en betydande påverkan på Natura 2000-området och tillstånd krävs därför enligt 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken. Risken för påverkan gäller främst det utpekade habitatet lövsumpskog/svämlövskog. Enligt ansökan avser sökanden att omleda Hålldammsbäcken som i sin tur ansluter till Våmbsbäcken och sedan rinner in i Natura 2000-området. De aktuella skogstyperna är, oavsett hur de kommer att klassificeras, beroende av regelbundna översvämningar och det är väl belagt att dessa är känsliga för hydrologiska förändringar i grund- och ytvatten. Det finns uppenbara risker för sådan hydrologisk påverkan genom den sökta verksamheten. En hydrologisk förändring kan uppstå såväl som en effekt av grundvattenbortledning i samband med länshållningen av takten men skulle också kunna uppstå genom omledning av Hålldammsbäcken.

Länsstyrelsen har bedömt att risken för att verksamheten kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper inte kan uteslutas och anfört bl.a. följande. Den aktuella skogsmarken vid Våmbsbäcken har inte naturtypsstatus som svämlövskog eller lövsumpskog på grund av att den ännu inte har så utvecklade strukturer typiska för naturtyperna. Länsstyrelsen har dock bedömt att den har utvecklingspotential att uppnå värdefulla strukturer inom överskådlig framtid, därav utpekandet som Natura 2000-område. Om utvecklingen mot naturtypsstatus ska kunna fortgå krävs emellertid att vattenflödet i Våmbsbäcken inte minskar och att tillfälliga översvämningar inte minskar i frekvens eller omfattning. Således blir frågan om den tänkta täktverksamheten kan komma att på ett betydande sätt påverka miljön i Natura 2000-området en fråga om vattenflödet i Våmbsbäcken. För att inte betydande påverkan ska

ske ska vattenflödet i Våmbsbäcken i huvudsak vara opåverkat av täktverksamheten. En betydande del av Våmbsbäckens flöde kommer från Hålldammsbäcken.

SGU har anfört bl. a. följande. De naturtyper som finns inom Klasborg-Våmb är känsliga för påverkan av avsänkta grundnivåer. Om flödet av ytvatten till området bibehålls inom nuvarande volymer bedöms detta kunna hålla uppe närbelägna grundvattennivåer och risken för påverkan bedöms som liten.

Yttranden har även inkommit från ett antal enskilda och föreningar.

Parterna har fått möjlighet att yttra sig i frågan om återförvisning.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Cementas talan i Mark- och miljööverdomstolen innefattar bl.a. ett påstående om grovt rättegångsfel på grund av bristande materiell processledning från domstolens sida och frågan om detta bör föranleda återförvisning. Med anledning av Cementas yrkande men även med hänsyn till det nya material som kommit in till Mark- och miljööverdomstolen har frågan uppkommit om det finns skäl att återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Vid handläggningen i mark- och miljödomstolen har frågan om det krävs tillstånd med hänsyn till bestämmelserna i 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken på grund av den sökta verksamhetens påverkan på det närliggande Natura 2000-området Klasborgs och Våmb's ängar (SE0540093) aktualiserats och, för det fall tillstånd krävs, om sådant tillstånd kan lämnas. Frågan om det överhuvudtaget krävs tillstånd enligt nämnda bestämmelser har enligt Mark- och miljööverdomstolen betydelse för den fortsatta bedömningen om återförvisning ska ske. Mark- och miljööverdomstolen prövar därför först frågan om det krävs sådant tillstånd.

Skyddet i ett Natura 2000-område gäller mot närmare angiven påverkan av de arter och naturtyper för vilka området har utsetts. Enligt Naturvårdsverkets kartverktyg för

Natura 2000 framgår att området Klasborg-Våmb pekats ut bl.a. för naturtyperna *lövsumpskog* och *ädellövskog i branter*. Länsstyrelsen har vidare bedömt att området har utvecklingspotential att uppnå värdefulla strukturer inom överskådlig framtid.

Enligt 4 kap. 8 § miljöbalken får en verksamhet som är tillståndspliktig inte komma till stånd om inte tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken lämnats. Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs för verksamhet som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område, oavsett om verksamheten ska bedrivas inom eller utanför området. Vid bedömningen av om en verksamhet är tillståndspliktig ska prövningen göras med utgångspunkt från dess typiska effekter (jfr MÖD 2003:100). Tröskeln för när en verksamhet är tillståndspliktig har enligt praxis satts lågt. Det räcker, enligt EU-domstolen, att det är troligt att planen eller projektet kan påverka området på ett betydande sätt (se bl.a. EU-domstolens avgörande den 7 september 2004 i mål C-127-02, Waddenzee).

I målet är det klarlagt att täktverksamheten enligt ansökan kommer att medföra att grundvattennivån kommer att sänkas inom delar av Natura 2000-området. Inom Natura-2000-området förekommer naturtyper som är känsliga för påverkan i hydrologin. Mark- och miljööverdomstolen bedömer i likhet med mark- och miljödomstolen och mot bakgrund av den utredning som finns i målet, att den sökta verksamheten riskerar att på ett betydande sätt påverka skyddade livsmiljöer i Natura 2000-området. Verksamheten kräver därmed tillstånd enligt bestämmelserna i 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken.

Frågan är då om prövningen om tillstånd kan lämnas bör ske här eller i mark- och miljödomstolen.

Mark- och miljödomstolen har funnit att sökanden, genom de invändningar som sakägare haft beträffande frågan om underlaget medgav en skadeprövning utifrån Natura 2000-bestämmelserna, uppmärksammats på frågan på ett sådant sätt att domstolen inte närmare behövde beskriva ett krav på utredning samt att sökanden under huvudförhandlingen haft möjlighet att läka bristen men att detta inte skett.

Av handlingarna i målet framgår att mark- och miljödomstolen, efter förfrågan till remissinstanser om eventuella krav på kompletteringar av ansökan, har skickat ett kompletteringsföreläggande till sökanden. Sökanden förelades vid äventyr av avvisning att komplettera ansökan i de avseenden som hade påtalats av remissinstanserna i hänvisade aktbilagor, vilket bl.a. innefattade en utförligare beskrivning av Natura 2000-området och hur den ansökta verksamheten påverkar miljön i detta område. Sökanden inkom med komplettering varefter målet kungjordes och handläggningen fortsatte med ytterligare skriftväxling. Något föreläggande med krav på specifika kompletteringar har inte i detta skede skickats till sökanden från domstolen. Inför huvudförhandlingen har mark- och miljödomstolen upprättat en huvudförhandlingsplan. Det går inte av den att utläsa att domstolen önskade få frågan om påverkan på Natura 2000-området, eller någon annan fråga, särskilt belyst under förhandlingen. Inte heller efter förhandlingen har något initiativ till komplettering av utredningen tagits från domstolen.

I miljömål gäller att mark- och miljödomstolen har en fullständig utredningsskyldighet. Domstolen har alltså en skyldighet att bedriva en aktiv materiell processledning så att utredningen får den inriktning och omfattning som krävs (22 kap. 11 § andra stycket miljöbalken, se även prop. 1997/98:45 del 1 s. 294 och 466 f samt del 2 s. 240). Om det föreligger brister i underlaget måste det bedömas om bristerna utgör processhinder eller är av materiellt slag. Om miljökonsekvensbeskrivningen är behäftad med så väsentliga brister att den inte kan utgöra grund för ett ställningstagande till verksamhetens eller åtgärdens inverkan på miljön, ligger det närmast till hands att se detta som ett processhinder. Är en sådan prövning visserligen möjlig men beskrivningen ändå bristfällig får det i stället ses som en fråga om ansökningens materiella innehåll (se bl.a. NJA 2009 s. 321).

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att mark- och miljödomstolen inte har funnit skäl att avvisa Cementas ansökan. När domstolen således bedömt att ansökan skulle prövas i sak har det ålegat domstolen att göra det klart för sökanden vilka brister i utredningen som domstolen ansåg förelåg. Att motparter må ha haft synpunkter på brister i utredningen medför inte att domstolen kan underlåta att bedriva processledning. Processledningen måste ske på ett sådant sätt att det tydligt framgår att

även domstolen anser att det föreligger brister i utredningen. Det står klart att inte varje brist som en domstol anser föreligga behöver föreläggas sökanden för särskild komplettering. I detta fall har det emellertid, enligt mark- och miljödomstolens bedömning, varit fråga om fundamentala brister i utredningen i en för målets fortsatta prövning avgörande fråga. Vid konstaterande av sådana brister borde mark- och miljödomstolen ha berett sökanden möjlighet att komplettera utredningen i närmare angivna avseenden innan målet togs till slutligt avgörande. Domstolens skyldighet att se till att nödvändig utredning inhämtas föreligger även om kompletteringsbehovet konstateras så sent som efter huvudförhandling i målet (se BB m.fl., Miljöbalken, en kommentar, s. 22:21). Mark- och miljödomstolen har således brustit i sin materiella processledning på så sätt att det där har förekommit rättegångsfel.

Mark- och miljödomstolen har dessutom underlåtit att ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas eller inte. Enligt 6 kap. 9 § miljöbalken ska den myndighet som ska pröva en ansökan i ett mål eller ärende där det krävs en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd, genom ett särskilt beslut eller i samband med avgörandet av målet eller ärendet ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

Den bristande materiella processledningen har medfört att materialet i mark- och miljödomstolen har varit otillräckligt för den prövning som skulle göras där och att ett omfattande nytt material i stället har presenterats här, dels i samband med överklagandet men även i ett senare skede under handläggningen. Materialet är omfattande och rör en fråga som är grundläggande för prövningen i målet. På grund av detta och då mark- och miljödomstolen inte har gjort någon sakprövning avseende den sökta verksamhetens påverkan på Natura 2000-området kan rättegångsfelet antas ha påverkat målets utgång. Med hänsyn till instansordningen är det inte möjligt att avhjälpa felet här. Mark- och miljödomstolens dom bör därför undanröjas och målet visas åter dit för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2015-03-31

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark, Lars Borg och Margaretha Gistorp, referent, samt tekniska rådet Yvonne Eklund.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Joakim Edvinsson.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänernsbor

Mål nr M 4418-12

SÖKANDE

Cementa Aktiebolag, 556013-5864
Cementvägen 1
541 21 Skövde

Ombud: X

SAKEN

Ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid kalkstenstäkt på fastigheterna X och Y i Skövde kommun

Ao: 140

N: 6472770

E: 429875

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår Cementa Aktiebolags ansökan.
 2. Cementa ska betala ersättning för rättegångskostnader till Länsstyrelsen i Västra Götalands län med fyratusenåttahundra (4 800) kr. På ersättningsbeloppen ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.
-

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsbor	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

BAKGRUND

Cementa Aktiebolag (nedan Cementa) bedriver sedan 1920-talet såväl täktverksamhet som cementtillverkning på platsen, nuvarande fastigheterna X och Y i Skövde.

Verksamheten vid kalkstenstakten regleras för närvarande genom dåvarande Miljödomstolens vid Vänersborgs tingsrätt dom den 21 februari 2007 (mål M 625-06) och avsågs täcka ett behov om 700 000 – 1 500 000 ton kalksten/år under en 15-20 årsperiod med en efterbehandlingsperiod om 2 år. Tillståndet gäller t.o.m. den 1 mars 2017 och medger en brytningsnivå ned till + 158 m ö h inom befintligt brytningsområde.

ANSÖKAN (notera att hänvisning till bilagor under denna rubrik avser bilagor till ansökan, inte till domen; MMD:s anm)

Cementa ansöker om tillstånd enligt miljöbalken för fortsatt verksamhet vid bolagets kalkstenstakt på fastigheterna X och Y i Skövde kommun, innefattande uttag av högst 1,5 miljoner ton kalksten per år, inom befintligt verksamhetsområde och inom det utökade brytområde som framgår av bilaga A);

Cementa ansöker om tillstånd enligt miljöbalken att inom fastigheten X i Skövde kommun

- (i) utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för bortledning av inläckande dag- och grundvatten i kalkstenstakten;
- (ii) avsänka grundvattennivån inom angivna brytområden till lägst +155 meter; samt

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

(iii) omleda den samlade vattenföringen i Hållsdammsbäcken genom överledning till Hjälpadalsbäcken.

Cementa ansöker om dispens från biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § 2 st. miljöbalken för att på fastigheten X i Skövde kommun

(i) ta bort de biotopskyddade objekt som anges i bilaga 7, avsnitt 4.3, dvs. sex stenmurar, fyra åkerholmar, en fägata, två mindre våtmarker och ett avsnitt av Hållsdammsbäcken; samt

(ii) öka vattenföringen inom ett avsnitt av Hjälpadalsbäcken och utföra nödvändiga arbeten i densamma.

Cementa hemställer vidare att mark- och miljödomstolen

(i) bestämmer igångsättningstiden enligt 22 kap. 25 § 2 st miljöbalken till tre (3) år från lagkraftvunnet tillstånd;

(ii) bestämmer tiden enligt 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken, då arbetena hänförliga till vattenverksamheten ska vara utförda, till tre (3) år ifrån lagkraftvunnet tillstånd;

(iii) bestämmer den tid enligt 24 kap. 13 § tredje stycket miljöbalken inom vilken anspråk på ersättning i anledning av oförutsedda skador av vattenverksamhet ska framställas till femton (15) år räknat från utgången av den av domstolen bestämda arbetstiden;

(iv) fastställer de villkor som föreslås i avsnitt 10 nedan;

(v) meddelar verkställighetstillstånd, dvs. förklarar att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft; samt

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

(vi) godkänner den till ansökan fogade miljökonsekvensbeskrivningen, bilaga

A.

Cementa hemställer att 2007 års tillstånd ska upphöra att gälla vid den tidpunkt som Cementa skriftligen underrättar tillsynsmyndigheten om att man avser ta det nya tillståndet i anspråk.

Ansökans omfattning och prövningens avgränsning

Det utökade täktområdet beräknas försörja cementfabriken under ca 15 års tid. Cementa strävar dock efter att ersätta cementklinker med alternativt material. Om detta lyckas så ökar återvinningsgraden vilket i så fall innebär att behovet av kalksten för klinkerproduktion minskar och det tar längre tid att bryta ut det utökade täktområdet. Yrkandet innehåller därför ingen begränsning i tiden.

Som framgår nedan omfattar brytningen både lågsten och högsten. Det utökade täktområdet kommer att behöva tas i anspråk för brytning av lågsten under 2016. Högstenen i det befintliga täktområdet beräknas dock inte vara utbrutet förrän 2019. Denna tillståndsansökan omfattar därför både ny brytning inom det utökade täktområdet och fortsatt brytning i det befintliga brytområdet.

Täktverksamheten innefattar, förutom själva uttaget av kalksten, även avbaning och trädfällning, uttag av överliggande moränmassor och sekundär kalksten, krossning av kalksten samt mellanlagring av morän för framtida efterbehandling. Dessa aktiviteter ingår enligt Cementas uppfattning i den tillstånds sökta verksamheten och det allmänna villkoret.

Däremot, något som också framgår av dom meddelad av Miljööverdomstolen 2007-12-20 i mål nr M 2444-07, saknas skäl att samordna prövningen av täktverksamheten med en prövning av Cementas verksamhet i fabriken öster om täkten.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT **DOM**
 Mark- och miljödomstolen 2014-05-28
 meddelad i
 Vänersborg

Mål nr M 4418-12

Utvidgningen av tåkten får till följd att grundvattenförhållandena utanför fastigheten X påverkas. Vidare finns ett vattendrag, Hållsdammsbäcken, inom det framtida utökade brytområdet. Denna tillståndsansökan omfattar därför för verksamheten nödvändiga vattenverksamheter.

Den ansökta verksamheten berör ett antal biotopskyddade objekt varför denna ansökan även innefattar en ansökan om dispens från biotopskydd enligt 7 kap 11 § 2 st. miljöbalken.

I närheten av kalkstenstakten finns två Natura 2000-områden, Sydbillingens platå samt Klasborgs och Våmbs ängar. Cementa har dock bedömt att verksamheten vid kalkstenstakten inte påverkar miljön i dessa områden på ett betydande sätt och att tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken därför inte behövs, se nedan.

Cementa anser att täktverksamheten ska prövas samordnat och har därför upprättat en gemensam miljökonsekvensbeskrivning för såväl den miljöfarliga verksamheten som vattenverksamheten. Mark- och miljödomstolen är med tillämpning av 21 kap. 3 § miljöbalken behörig att pröva hela den sökta verksamheten.

Den ansökta verksamheten omfattas inte av direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp, det s.k. IED-direktivet.

Berörda fastigheter

Uttaget av kalksten sker uteslutande inom Cementas fastighet X. Cementa använder en del av den angränsande fastigheten X för mellanlagring av morän som är avsedd att användas vid framtida efterbehandling.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 4418-12

Rådande planförhållanden

Den planerade verksamheten står inte i strid med gällande kommunala planer och program. För området gäller en ny översiktsplan, ÖP 2025, vilken antogs 2012-07-19. Det nuvarande täktområdet är i översiktsplanen utpekad som befintligt verksamhetsområde. För det markområde som kommer att tas i anspråk vid utvidgningen av täkten har ingen särskild markanvändning utpekats.

Verksamhetsområdet omfattas inte av detaljplan eller områdesbestämmelser.

Referenssystem i höjd och plan

Angivna lägeskoordinater hänför sig till koordinatsystemet Sweref 99 medan angivna höjduppgifter är hänförliga RHOO.

Fixpunkt

Förslag till fixpunkt finns i bilaga E.

Verksamhetsområdet

Den fortsatta täktverksamheten innebär att brytning kommer att ske i västlig-nordvästlig riktning (se bilaga 1 till ansökan). Området för den utökade täkten domineras av betes- och odlingsmark och består även till viss del av produktionsskog. Det utökade brytningsområdets areal uppgår till ca 23 ha och hela kalkbrottet kommer vid fullt utbruten täkt att uppta 82 ha. För en närmare beskrivning av verksamhetsområdet, se avsnitt 4 i MKB.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

Omgivningen

Täkten är lokaliserad till den södra slutningen av platåberget Nordbillingen. Naturmiljön i området kring takten kan beskrivas som ett kulturlandskap med öppna marker och brukad jord.

Direkt öster om takten ligger Cementas fabrik för cementtillverkning. I söder avgränsas området av länsväg 49 mellan Skara och Skövde som i sin tur gränsar till Karlsro verksamhetsområde med logistikcentrum och viss industri. Ett mindre industriområde finns även nordost om takten. Väster om den planerade brytfronten ligger enstaka bostadshus i Brandstorps by.

Närmaste samlade bostadsbebyggelse utgörs i nuläget av Våmbs by, ca 400 till 900 m sydost om befintligt täktområde (ca 900 meter från östra kanten av det utökade täktområdet). Brytfronten kommer i framtiden att röra sig närmare bostadshusen i Brandstorp. Om hela området bryts ut enligt ansökan kommer avståndet till närmaste bostadshus västerut slutligen att bli ca 160 meter.

Kalkstenstakten är belägen inom Våmbsbäckens avrinningsområde. Våmbsbäcken tillförs vatten via ett antal mindre bäckar och diken, varav Hållsdammsbäcken, som rinner genom fastigheten X, är ett av de större tillflödena.

Riksintressen, Natura 2000 och andra skyddade områden

Sveriges geologiska undersökning har i beslut den 14 mars 1994 förklarat kalkstensfyndigheten Våmb i Skövde kommun för riksintresse för exploatering enligt nuvarande 3 kap 7 § 2 st. miljöbalken.

Hela Billingen, inom vilken kalkstenstakten är lokaliserad, är av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Två naturreservat och Natura

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

2000-områden, Sydbillingens plåtå respektive Klasborgs och Våmb's ängar, återfinns på ett avstånd om ca 600 respektive 100 meter söder om det planerade brytområdet. Enligt bevarandeplanen för Klasborgs och Våmb's ängar är det främsta syftet med utpekandet att bevara naturvärdena i den ädellövriska rasbrant- och sluttningsskogen och i de öppna och trädklädda naturbetesmarkerna.

Inom det planerade brytområdet finns biotopskyddade objekt (en fägata, sex stenmurar, fyra åkerholmar, två mindre våtmarker/tillfälligt vatten samt delar av Hållsdammsbäcken) vars lägen framgår av figur 4-23 i bilaga 7. Dessutom planeras omledningen av Hållsdammsbäcken ske genom överledning av vatten till Hjälpadalsbäcken vilket medför att vattenföringen i det aktuella avsnittet kommer att öka väsentligt. För detta krävs även att arbeten utförs i Hjälpadalsbäcken.

För mer information avseende naturvärden i området, se avsnitt 4.4 i MKB samt bilagorna 7 och 8.

Täktverksamheten

Kalkstensfyndigheten består av fyra jämna parallella lager varav den översta består av sekundär kalksten och därefter lågsten, ytterligare sekundär kalksten och nederst högsten. Denna uppbyggnad har historiskt sett medfört en mycket enkel brytplanering. Endast lågsten och högsten används som råvara vid cementtillverkningen. Den sekundära kalkstenen används huvudsakligen som fyllnadsmaterial i efterbehandlingen vilket sker kontinuerligt. Lågsten och högsten bryts och krossas var för sig. Inom det befintliga brytområdet beräknas lågstenen vara utbruten senast år 2016 och högstenen senast år 2019.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

Produktionskapaciteten i cementfabriken är för närvarande ca 450 000 ton klinker per år och för att tillgodose råvarubehovet bryts ca en miljon ton årligen i tåkten, inklusive den sekundära kalkstenen som bryts för att bereda tillträde till lågsten och högsten.

Cementproduktionen skulle vid behov, förutsatt att vissa kompletteringar i processen görs, kunna ökas till som högst ca 650 000 ton klinker per år vilket skulle innebära en högre brytningstakt än idag. Den ansökta täktverksamheten omfattar därför uttag av upp till 1,5 miljoner ton kalksten per år.

För att komma åt kalkstenen avbanas överlagrande morän- och jordmassor. Verksamheten i tåkten bedrivs normalt i tvåskift under vardagar. Utsprängning sker i allmänhet vid två till fem sprängtillfällen per vecka. Den utsprängda stenen lastas med hjälp av hjulburna frontlastmaskiner på bergtruckar för transport till kross, alternativt efterbehandling. Skutknackning i tåkten sker vid behov med en hydraulhammare som monteras på en grävmaskin.

Antalet transporter med bergtruck är i storleksordningen 100 per dygn.

Transportavståndet varierar beroende på vart utlastningen sker men uppgår i genomsnitt till ca 1,5 km.

Krossning sker kampanjvis i en under jord belägen hammarkross till dimensionen ca 0-30 mm. Den krossade kalkstenen leds på ett transportband till ett takföret mellanlager.

Vattenverksamheten

Det yt- och grundvatten som rinner in i tåkten avleds via ett antal pumpstationer till en utsläppspunkt varifrån vattnet rinner till Våmsbäcken, ca 200 m sydväst om fabriksområdet. Vid fullt utbruten täkt enligt denna tillståndsansökan beräknas bortledningen uppgå till ca 321/s som årsmedelvärde, vilket motsvarar ca en miljon

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

m³/år. 1 dagsläget uppgår bortledningen till ca 201/s som årsmedelvärde eller 630 000 m³/år.

Omledningen av Hållsdammsbäcken kommer att ske på så sätt att vattendraget i framtiden kommer att runda täktområdet inom fastigheten. En ny bäckfåra kommer därför att schaktas ut i den norra delen av fastigheten som leder vattnet med självfall i sydvästlig riktning till den befintliga Hjälpadalsbäcken längre västerut. Därifrån kommer flödet att ledas i Hjälpadalsbäcken några hundra meter söderut.

Hjälpadalsbäcken är i dagsläget ett betydligt mindre vattendrag än Hållsdammsbäcken, den är endast vattenförande under delar av året och avrinner diffust inom fastigheten. Denna behöver därför vidgas nedströms den position där Hållsdammsbäcken kommer att ansluta. Vidare kommer en ny bäckfåra att tillskapas som leder vattnet vidare med självfall i sydostlig riktning längs med fastighetsgränsen. Delvis utnyttjas befintliga diken som kommer att rensas och vidgas, men en delsträcka kommer att kräva mer omfattande schaktningsarbeten. Vattendraget kommer att ansluta till Hållsdammsbäckens nuvarande huvudfåra i den södra delen av fastigheten.

Åtgärden att leda om Hållsdammsbäcken fordrar dispens från biotopskydd, se vidare nedan.

För mer information kring den ansökta vattenverksamheten, se avsnitt 4 i den tekniska beskrivningen samt avsnitten 5.2 och 7.10-11 i MKB.

Nollalternativet

Som nämns ovan är syftet med denna ansökan att trygga cementfabrikens råvaruförsörjning på längre sikt. Nollalternativet innebär att råvaruförsörjningen till fabriken måste tryggas på andra jämförbara sätt.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Skyddsåtgärder

Med beaktande av de skyddsåtgärder som Cementa föreslår, och som redovisas i avsnitt 8 i MKB, bedömer bolaget att verksamheten kan bedrivas utan någon risk för skada av betydelse för människans hälsa eller miljön.

Miljökonsekvenser

De miljökonsekvenser som den ansökta verksamheten ger upphov till redovisas i avsnitt 7 i MKB.

Påverkan på naturmiljö och friluftsliv

Den naturmiljöinventering som gjorts i området, se bilaga 7, visar att även då de naturmiljöer och småbiotoper som finns inom det planerade brytområdet kommer att försvinna, medför inte detta några betydande förluster av naturmiljöer eller arter i ett större landskapsperspektiv. Vidare bedöms inte de naturvärden som finns i det omgivande landskapet i form av naturreservat, Natura 2000-områden, nyckelbiotoper och värdefulla våtmarker påverkas av den utökade täktverksamheten.

Som framgår av efterbehandlingsplanen, se mer härom nedan, föreslås nya småbiotoper såsom stenmurar, åkerholmar, stenrösen och vattenmiljöer tillskapas i det efterbehandlade brottet, något som bedöms kompensera de objekt som tas bort i samband med den utökade täkten.

Den nya bäckfåran som föreslås tillskapas för omledning av Hållsdammsbäcken planeras till sin struktur efterlikna den ursprungliga på så vis att grovt material (sten och block) läggs i fårans botten och sidor. På så vis reduceras erosionsrisken samtidigt som det möjliggör tillskapandet av en motsvarande livsmiljö för de akvatiska arterna.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Området för den utökade brytningen är intressant för friluftslivet eftersom Billingeleden löper genom området. I samråd med Skövde kommun har bestämts att vandringsleden ska förläggas utmed den nya sträckningen av Hållsdammsbäcken vilket innebär att leden kommer att runda det framtida täktområdet. Detta innebär att leden får en något längre sträckning jämfört med idag men samtidigt tillskapas ett ur naturupplevelsesynpunkt intressant läge intill rinnande vattendrag.

Påverkan på kulturmiljö

Den planerade verksamheten ligger inte inom något område av riksintresse för kulturmiljövård och har inte heller utpekats i gällande översiktsplan som ett område med speciella värden ur kulturminnessynpunkt. Däremot har i den kulturhistoriska förstudie som Cementa låtit utföra, ett antal objekt med höga kulturmiljö värden identifierats i och kring det planerade brytområdet. Området bedöms dock inte ha unika värden.

Påverkan på vatten

Bortledning av vatten från kalkstenstakten påverkar grundvattennivåerna i täktens närområde i viss mån, se närmare härom i bilaga 6. Sett till hela grundvattenförekomstens utbredning blir dock påverkan försumbar och den kvantitativa statusen bedöms inte påverkas.

Grundvattenavsänkningen bedöms också påverka ett antal enskilda brunnar i täktens närområde, se nedan. Utförda beräkningar visar dock att den ansökta verksamheten inte påverkar Skövde kommuns reservvattentäkt.

Som nämnts ovan är kalkstenstakten belägen inom Våmsbäckens avrinningsområde. Ingen flödesförändring bedöms dock ske i recipienten Våmsbäcken och omkringliggande naturområden.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

Det vatten som avleds från täktområdet bedöms inte ha någon negativ inverkan på den kemiska eller ekologiska statusen i nedströms liggande vattendrag. Om bäckens lutning på någon delsträcka blir betydande kommer en fiskvandringstrappa eller motsvarande lösning att installeras för att möjliggöra fiskvandring.

Användningen av sprängämne kommer att ge upphov till utsläpp av kväve till det vatten som samlas på täktbotten. Eftersom förhållandet mellan näringsämnena fosfor och kväve i recipienten är högt bedöms kvävehalten sakna betydelse för den organiska produktionen.

Buller, vibrationer och luftstöt våg

Buller som uppstår från verksamheten förekommer dels som ett kontinuerligt ljud från bl.a. stenkross och fordon, dels i form av korta ljudstötter vid sprängning.

Bullerberäkningar har genomförts utifrån ett "värsta fall-scenariot", med maximal bullerexponering i förhållande till närmast belägna bostadshus. Beräkningarna ger vid handen att Naturvårdsverkets riktlinjer för högsta tillåtna bullernivå vid bostäder kvällstid, dvs. 45 dB(A), innehålls med god marginal medan ljudnivån dagtid vid vissa av de näraliggande bostäderna överskrider Naturvårdsverkets riktlinje om 50 dB (A). Cementa kommer dock att vidta nödvändiga åtgärder för att ljudnivån vid samtliga näraliggande bostäder ligger inom ramen för Naturvårdsverkets riktlinjer avseende högsta tillåtna ljudnivå vid bostäder, oavsett tid på dygnet.

Cementa har låtit utföra en riskanalys och vibrationsutredning genom Nitro Consult (se bilaga 11). Genomförd utredning avseende sprängningsinducerade markvibrationer visar att det krävs aktiva handlingar från Cementas sida, genom reducerad samverkande laddning, för att innehålla det vedertagna komfortvärdet om 4 mm/s vid närmaste bostadsbebyggelse. Cementa kommer att bedriva arbetet med sprängning så att

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

komfortvärdet 4 mm/s kan innehållas vid bostäder och värdet 6 mm/s vid industrifastigheter. Vibrationsvärdena vid Våmb's kyrka har länge legat på mycket låga nivåer. Dessa bedöms minska ytterligare i takt med att sprängningarna sker på ett ökande avstånd från kyrkan.

Vad avser luftstötstångor, visar utförda mätningar att 200 Pa som reflektions-tryck (100 Pa frifält) innehålls med god marginal.

Damning

Vid normal drift ger täktverksamheten inte upphov till spridning av damm i någon större omfattning.

För att minska spridning av kalkstensdamm finns upprättade rutiner som bl.a. omfattar vattenbegjutning av utsprängd sten och transportvägar. Stenlagret som finns i anslutning till täkten har numera försetts med tak varför damningen från Cementas verksamhet i Skövde bedöms minska.

För närmare information, se avsnitt 7.4 samt 8 i MKB.

Efterbehandling

Inom HeidelbergCement Group, i vilken Cementa ingår, läggs stor vikt på efterbehandling och återställande av täktområden. Studier visar att rätt skötta täkter ökar den biologiska mångfalden, eftersom det öppna landskapet erbjuder både växt- och djurarter nya möjligheter genom nya habitat och minskad konkurrens.

Cementa har inför denna tillståndsansökan tagit fram en ny efterbehandlingsplan (se [bilaga 14](#)). Denna avses ersätta den nuvarande efterbehandlingsplanen och omfattar därför såväl det idag befintliga täktområdet som det utökade täktområde som ansökan

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

avser. I efterbehandlingsplanen läggs stort fokus vid biologisk mångfald samt på att skapa naturtyper som är lämpliga i området. Det efterbehandlade området kommer att innehålla bland annat klippor med rasbranter, halvöppen naturmark med småbiotoper, småvatten på kalkmark, kalhällmark samt ädellövskog och hassellundar. Åtgärderna kommer att innebära att förutsättningar för biologisk mångfald skapas och kommer att väl kompensera det bortfall som sker i samband med den utökade täkten.

För närmare information om efterbehandlingen, se avsnitt 5.3 i MKB samt bilaga 14.

Bevarandeintressena inom Natura 2000-områden

Influensområdet från grundvattenavsänkning i kalkstenstakten kommer att tangera gränsen för Klasborg och Våmb's Natura 2000-område. Detta bedöms sakna betydelse för bevarandeintressena inom Natura 2000-området, dels eftersom det huvudsakliga bevarandeintresset avser rasbrant- och sluttningskogen i de öppna och trädklädda naturbetesmarkerna, dels eftersom övriga relevanta bevarandeintressen är beroende av tillgången på ytvatten och inte grundvatten. Som redan nämnts bedöms flödet i Våmb'sbäcken, vilken rinner genom Natura 2000-området, inte alls påverkas av verksamheten.

Motstående intressen

Naturvärden och värden för friluftslivet inom det utökade brytområdet utgör motstående allmänna intressen till den utökade täktverksamheten. Dessa motstående intressen är dock hänförliga till det sammanhängande naturområdet Billingen. Av detta sammanhängande naturområde kommer mindre än en halv procent tas i anspråk.

Naturvärdena kompenseras genom efterbehandlingen av täkten. Som skyddsåtgärd med hänsyn till friluftslivet åtar sig Cementa att tillse att Billingeleden får en ny sträckning.

Åtagandet får anses falla under det allmänna villkoret, villkor 1.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

Vissa kulturmiljövärden inom det utökade brytområdet kommer att påverkas. Dessa har dock inte utpekats som riksintressen.

Vattenbortledningen vid fullt utbruten täkt enligt brytplanen kommer att leda till en avsänkning av grundvattennivån i ett antal brunnar som används för enskild vattenförsörjning. Cementa har låtit genomföra en inventering av förekommande brunnar inom påverkansområdet för att bestämma vilka brunnsägare som kan förutses vara sakägare. Påverkan på merparten av dessa brunnar beräknas vara så liten att de även fortsättningsvis kan användas för vattenförsörjningsändamål. Det finns dock några grävda brunnar nära framtida brytfront som riskerar att få försämrade vattentillgång varför dessa kan behöva ersättas med djupborrade brunnar (se vidare bilaga 12). De fastighetsägare som har bedömts som sakägare framgår av bilagda sakägarförteckning, bilaga C.

Brandstorpsvägen sträcker sig över det framtida brytområdet och kommer därför att behöva stängas, vilket kan få konsekvenser för räddningstjänsten som ibland använder vägen vid utryckning. Cementa har i samråd med räddningstjänsten åtagit sig att istället ge tillträde till den väg som går genom täktområdet vid utryckning. Åtagandet får anses falla under det allmänna villkoret, villkor 1.

Cementa föreslår villkor som i allt väsentligt utgår från för tåkten nu gällande villkor.

Begränsningsvärden

Miljööverdomstolen har i domar av den 29 januari 2009, mål nr M 3792-07 samt M 1303-07, fastslagit att begreppen riktvärden och gränsvärden ska utmönstras i villkor som innehåller begränsningsvärden. Härvid följer att varje överträdelse av ett begränsningsvärde kan bli straffrättsligt sanktionerad. Det är således nödvändigt att

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

villkoren i den aktuella ansökan anpassas i enlighet härmed. Då tillståndsvillkor är förenade med stränga sanktioner bör villkor innehållande begränsningsvärden sättas med en viss marginal för att verksamhetsutövaren ska ha rättsliga och faktiska förutsättningar att innehålla dessa.

Villkorsförslaget avseende buller motsvarar de nivåer som anges i Naturvårdsverkets riktlinjer för externt industribuller (1978:5). Eftersom Cementa bedömer att det kommer att vara möjligt att utföra den planerade täktverksamheten utan att överskrida bullervillkoren, föreslås dessa föreskrivas som begränsningsvärden vilket i praktiken innebär en skärpning i förhållande till de riktvärden som gäller enligt nuvarande tillstånd. Buller från täktverksamhet är relativt jämt fördelat under arbetstiden varför ekvivalentnivåerna bör baseras på de tidsperioder som anges i villkoret, dvs. kl. 7-18 respektive 18-22 och 22-07.

Beträffande markvibrationer föreskrivs i nuvarande tillstånd ett riktvärde om 4 mm/s vid bostadshus. Vid utformning av det nya villkoret måste beaktas att en verksamhetsutövare aldrig kan ha full kontroll över bergets egenskaper. Därtill kommer att en kontroll med immissionsvärden i sig inrymmer många osäkerheter, bland annat mätmetodmässigt. För att säkerställa att vibrationsvärdet 4 mm/s innehålls som begränsningsvärde vid varje enskild sprängning måste sprängningarna anpassas med stora marginaler till begränsningsvärdet, vilket innebär att fler och mindre sprängningar används för att ta ut motsvarande mängd berg. Det finns därför skäl att tillåta att det uppmätta vibrationsvärdet i enstaka fall överskrider begränsningsvärdet utan att en villkorsöverträdelse ska anses föreligga. Villkor för markvibrationer med sådan innebörd har också godtagits i tillstånd för motsvarande verksamheter (se Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, dom 2012-06-19 i mål M 3724-10).

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

Vidare föreskrivs i nuvarande tillstånd ett särskilt vibrationsvärde om 3 mm/s vid Våmbs kyrka. Detta värde innehålls för närvarande med mycket stor marginal och vibrationerna på platsen bedöms dessutom minska i takt med att sprängningarna sker på ett ökande avstånd. Cementa anser därför att ett särskilt villkor om markvibrationer vid Våmbs kyrka är obehövligt.

Föreslaget vibrationsvärde för industrifastigheter är sedvanligt.

Beträffande luftstöt vågor visar erfarenheter från hittills genomförd kontroll att frifälts värdet 100 Pa normalt kan innehållas. Med hänsyn till att detta är ett lågt värde och att sprängningar sker under varierande väderförhållanden, finns skäl att även här tillåta enstaka överskridanden utan att villkorsöverträdelser föreligger. Som jämförelse kan nämnas att i svensk standard SS 02 52 10 "Vibration och stöt-Sprängningsinducerade luftstöt vågor- Riktvärden för byggnader" anges 500 Pa som riktvärde för maximalt reflektionstryck (motsvarande 250 Pa som frifältsvärde) för att undvika skador på byggnader.

Villkor om sprängning och borring

Nuvarande tillståndsvillkor föreskriver att borring och sprängning endast får bedrivas vardagar 07-21 (villkor 5). Cementa anser att en sådan begränsning är fullt rimlig för sprängning men omotiverad för borring med hänsyn till borringens begränsade omgivningspåverkan. Nuvarande tillståndsvillkor är såvitt avser borring oskäligt betungande för verksamheten. Villkoret har gjort det svårt att planera verksamheten under vissa tider på året där s.k. klämdagar förekommer, eftersom tidsutrymmet för borrhingsarbeten inför ett sprängtillfälle blir otillräckligt. Cementa föreslår att försiktighetsåtgärder i samband med sprängning samlas i ett villkor, se villkorsförslag 8 nedan.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

Damning

Enligt nuvarande tillstånd för verksamheten överläts till tillsynsmyndigheten att meddela villkor om damningsbegränsande åtgärder. För närvarande gäller härvidlag ett tillsynsbeslut daterat 2011-03-12. Cementa föreslår att gällande tillsynsbeslut föreskrivs som ett tillståndsvillkor. Eftersom stenlagret numera är takförsett saknas det dock anledning att föreskriva särskilda villkor om hur lagret ska uppbyggas.

Säkerhet för efterbehandling

Säkerhetsbeloppet för kommande efterbehandling har beräknats till 9 000 000 kronor vilket är i enlighet med vad som följer av Miljösamverkan Sveriges rapport "Efterbehandling av täkter", 2006-11-30, se bifogad uträkning (bilaga D). Som framgår av NJA 2011 s. 296 bör tillståndet inte innehålla någon föreskrift om i vilken form säkerheten ska ställas.

Påverkan på vatten

Nuvarande tillstånd innehåller ett villkor om att dammar och diken m.m. ska utformas så att de fyller god funktion avseende kvävereduktion. Som framgår ovan bedöms emellertid kvävehalten sakna betydelse för den organiska produktionen i recipienten. Det saknas därför skäl att föreskriva motsvarande villkor i det blivande tillståndet.

Den planerade omledningen av Hållsdammsbäcken kommer att ske i huvudsaklig överensstämmelse med vad som beskrivs ovan. Cementa anser att det saknas skäl att i tillståndet reglera de närmare detaljerna för denna omledning. I sammanhanget kan nämnas att åtgärden, med hänsyn till den begränsade vattenföringen i bäcken, endast hade föranlett en anmälan om åtgärden inte hade haft ett samband med den utökade

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

täktverksamheten.⁵ För att omledningen inte ska påverka vattenförhållandena nedströms kommer vattenföringen att återföras till dess befintliga sträckning inom fastigheten. Cementa föreslår ett villkor härom, se villkorsförslag 13 nedan.

Förslag till slutliga villkor

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor, ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt uppgivit eller åtagit sig i målet.
2. Brytning får inte ske djupare än till nivån +158 m över havet.
3. Gräns för verksamhetsområde och fixpunkter ska vara tydligt utmärkta i terrängen under hela verksamhetstiden. Skadad gränsmarkering ska ersättas med ny.
4. Befintlig träd- och buskvegetation kring täkten ska i lämplig utsträckning lämnas orörd under brytningstiden.
5. Buller från täktverksamheten ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalenta ljudnivåer utomhus vid bostadshus än:
 - 50 dB (A) dagtid (helgfri måndag-fredag 07-18),
 - 45 dB (A) kvällstid (18-22) samt dagtid lör- sön- och helgdagar (07-18),
 - 40 dB (A) nattetid (22-07)

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Den momentana ljudnivån nattetid (kl. 22-07) får inte överstiga 55 dB (A)

Kontroll ska ske genom årlig frifältsmätning i mätpunkter som fastställs i samråd med tillsynsmyndigheten.

6. Vid sprängning får markvibrationer inte överskrida 4 mm/s vid närmaste bostad och 6 mm/s vid industrifastigheten X, i båda fall uttryckt som högsta svängningshastighet i vertikalled.

Kontroll av markvibrationer ska ske vid varje sprängtillfälle genom mätning vid minst ett närliggande bostadshus samt vid industrifastigheten X. Mätning ska följa svensk standard, för närvarande SS 460 4866. Villkoret är uppfyllt om ovanstående värden var för sig innehålls vid 90 procent av sprängtillfällena.

7. Luftstötsvågor till följd av sprängning får vid bostadshus inte överstiga 100 Pa mätt som frifältsvärde. Kontroll av luftstötsvåg ska ske vid minst ett närliggande bostadshus i samband med varje sprängtillfälle. Villkoret är uppfyllt om ovanstående värde innehålls vid 95 procent av sprängtillfällena.

8. Sprängning får bedrivas vardagar måndag till fredag 07-21 och ska normalt ske på fasta sprängtider. Bolaget ska vid sprängning vidta åtgärder så att stenkastning inte förekommer utanför verksamhetsområdet. Sprängning ska utföras så att luftstötsvåg, ljudknallar och vibrationer vid bebyggelse och andra platser där allmänheten befinner sig begränsas. Vid sprängning ska täktområdet vara avspärrat från allmänheten. Närboende ska förvarnas. Schema för sprängningar ska upprättas och

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

signaler för förvarning ska bestämmas efter samråd med tillsynsmyndigheten.

9. Damning från verksamheten ska begränsas i skälig utsträckning. En speciellt damningsansvarig ska utses för täktområdet. Vindstrutar ska sättas upp på lämpliga platser så att hänsyn tas till rådande vindsituation när dammande verksamhet ska genomföras. Vid väderlek då risk för frost inte stadigvarande föreligger ska all utsprängd sten vattenbegjutas för transport till kross, transporterad sten mellan kross och stenlaget vattendysas och transportleder mellan täkt och fabrik vid behov vattenbegjutas då arbete sker i stenbrottet.

10. Kemiska produkter såsom petroleumprodukter inklusive farligt avfall ska förvaras i tankar innanför invallning eller i tråg som rymmer hela oljemängden. Anläggningen ska vara så utförd att den inte sätts ur funktion genom vattenfyllning vid nederbörd. Invallningar eller tråg ska vara utförda i material som är beständiga mot de förvarade produkterna.

11. På platser som används för oljehantering inklusive tankning samt under fordon och maskiner som parkerats eller uppställts för längre tid än två timmar ska marken skyddas eller vara beständig mot spill av petroleumprodukter.

12. Vatten ska före avledning från täktområdet genomgå slam- och oljeavskiljning i för ändamålet anpassad sedimentationsdamm.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

13. Omledningen av Hållsdammsbäcken ska utföras så att vattenföringen återförs till bäckens befintliga sträckning inom fastigheten X.

14. Efterbehandling ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och följa efterbehandlingsplanen, bilaga 14, såvida inte tillsynsmyndigheten beslutar annat. Efterbehandling ska om möjligt ske efterhand som brytningsverksamheten fortskrider. Avbaningsmassor som inte avyttras ska lagras i täktområdet för att kunna återföras vid efterbehandlingen. Externa massor och avfall får inte användas till återfyllnad vid efterbehandling om inte tillsynsmyndigheten medger detta.

Samtliga efterbehandlingsåtgärder ska vara slutförda senast tre (3) år efter att verksamheten avslutats.

15. För fullgörandet av efterbehandlingen av täkten ska det finnas en ekonomisk säkerhet. Beloppet ska vid tillståndstidens början uppgå till 10 450 000 kronor och ska vart femte år, med början fem år efter att tillståndet har vunnit laga kraft, indexuppräknas efter konsumentprisindex, varvid november 2013 ska utgöra bas.

16. När täkten avslutats ska området städas och alla maskiner, upplag och anordningar för verksamheten tas bort.

17. Sedan täktverksamheten avslutats och området efterbehandlats enligt villkoren i denna dom ska anmälan snarast göras till tillsynsmyndigheten.

18. Ett kontrollprogram - i vilket ska beskrivas hur besiktning och kontroll, såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, frekvens och utvärderingsmetod, ska ske av verksamheten och miljöpåverkan från denna - ska lämnas till tillsynsmyndigheten i god tid före tillståndet tas i anspråk, dock senast sex månader efter det att denna dom fått laga kraft.

Delegation

Cementa föreslår att mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 25 § 3 st. miljöbalken överlåter åt tillsynsmyndigheten att meddela kompletterande villkor om efterbehandlingsåtgärder (villkor 14).

Tillåtlighet enligt 2 kap miljöbalken

Kunskapskravet

Inom HeidelbergCement Group, i vilken Cementa ingår, finns lång erfarenhet av täktverksamhet över stora delar av landet. Mot bakgrund härav och med hänsyn till de utredningar (avseende buller, vibrationer etc.) och handlingar (miljökonsekvensbeskrivning, teknisk beskrivning etc.) som Cementa ombesörjt och inhämtat, får det anses uppenbart att kunskapskravet innehålls.

Försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik

Som framgår av den tekniska beskrivningen och MKB, kommer erforderliga skyddsåtgärder att vidtas för att minimera påverkan på människors hälsa och miljön. Cementa får därför anses ha visat att försiktighetsprincipen innehålls.

Den ansökta täktverksamheten omfattas inte av IED-direktivet. De föreslagna villkoren tvingar Cementa att använda bästa möjliga teknik.

Platsvalet

Täktverksamhet på platsen har bedrivits under mycket lång tid och angränsande bebyggelse har anpassats efter denna. Kalkfyndigheten är av riksintresse för utvinning av mineral enligt 3 kap. 7 § 2 st. miljöbalken. Täktverksamhetens störningsinverkan gentemot boende i täktens omgivning orsakas främst av damning, buller, vibrationer och luftstötsvågor i samband med sprängningar. Med föreslagna villkor blir dock påverkan för omkringboende inte värre än vad som normalt får anses acceptabelt. Det utökade täktområdet utgörs huvudsakligen av odlingsmark och till viss del produktionsskog. Området ligger i anslutning till Cementas fabrik. Transporter från täktverksamheten, vilka normalt anses utgöra ett stort problem vid tillståndsprövning av täktverksamheter, aktualiseras därmed inte. Verksamheten strider inte mot gällande översiktsplan

Cementas uppfattning, baserad på HeidelbergCement Groups omfattande erfarenhet av täktbrytning, är att det ur störningssynpunkt är svårt att hitta bättre platser för en kalkstenstäkt än den aktuella platsen.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Miljö kvalitetsnorm

Den ansökta verksamheten bidrar inte till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. 2 § första stycket i miljöbalken inte följs.

Tillåtlighet enligt 3 - 4 kap. miljöbalken

3 kap.

Det utökade täktområdet är, som nämnts tidigare, utpekade som riksintresse för utvinning av mineral enligt 3 kap. 7 § 2 st. miljöbalken. Det utökade täktområdet utgör en mycket liten del av de riksintressen för naturvård och friluftsliv som omfattar hela Billingen. Värdekärnorna för riksintresset för naturvård ligger inte till någon del inom det utökade täktområdet. Cementa gör bedömningen att den ansökta verksamheten inte utgör någon påtaglig påverkan på riksintresset. Den planerade verksamheten är därmed förenlig med andra riksintressen enligt 3-4 kap. miljöbalken.

4 kap 8 §

Eftersom den ansökta verksamheten inte fordrar tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken, utgör rubricerade paragraf inte något hinder för meddelande av tillåtligheten.

Tillåtlighet enligt 7 kap. miljöbalken

Inom det planerade brytområdet återfinns en fägata, sex stenmurar, fyra åker-holmar, två mindre våtmarker/tillfälligt vatten samt delar av Hållsdammsbäcken. Dessa objekt omfattas av biotopskydd enligt 7 kap. 11 § miljöbalken jämte förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Vid den fortsatta täktverksamheten måste dessa skyddade biotoper tas bort, något som, enligt 7 kap. 11 § 2 st. miljöbalken, kräver dispens från biotopskyddet.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Som framgår av den efterbehandlingsplan som tagits fram inom ramen för denna ansökan, se bilaga 14, föreslås att småbiotoper såsom stenmurar, åker-holmar, stenrösen och vattenmiljöer skapas ånyo i det efterbehandlade stenbrottet. Dessa åtgärder bedöms kompensera de objekt som tas bort i samband med den utökade täkten. Som nämnts tidigare i denna ansökan kommer Hållsdammsbäcken att läggas om västerut.

Enligt Naturvårdsverkets remissförslag till handbok rörande biotopkyddsområden (2012), sammanfaller i vissa fall en enskild verksamhet med ett stort allmänt intresse och kan då prioriteras på bekostnad av enstaka biotoper.

Cementa anser att exploateringsintresset i detta enskilda fall bör betraktas som samhällsenligt varför särskilda skäl för dispens torde föreligga.

Hjälpadalsbäcken kommer att påverkas dels genom att arbeten utförs i vattendraget, dels genom att vattenföringen ökar då Hållsdammsbäckens vattenföring överförs dit. Åtgärderna kommer visserligen att påverka den existerande naturmiljön men samtidigt bevaras Hjälpadalsbäcken som ett vattendrag med dess nuvarande sträckning. Som beskrivs ovan kommer Cementa bl. a. vidta åtgärder för att möjliggöra fiskvandring i vattendraget. Hjälpadalsbäcken kan därför förväntas utgöra en värdefull naturmiljö även i framtiden.

Sammanfattningsvis anser Cementa att verksamheten är tillåtlig i förhållande till 7 kap. miljöbalken.

Tillåtlighet enligt 11 kap. miljöbalken

Skadorna och olägenheterna av de ansökta vattenverksamheterna är högst begränsade och kan i huvudsak hänföras till ett fåtal brunnar som möjligen inte kan användas för vattenförsörjning med dess nuvarande djup. Mot detta ska vägas att vattenverksamheten

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

syftar till att trygga råvaruförsörjningen vid Västsveriges enda cementfabrik under minst 15 års produktion. Bestämmelsen i 11 kap 6 § 1 st. miljöbalken utgör därmed inte hinder mot tillstånd till vattenverksamheten.

Sammanfattning

Miljöbalken är ingen renodlad skyddslagstiftning. Istället syftar miljöbalken till att driva samhällsutvecklingen mot en hållbar utveckling. Då kalksten är ett viktigt råmaterial i cementtillverkning utgör kalkstentäkter en förutsättning för samhällsutvecklingen.

Cementa anser sammanfattningsvis att den sökta verksamheten är förenlig med miljöbalkens syfte och uppfyller de krav som kan ställas enligt miljöbalkens tillåtlighetsregler. Tillstånd till den sökta verksamheten ska därför meddelas.

Särskilt om vattenverksamheten

Rådighet

Uttagsanordningarna för grundvattenbortledningen är belägna på fastigheten X. Likaså kommer omledningen av Hållsdammsbäcken endast att ske inom denna fastighet. Cementa har således nödvändig vattenrättslig rådighet.

Erbjudande om ersättning till sakägare

Cementa åtar sig att i samråd med tillsynsmyndigheten följa upp påverkan på vattennivåer i närbelägna brunnar inom de beräknade influensområdena. För det fall det visar sig att vattentillgången, till följd av Cementas grundvattenbortledning, framledes inte räcker till i brunnarna åtar sig Cementa att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att trygga sakägarnas behov av vatten till hushållen.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Oförutsedd skada

Ansökan omfattar yrkande om bortledning av grundvatten. På grund härav anser Cementa att tiden för oförutsedd skada bör vara lång.

Verkställighetstillstånd

Redan idag bedrivs täkt av kalksten inom en del av det verksamhetsområde som tillstånd nu söks för, vilket talar för ett verkställighetstillstånd. De motstående intressena mot den ansökta verksamhetens tillåtlighet är enligt Cementas uppfattning inte av sådan dignitet att de utgör hinder mot verkställighetstillstånd.

INKOMNA YTTRANDEN

Miljöpartiet i Skövde (aktbil 7), **Miljönämnden Östra Skaraborg** (aktbil 8),

Kommunstyrelsen Skövde kommun (aktbil 10), **Länsstyrelsen** (aktbil 11) och **SGU** (aktbil 12) inkom med yttranden avseende kompletteringsbehov av Cementas ansökan.

Cementa inkom herefter med en komplettering till ansökan (aktbil 17).

Nätverket Rädda Våmbdalen (aktbil 14) inkom med ett yttrande och anförde därvid bl.a. följande. I Cementas ansökan om utökat täktillstånd på Billingsluttningen i Skövde har man valt att inte ta med Västergötlands Museums fullständiga kulturhistoriska förstudie utan endast en sammanfattning. För att helt förstå vilka stora kulturvärden som nu riskerar att för alltid försvinna måste man få en korrekt helhetsbild av de kulturvärden som finns i hela det område som Cementa nu äger. Därför bifogas Västergötlands Museums kulturhistoriska förstudie som tydligt visar vilka mycket stora kulturvärden som nu hotas. (se aktbil 15).

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Mark- och miljödomstolen kungjorde Cementas ansökan för synpunkter den 30 april 2013 (aktbil 19). Härefter har följande yttranden inkommit.

Havs- och vattenmyndigheten har avstått från att yttra sig i ärendet (aktbil 23).

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avstått från att yttra sig i ärendet (aktbil 24).

SGU (aktbil 46) har framfört att de inte har några synpunkter.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (nedan länsstyrelsen) har avstyrkt Cementas ansökan om utökad täktverksamhet då det utgör för stor påverkan på riksintressena för naturvård- och friluftsliv samt på områdets kulturvärden för att kunna godtas. Däremot tillstyrks ansökan i den del som avser fortsatt verksamhet inom sedan tidigare tillståndsgivet område. Förlängd tid om 4-5 år kan medges för att Cementa ska kunna bryta färdigt inom det nu gällande brytområdet.

För det fall att domstolen beviljar tillstånd enligt ansökan kan de av Cementa föreslagna villkoren kan godtas som slutliga villkor för verksamheten, med vissa tillägg och ändringar. Ett villkor som reglerar arbetstiderna för de mest bullrande arbetsmomenten i verksamheten samt för verksamheten i sin helhet bör finnas. Med anledning av närheten till boende och verksamhetens stora omfattning är det viktigt att det finns perioder när de boende och de som använder området för rekreation kan förvänta sig tystnad.

Avseende villkor 6 och 7 är det med tanke på den stora mängd sprängningar som genomförs acceptabelt med vissa överskridanden i samband med oförutsedda händelser, dock inte så ofta som 10 % av gångerna. Sökanden har angett att ett överskridande av riktvärdet för luftstöttség hittills skett vid cirka 1 % av sprängtillfällena. Att värdet ska

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

innehållas vid 95 % av tillfällena bedöms vara en mer rimlig nivå. Villkoret måste även kompletteras med ett högsta värde som aldrig får överskridas, inte ens vid dessa 5 %. Förslagsvis maximalt 1,5 gånger de föreslagna begränsningsvärdena. Det bör även begränsas i tid eller mängd för hur dessa 5 % ska beräknas. T.ex. per år eller per 100 senaste sprängningar. Vad gäller stenlagret/ krossen är det oklart om denna regleras i tillståndet för tåkten eller i tillståndet för fabriken. För att undanröja denna osäkerhet, i det fall att tillstånd meddelas enligt ansökan, ska det regleras att utsläppet från krossen, i form av dammning, som riktvärde inte får överskrida 10 mg/Nm³. Det yrkas även ersättning för rättegångskostnader med 4 800 kr.

Vad gäller MKB:n bedöms den i stora delar uppfylla kraven på vad en sådan beskrivning ska innehålla enligt 6 kap. miljöbalken. En särskild arkeologisk utredning enligt 2 kap. 11 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. måste dock utföras för att det ska vara möjligt att slutgiltigt bedöma den fulla konsekvensen på kulturmiljön. Tåkten ligger inom område av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB och i nära anslutning till Natura 2000 områdena Klasborgs och Våmb's ängar och Sydbillingens plåtar. Det mineral som bryts är av riksintresse enligt 3 kap 7 § MB för cementtillverkning. Planerat brytområde ligger delvis inom område som är utpekade som ett regionallt värdefullt odlingslandskap där odlingslandskapets natur- och kulturvärden ska bevaras. Cementa har inte angett några egentliga alternativ till lokaliseringar med hänvisning till att det bedöms mycket svårt att hitta och öppna en ny kalkstenstakt inom ett rimligt avstånd från bolagets fabrik. Det är en brist att rimliga alternativa lokaliseringar inte har presenterats. Verksamhet inom aktuellt område innebär en stor fördel genom korta transportavstånd till fabriken, inom brytområdet finns dock stora motstående intressen och med tanke på dessa bedöms det inte helt osannolikt att ett område med mindre omgivningspåverkan skulle kunna finnas inom de ytor som anges ha ytligt liggande kalksten i närheten av Skövde. Det mineral som bryts är av

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

riksintresse enligt 3 kap. 7 § MB för cementtillverkning. Brytområdet ligger inom område av riksintresse för natur- och friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB och i nära anslutning till Natura 2000-området Våmb's ängar. Det sökta området utgör visserligen en liten del av riksintressena för natur- och friluftsliv som helhet men en relativt stor andel av vad som är lättillgängligt för många människor p.g.a. närheten till Skövde tätort. Den planerade verksamheten innebär ett stort ingrepp i natur- och kulturmiljön, när naturvärden och kulturlämningar försvinner påverkas även områdets betydelse för friluftslivet negativt. Borttagandet av Brandtorpsvägen kommer att leda till att möjligheterna till rekreation begränsas på denna del av Billingslutningen. Planerad verksamhet innebär en påtaglig skada på riksintressena för naturvård och friluftsliv. Bevarandet av dessa värden väger tyngre än värdet av utökad brytning av kalkmaterialet. Områdets naturvärden är huvudsakligen knutna till det öppna landskapet, bäcken och de biotoperna som bidrar till den biologiska mångfalden. De högsta sammanhängande naturvärdena finns i brytområdets norra delar, i form av en lövhage och en naturbetesmark, med förekomst av hotade insekter och sällsynta växter. Den planerade verksamheten innebär ett stort ingrepp i naturmiljön genom att biotopsskydd, värdefull betesmark, äldre träd och död ved, nyckelbiotoper samt stora delar av Hållsdammsbäcken tas bort. Det finns en ambitiös efterbehandlingsplan, som strävar mot att återskapa de mer udda biotoperna som förknippas med plåtåbergen, t.ex. alvarmark. Det är bra att efterbehandlingsplanen inriktas mot att ta vara på brottets unika miljöer som har skapats istället för att försöka återfå den ursprungliga miljön. Det är dock en stor brist att compensationerna är förskjutna i tid från det att biotopsförlusterna sker. Hållsdammsbäcken har en naturlig och opåverkad sträckning på stora delar av den sträcka som kommer att försvinna. Söder om Brandtorpsvägen har bäcken rätats och värdet där bedöms vara lägre, vissa värden har dock återskapats och det finns nu en trädbård med upp till 40 åriga klubbalar. En om-dragning av bäcken

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

kommer att leda till att ca 1,11cm av den försvinner. Ca 700 m av dessa utgör ett naturligt lopp och flera fina lekbottnar för öring har hittats i samband med naturinventeringen. I samband med omledningen och anläggandet av en ny bäckfåra bedöms risken finnas för att bäckens funktion kommer att försämrans, jordlagret där den nya bäckfåran planeras består av sandig morän vilket kan leda till att betydande infiltration sker och vattenflödet nedströms minskar. Detta kan få allvarliga konsekvenser på fisk och bottenfauna vid lågvattenflöden. Omledandet av bäcken får även stora konsekvenser på naturen kring den tidigare bäckfåran. Skulle mark- och miljödomstolen ge tillstånd enligt ansökan måste nog en fisktrappa trappa anläggas, men den ska då kräva så lite underhåll som möjligt. Frågan är också vem som ska sköta trapporna över tid. Verksamheten kan påverka närliggande Natura 2000-området Klasborg-Våmb (SE0540093) genom en sänkning av grundvattenytan i samband med att uppströms liggande område bryts ut. Den skyddade naturtyp som skulle kunna påverkas är naturtypen *svämlövskog* som ligger utmed Våmbsbäcken i områdets ytterkant. Avståndet mellan nuvarande brytområde och bäcken har som lägst varit ca 75 m, i nu sökt alternativ kommer avståndet som minst att vara ca 100 m. Utöver en grundvattensänkning kan Natura 2000-området även komma att påverkas av sprängningar i berget med risk för att sprickbildningar uppkommer som kan få markytan att torka ut mer. Någon skadlig påverkan från tidigare verksamhet har inte kunnat påvisas. I samband med omledandet av Hållsdammsbäcken kommer det totala flödet att minska något, detta i sig bedöms inte medföra någon negativ påverkan på svämlövskogen men risken bedöms finnas att omledningen leder till oförutsedda förluster av vatten i den nya bäckfåran, vilket skulle kunna innebära en negativ påverkan på svämlövskogen. Risken för att fortsatt och utökad verksamhet på ett betydande sätt ska påverka Natura 2000-områdets naturvärden kan därför inte uteslutas. Området utgörs av ett sammanhängande kulturlandskap av stort värde där

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

fornlämningar vittnar om en kontinuerlig agrar miljö sedan forntiden, allt detta knyts samman av den gamla Skaravägen som är av mycket högt kulturhistoriskt värde. Ett borttagande av vägen och intilliggande fornlämningar kommer leda till att kulturvärdena i området försvinner och med dem möjligheten att se det värdefulla sammanhanget som de är en del av. Den kulturhistoriska förstudien som gjorts och som inlämnats i sin helhet i samband med kompletteringen ger en tydlig bild av vilka kulturvärden som finns i området väster och nordväst om befintlig bergtäkt. Den täktverksamhet som pågått i området under mycket lång tid har uttraderat stora delar av kulturlandskapet kring Våmb och Brandstorp, vilket ur ett helhetsperspektiv har lett fram till en generell utarmning av kulturmiljövärdena. Möjligheten att tillgodose ett bevarande av de kvarvarande kulturvärdena får därför stor betydelse för att över huvud taget något av områdets historiska betydelse ska finnas kvar långsiktigt. I förstudien framhålls vikten av ett bevarande av den del av gamla Skaravägen som fortfarande finns kvar. Denna bedömning delas och därför är det ur kulturmiljösynpunkt viktigt att sträckningen Keddakärret – Bäckatorp med omgivande kulturvärden i form av bebyggelse och fornlämningar förblir intakt och opåverkad av täktverksamhet. Utifrån tillgängligt material och med hänsyn till redan befintliga ingrepp i kulturlandskapet torde dock en mindre utvidgning av täktområdet kunna ske söder om gamla Skaravägen utan att kulturvärdena i området påtagligt förändras. Vad gäller konsekvenserna på kulturmiljön inom det av Cementa sökta brytområdet, bedöms inte den utförda förstudien utgöra fullständigt underlag få den inte ger tillräcklig information om eventuell förekomst av under mark dolda lämningar från förhistorisk tid och medeltid. För att det ska vara möjligt att slutligt bedöma den fulla konsekvensen på kulturmiljön görs bedömningen att det måste utföras en särskild arkeologisk utredning enligt 2 kap. 11 § lagen (1998:950) om kulturminnen m.m., som ett komplement till den sammansställning som utförts av Västergötlands museum. Beslut om sådan utredning fattas av länsstyrelsen

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

och Cementa borde därför snarast möjligt kontakta länsstyrelsens kulturmiljöenhet för att initiera en sådan utredning. Det är det öppna landskapet i sin helhet, med förekomst av småbiotoper och kulturlämningar som gör området attraktivt för friluftslivet. Försvinner de öppna ytorna och till dessa hörande natur- och kulturvärden minskar upplevelsen av området påtagligt. Brandtorpsvägen är en populär promenad- och cykelväg för Skövdeborna och området är en del av ett natur- och kulturlandskap som är av vikt för bl.a. friluftsliv och rekreation. Om vägen tas bort kommer möjligheten till en alternativ infart till Skövde att försvinna och åtkomsten till denna del av billingslutningen att begränsas. Diskussioner om en ny sträckning av vägen uppges pågå. I det fall det ändå blir aktuellt med ett borttagande av Brandtorpsvägen, är det önskvärt att en ny sträckning upprättas då detta skulle minska påverkan på friluftslivet. Ett borttagande av den gamla vägen med till denna hörande kulturhistoriska inslag och naturvärden kommer dock ändå leda till att friluftsvärdena i området minskar. Billingeleden som går genom området kommer att behöva få en ny sträckning. Om detta blir aktuellt bör det ställas krav på att den nya sträckningen ska vara färdigställd innan den gamla spärras av. Utifrån den framtagna grundvattenmodellen bedöms risken att kommunens reservvattenuttag skulle påverkas som liten. Regelbundna kontroller och mätningar av nivåerna i kommunens brunnar ska göras för att säkerställa att inga förändringar sker. Kontroll bör ske mot en referenspunkt att jämföra med, det ska då vara ett borrhål utanför influensområdet men i samma formation som kommunens brunnar. Verksamheten ger upphov till störningar på omgivningen genom buller och damning samt vibrationer och luftstötståg i samband med sprängningar. I takt med att brytområdet utvidgas åt väster kommer det närmare bostäderna där. Bullerkällorna vid brytfronten utgörs främst av bergsborrning samt av avbaning och transporter. Utförda beräkningar av buller, vibrationer och luftstötståg visar att störningarna kan hållas inom en acceptabel nivå, under förutsättning att skyddsåtgärder vidtas i tillräcklig omfattning.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

Avståndet 160 m mellan bostäder och brytområdet är i Länsstyrelsens mening mycket kort för en täktverksamhet av sökt omfattning. Det är viktigt att det i en eventuell tillståndsdom finns ett begränsningsvärde avseende vibrationer och luftstötsvågor som aldrig får överskridas. Det är rimligt att sätta ett sådant begränsningsvärde på 1,5 gånger grundvärdet. Bevarandevärdena i det planerade utökade brytområdet är så stora att de väger tyngre än värdet av att bryta ut det kvarvarande materialet. Det saknas även fullständigt underlag för att kunna göra en bedömning av hela skadan på områdets kulturvärden. Troligen är kulturvärdena större än vad den genomförda undersökningen hittills visat. Några rimliga lokaliseringalternativ, som skulle kunna utgöra underlag vid en bedömning om sökt huvudalternativ verkligen är det bästa alternativet, har inte heller presenterats. Tillståndet ska omfatta uttag av högst 1,5 miljoner ton kalkmaterial årligen och det bör tidsbegränsas. Brytning i det nya brytområdet innebär i stort sett direkt att Hållsdammsbäcken måste ledas om och att området för den gamla bäckfåran bryts ut. Dessa åtgärder innebär stora och oåterkalleliga ingrepp i områdets naturvärden. Detta tillstånd får därför tas i anspråk först när beslutet vunnit laga kraft. Tillstånd till täkt får lämnas endast om det ställs säkerhet för de villkor som ska gälla för tillståndet. Kostnaden för att efterbehandla området har beräknats med utgångspunkt i grundmodellen för beräkning av säkerhet. Med anledning av de stora höjdskillnader som uppkommer i täkten har en kostnad av 15 kr/ m² använts vid beräkningen av tidigare säkerhet. Då slantning med utbrutet restmaterial sker kontinuerligt bedöms denna kvadratmeterkostnad vara tillräcklig även vid beräkningen av ny säkerhet. För det tillstyrkta brytområdet har utifrån detta säkerheten beräknats till cirka 7 000 000 kronor med nuvarande prisläge. Detta ska sedan räknas upp med 2 % årligen, beroende på tillståndstiden. Det utökade området utgör cirka 23 ha, säkerheten för hela det av Cementa sökta området beräknas till 10 450 000 kronor med nuvarande prisläge, även denna summa ska räknas upp med 2 % årligen, beroende på tillståndstiden. Om

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

företaget skulle brista i den kontinuerliga efterbehandlingen kan en annan bedömning göras. Om verksamheten av någon anledning avbryts och tillståndshavaren inte kan fullfölja sina plikter bedöms denna säkerhet täcka kostnaderna att upphandla nödvändiga efterbehandlingsarbeten för att tillgodose bl.a. naturvårdsaspekter, säkerhet och landskapsbild. Täcktaffgiften för verksamheten ska vara 17 500 kronor per år (avgiftsklass 200 000 ton eller mer) eftersom ansökan avser ett årligt uttag av 1,5 miljoner ton. Avgiften tas ut från året efter att tillstånd erhållits och fram till det sista tillståndsgivna året. Kommunen har tillsynen över täktverksamheten i Skövde, vilket medför att statens avgift reduceras till 12 250 kr/år.

Skövde kommun – Kommunfullmäktige har anfört att kommunen inte har tagit ställning för eller emot utökad täktverksamhet. Till grund för sitt ställningstagandet har bl.a. följande anförts. Det kan konstateras att Cementas pågående verksamhet inte strider mot kommunens översiktsplan, antagna detaljplaner, områdesbestämmelser eller planprogram vad gäller områdets mark- och vattenanvändning. Översiktsplanen anger att en utökning av täktområdet noggrant måste vägas mellan olika motstående nationella, regionala och lokala intressen. Samtidigt noteras att det är flera riksintressen inom samma område som inte är förenliga med varandra. Det är av stor vikt att mark- och miljödomstolen noggrant väger dessa mot varandra och att företrädare ges det riksintresse som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Ännu fler förebyggande åtgärder gällande främst buller, vibrationer och damning men även andra typer av störningar från täkten ska vidtas, eftersom påverkan på boende - och stadsmiljö är stor. Störningar ifrån täktområdet upplevs och rapporteras kontinuerligt. De önskar vara en attraktiv kommun med hög livskvalité och en stor bergstäkt i centrala Skövde ger stor påverkan på stads- och boendemiljöer med hög befolkningstäthet vilket bör styra villkorens utformning för en eventuell fortsatt täktverksamhet. Brandstorpsvägen sträcker sig över det planerade

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

brytområdet och används av räddningstjänsten och även av boende på Billingsluttningen samt av fastigheterna i Brandstorps by. Vägens status (allmän eller kommunal väg) är i skrivande stund oklar och kommer att utredas vidare för att klargöra hur processen för hur en eventuell indragning av vägen ska se ut. En konsekvensanalys kommer att tas fram oavsett när och om en indragning av Brandstorpsvägen blir aktuell. För huvuddelen av fordonen som idag använder Brandstorpsvägen blir det en mindre omväg till riksväg 49 via Hallenbergsrondellen. Omkring dussinet fastigheter får starkt försämrade utfart via riksväg 49 som är starkt trafikerad vid vissa tidpunkter. Hallenbergsrondellen är starkt trafikerad idag och behöver avlastas genom nya trafiklösningar som för närvarande diskuteras med Cementa. Räddningstjänsten upplyser om att diskussioner pågår gällande akuta uttryckningar och att dessa kan komma att lösas via tillgänglighet genom Cementas täktområde. Cementas komplettering avseende flytt av transformatorstation och ledningar vid ett utökat täktillstånd är ofullständig. Ledning måste läggas i ny sträckning och Skövde Elnät behöver gräva högspänning från nätstation norr om Eklunds skrot i banvallen ned till Våmbs by, en sträcka på cirka 1 500 meter. Nätstationen i östra delen behöver eventuellt flyttas. Skövde Elnät har totalt två nätstationer vid gränsen som kanske behöver flyttas och ändringarna bedöms som kostsamma och arbetskrävande. Liksom tidigare förutsätts det att Cementa står för dessa kostnader. Återställningsgarantibeloppet i nuvarande tillstånd är 9 miljoner kronor och som detta föreslår Cementa vara oförändrat i sin nya ansökan, vilket verkar vara lågt räknat. Med den faktiska påverkan på vatten, mark samt natur- och kulturvärden med mera bör tillräcklig kompensation av bolaget kunna säkerställas vid olika ekonomiska scenarier. Riksväg 49 som ligger nära täktområdet är inte redovisat i kartunderlaget. Det finns anledning till oro över att Cementa inte tillräckligt har redovisat eventuell påverkan på ytvatten och grundvattentäkter på omliggande skyddsvärda objekt. Generellt gäller att kalkstensområden i regel har stor

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

hydraulisk heterogenitet och att det är geologiska strukturer som huvudsakligen kanaliserar grundvattenflödena. Internationellt finns stora erfarenheter från likartad terräng och som uttryckligen varnar för att betrakta dessa områden som homogena. Stora vattenflöden kan alltså kanaliseras igenom mindre kalkstensområden med ihåliga strukturer. Det är en brist att Cementa inte nämner något om kvalitén på grundvattnet i sandstenen där kommunen hämtar sitt reservvatten. Det utökade täktområdet hyser stora natur- och kulturvärden som kommer att försvinna och påverka landskapets identitet för all framtid. Cementa resonerar i kompletteringsansökan om att endast någon procent av riksintresseområdena för naturvård och friluftsliv försvinner men sådant resonemang leder till att natur; rekreations- och kulturvärden kan tas bort med motiveringen att det genererar marginell skada trots att stora värden går förlorade. Värden som skulle bevarats eller kompenseras om det varit i andra exploateringsområden. De aktuella riksintresseområdena för naturvård och friluftsliv ligger dessutom mycket stadsnära och gränsar till Billingens friluftsområde, vilket borde ge dessa en hög dignitet. Man har inte på ett tillräckligt sätt visat hur den nya bäcksträckan vid bortgrävning av delar av Hållsdammsbäcken ska utformas för att kompensera den stora förlust av naturvärden som blir. Det finns ytterligare frågor kring hur den nya bäcken ska byggas upp för att passa de arter som finns i Hållsdammsbäcken idag. Vid provtagning av bottenfaunan konstateras idag ett mycket högt diversitetsindex, värdefulla lekbottnar och även bäcköring finns dokumenterad. Liten vattensalamander finns rapporterad i angränsande gölar och bäckslingor i södra delen. Skog kommer att avverkas för att skapa eventuellt ny bäckfåra inom ett område med kalkbarrskog som hyser höga naturvärden bland annat i form av många sällsynta svamparter, orkidéer och den sällsynta skogsklockan. Hjälpadalsbäcken har höga naturvärden som hotas av den vidgning av bäcken som ska vidtas för att kompensera Hållsdammsbäcken. I kompletteringsdokumentet menar Cementa att man "inte identifierat några - i regionalt perspektiv - särskilt höga

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

naturvärden inom verksamhetsområdet". I deras egen naturvärdes bedömning (av Enetjärn Natur AB) har man konstaterat att området innehåller naturvårdsobjekt med både klass I och II där klass I är värdekärnor med högsta naturvärde. Dessa högt klassade området kommer alltså till stor del helt försvinna En stor förlust av mycket höga naturvärden som inte går att återskapa. Klass 1 området är mycket artrikt med rödlistade arter och arter som kräver lång kontinuitet. I område F i naturvärdesbedömningen finner man spår som troligen kommer från mindre hackspett. Även i område D finner man spår av hackspett. Mindre hackspett ar strikt skyddad genom artskyddsförordningen och här krävs en inventering för att se vilka konsekvenser det nya verksamhetsområdet skulle få för denna rödlistade art. jordbrukslandskap. Inom verksamhetsområdet finns flera biotopskyddade miljöer såsom Hållsdammsbäcken, stenrösen, stenvägar, en fägata, åkerholmar och flera småvatten som helt kommer att försvinna. Cementa menar att den utökade täkten inte medför "någon betydande påverkan på skyddade arter på populations nivå". De menar dock att man inte kan göra den bedömningen utan att genom specifika inventeringar studera de skyddade arternas populationer inom verksamhetsområdet. Man har därmed inte kunnat visa att fortlevnad av de skyddade arternas populationer är säkerställd. Delar av Billingeleden går igenom den planerade utökningen av täktområdet och är idag omgivet av ett rikt och varierat odlingslandskap med höga natur- och kulturvärden. En omdragning av Billingeleden krävs och förutsätter att Cementa står för dessa kostnader vid ett eventuellt utökat täktillstånd. Om man delar av den populära Billingeleden försvinner stora friluftsvärden. Ytterligare konsekvens av den planerade täktområdet är att även flera andra viktiga och populära rekreativmiljöer försvinner med de vägar och stigar i området som brukas som promenad- och cykelvägar. Den kulturhistoriska förstudien från 2012 innebar en okulär besiktning samt övergripande kartanalyser. Det behövs en fördjupad kulturhistorisk analys. Efter analys och utvärdering ska studien belysa

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

behovet av vetenskapliga och dokumenterade åtgärder till bevarande och vårdande perspektiv. Denna studie ska analysera konsekvenserna av vilka värden som försvinner och detta även i relation till Skövde och Skaraborg. Detta för att förstå hur man ska gå vidare samt vilket ansvar man tar för framtiden. Aktuellt området utgörs av ett sammanhängande kulturlandskap med stora värden. Förlämningar i form av stensättningar och fossila åkrar med mera vittnar om att området har utgjort en kontinuerlig agrar miljö sedan forntid med den viktiga färdväg som knutit samman områdena öster och väster om Billingen. Gamla Skaravägen har en förhistorisk förankring och är en av få bevarade huvudvägar kring platåbergen även om en del delsträckor redan är omgjorda och påverkade av exploatering. Vägen har också ett mycket högt kulturhistoriskt värde med ett tydligt sammanhang med motsvarande lämningar i Varnhem. Den planerade utökade täkten i området har stora konsekvenser för ovanstående kulturlandskapsvärden, kulturhistoriska bebyggelsevärden och fornlämningar då de riskerar att försvinna. Sannolikt förekommer även ett stort antal oupptäckta fornlämningar som kommer att försvinna, till exempel boplatslämningar och gravar. Det är en brist att värdefulla naturmiljöer som försvinner ska kompenseras i ett långt senare tidsperspektiv och att både djur- och växtarter kommer därför att påverkas negativt under lång tid. Efterbehandlingen och framskapandet av nya biotoper kommer att ta decennier. Att återskapa ädellövskog liknande den på Billingen och kulturpräglad betesmark med höga biologiska värden är inte rimligt ens inom ett generationsperspektiv. Dessa naturtyper kräver mycket lång kontinuitet för att få höga värden. Uppfattningen att det framtida kalkstensbrottet skulle tillföra området en större biologisk mångfald i framtiden än vad området hyser i dag delas inte. Det blir ett konstgjort landskap som kommer att hysa vissa naturvärden som kommer att utvecklas långsamt över tid. Dessutom kommer naturvärden och livsmiljöer som går förlorade med en eventuell utökad täktverksamhet inte ersättas fullt ut. Man borde i

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

efterbehandlingen planera för fler insatser som skapar värden inom kortare tidsrymd. Det förutsätts vidare att inga främmande massor kommer att tillföras området utifrån utan att material från verksamhetsområdet kommer att användas som uppbyggnads- och fyllnadsmaterial. Framtagen MKB redovisar inte hur den sökta verksamheten förhåller sig till det nationella miljömålet nr 15 - god bebyggd miljö. Vidare saknas uppgift hur den sökta verksamheten förhåller sig till det nationella miljömålet nr 13 - ett rikt odlingslandskap.

Miljönämnden Östra Skaraborg har anfört att de inte har något att erinra mot att tillstånd lämnas för den sökta verksamheten. Tillåtligheten enligt 2 kap. miljöbalken får anses vara tillräckligt utredd vid tidigare tillståndsprövningar av verksamheten, varav den senaste genomfördes under 2006. Däremot har de synpunkter på de förslag till villkor som bolaget har lämnat i sin tillståndsansökan. Härvid yrkas följande ändringar avseende villkorsskrivningen:

1. Damning från stenlagret ska begränsas så att utgående luft innehåller högst 10 mg stoft per normalkubikmeter.
2. Verksamheten ska i övrigt bedrivas så att risken för störande damning minimeras. I de fall damning av betydelse ändå uppstår ska åtgärder som minimerar störningarna vidtas inom 24 timmar. Ifall vidtagna åtgärderna inte har fått avsedd effekt inom 24 timmar ska verksamheten som medför damningen tillfälligt stoppas tills risken för störande damning är undanröjd.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

En speciell damningsansvarig ska utses för täktområdet. Vindstrutar ska sättas upp på lämpliga platser så att hänsyn tas till rådande vindsituation när dammande verksamhet ska genomföras. Vid väderlek då risk för frost inte stadigvarande föreligger ska all utsprängd sten vattenbegjutas före transport till kross, transporterad sten mellan kross och stenlager vattendysas och transportleder mellan täkt och fabrik vattenbegjutas, då arbete sker i stenbrottet.

3. Sprängning i samband med täktverksamheten får inte bedrivas närmare än 200 meter från bostadshus eller verksamhetsområden, räknat från deras fastighetsgränser. Avståndet mellan brytfronten och bebyggelsen i Våmbs by ska uppgå till minst 400 meter.

Motivet till de yrkade villkoren är att många närboende upplever sig störda av Cementas pågående verksamhet, trots att gällande tillstånd i sitt nuvarande utseende följs av bolaget. Miljönämnden anser därför att de villkorsförslag bolaget har lämnat bör skärpas i vissa avseenden. Vad gäller tillståndets omfattning är det inte helt klart i nuvarande tillstånd för Cementas täkt respektive fabrik, vilka anläggningsdelar tillstånden omfattar. Bolagets nuvarande tillståndsansökan för täkten beskriver verksamheten vid stenlagret som är beläget inne på "fabriksområdet" på östra sidan om gamla Skarajärnvägen. Verksamheten vid stenlagret är inte tillräckligt reglerad, varken i nuvarande täkt- eller fabriksstillstånd. Därmed finns det skäl till att verksamheten vid stenlagret regleras inom täktens tillstånd, eftersom verksamheten är beskriven i bolagets ansökan och är knuten till själva täktverksamheten. De huvudsakliga lokala miljöeffekterna som verksamheten medför är damning, buller och vibrationer från sprängning. Under sista halvåret 2012 samt till viss del även under första halvåret 2013

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

har damning från stenlagret förorsakat en ökad mängd klagomål från närboende runt anläggningen. Vid minst ett tillfälle har stendamm från Cementa trängt in i bostadslägenheter med nedsmutsning inomhus som följd. Stenlagret består idag av väggar ända ner till marken men har öppningar i respektive gavel. Den södra gaveln är helt öppen. Flera av anläggningsdelarna på Cementa som medför damning har i gällande tillstånd satts riktvärden på 10 mg stoft per kubikmeter, på utgående luftströmmar. Riktvärdet innehålls med hjälp av stofffilter på dessa anläggningsdelar. Stenlagret har i dagsläget inget krav på stoftrening, men miljönämnden anser det som skäligt att sätta samma riktvärde på denna anläggningsdel liksom på övriga anläggningsdelar där risk för damning har varit så stor så att begränsningar har bedömts som nödvändiga. Som tidigare påpekats bedöms, att om bolagets föreslagna villkor avseende damning (villkorsförslag 9) fastställs av mark- och miljödomstolen, kommer det inte finnas någon möjlighet att tillämpa 29 kap. miljöbalken. Det beror på att det enligt yrkandet inte kan anses föreligga något villkorsbrott, hur mycket bolagets verksamhet än dammar, eftersom det i princip är omöjligt att bevisa vad som är "skäligt" enligt villkorsförslaget. Om bolagets yrkade villkorsförslag godkänns av mark- och miljödomstolen kommer det att innebära att de närboende till Cementa även fortsättningsvis får acceptera att kalkstensdamm tränger in i lägenheter och att de kan få sina bilar och hus nedsmutsade m.m. Tillsynsmyndigheten kommer inte kunna att agera, hur mycket verksamheten på Cementa än dammar. Om bolaget har bedrivit otillåten miljöverksamhet enligt 29 kap. miljöbalken har prövats av miljöåklagare vid två tillfällen, under den tid som nuvarande tillstånd gäller. Vid båda tillfällena har miljöåklagaren valt att inte starta någon förundersökning eftersom bolaget inte har ansetts bryta mot villkoret. Bolaget bör därför få villkor för störande damning så att det går att göra en objektiv bedömning av förekommande damning och så att 29 kap. § 4 pkt 2 miljöbalken kan tillämpas. När det gäller buller från verksamheten finns inget att

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

erinra mot bolagets yrkanden. Enligt bolaget kommer avståndet till närmaste bostadshus vara ca 160 meter och avståndet till närmaste verksamhet kommer att vara ca 100 meter, om hela området bryts ut enligt ansökan. I Boverkets allmänna råd "Bättre plats för arbete" (1995:5) rekommenderas skyddsavstånd på 500 meter för täktverksamhet. Enligt tillståndsbeslutet från 2007 får sprängning i samband med täktverksamheten inte bedrivas närmare permanent bostadshus än 200 meter. Avståndet mellan brytfronten och bebyggelsen i Våmbs by ska uppgå till minst 400 meter, vilket får anses vara en lämplig kompromiss mellan bolagets villkorsyrkande och rekommendationerna i "Bättre plats för arbete". Dessutom har skyddsavstånd om 200 meter använts i verksamheten under de senaste 20 åren.

Miljöpartiet de gröna i Skövde har yrkat att Cementas verksamhet i Skövde ska upphöra när nuvarande brytningstillstånd går ut år 2017. Ansökan ska alltså avslås. Huvudskälet är att Cementas anläggning i Skövde ligger på fel plats. Mellan centrum och fabriksanläggning är det bara 1 kilometer, och den huvudsakliga vindriktningen är mot Skövde centrum. Miljöpåverkan på Skövde och Skövdes invånare är för stor och står inte i proportion till den samhällsnytta i form av jobb som Cementa utgör. Cementas produktion i Skövde behövs inte med avseende på begreppet "riksintresse" eftersom Cementa i Sverige exporterar ca dubbelt så mycket cement som produceras i Skövde. Ett företag med så stor mark- och miljöpåverkan måste också jobba i samklang med samhället. De har följt Cementas verksamhet under lång tid och noterat att Cementa i Skövde istället har ansträngt sig för att slippa sitt samhällsansvar och samhällets krav. Exempel på detta är att man överklagat ställda krav, inte i tid uppfyllt ställda krav utan sökt om förlängd tid, inte velat tillämpa bästa möjliga tillgängliga tekniska lösningar osv. Motivet har varje gång varit att det är för dyrt. Cementa har under alla år inte visat någon god vilja i något avseende. Senaste exemplet är att

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

miljömyndighet 2007-08 beslutade att Cementa senast sista december 2012 skulle bygga in sitt kalkmellanlager för att minska damningen till omgivningen. En ganska enkel åtgärd. Åtgärden var klar i sista veckan december 2012, en åtgärd som Cementa kunnat genomföra 10-20 år tidigare. Cementa i Skövde aldrig legat före myndighetskraven, inte gjort vad man skulle kunna göra för att minska samhälls- och miljöpåverkan, inte velat ställa ekonomisk garanti för återställningen osv. Enda motivet för Cementa att bedriver verksamhet i Skövde verkar vara att tjäna kortsiktiga pengar. Cementa har inte försökt snygga till sitt fabriksområde med t.ex. plank etc. Numera levereras inte heller överskottsenergin på ca 1,6 MW till kommunens fjärrvärmesystem. Fjärrvärmeledning och värmeväxlare finns redan framdraget för Cementa levererade tidigare, för 10-talet år sedan, sin överskottsvärme som nu går ut genom skorstenen. Cementa ger inget tillbaka till samhället, t.o.m. vinsten förs utomlands för att undgå beskattning. Det av Cementa föreslagna återställningsgarantibeloppet, oförändrade 9 miljoner kronor, är skrattretande lågt och visar återigen att Cementa försöker krypa ifrån sitt ansvar. Nuvarande belopp fastställdes 2006 och föreliggande ansökan ska börja gälla år 2017 och gälla ett 10-tal år framåt. Återställningsgarantibeloppet borde vara 100 miljoner kronor för det speglar mera verklig återställningskostnad i det fall Cementa stänger ner verksamheten och inte återställer brottet enligt återställningsplan. Cementa ska alltså inte få förlängt brytningstillstånd oavsett villkoren.

Vänsterpartiet i Skövde har yrkat att Cementas ansökan ska avslås. Till grund härför har anförts bl.a. följande. Kommunfullmäktige i Skövde har nyligen tagit beslut om Vision Skövde 2025. Där kan man läsa: "Vi ska värna om den vackra naturen i hela Skövderegionen. Närheten till naturen berikar och ska erbjuda möjlighet till rekreation och ett hälsosamt liv. Miljömedvetenheten ska öka och vi ska verka för att såväl individer som organisationer lever resurssnålt och ansvarsfullt, med kommande

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

generationer i åtanke." Bara detta utdrag ur Skövde kommuns vision vore skäl för att Cementa bör avsluta sin brytning av kalksten i tåkten i Våmb och Billingesluttningen när nuvarande täkt- och brytningstillstånd går ut 2017. Till detta kommer riksintresse för naturvård, friluftsliv och mycket stora kulturvärden helt nära Skövde stad och stora risker med grundvattnet i området. Frågan är om det finns något fall i Sverige där riksintresse för exploatering av mineraler står mot så många andra starka intressen som i Skövde när det gäller Cementas planer på fortsatt brytning. En fortsatt brytning främjar inte en långsiktig hushållning marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Härvid vill de även betona vad som står att läsa i 1 kap. 1 § och 3 kap. 6 § miljöbalken. Dessa bestämmelser måste beaktas när man tar ställning till fortsatt brytning. De mycket stora miljö-, natur- och kulturvärden som finns i den unika miljön på Billingesluttningen finns dokumenterade i de förstudier som Enetjärn Natur AB och Västergötlands museum gjort på Cementas uppdrag. När Cementa bryter efter kalksten i Billingen så bryts 90 % annat material, det mesta över kalkstenslagret, för att få ut 10 % kalksten. När brytningen planeras väster och norr ut så blir brottkanten högre och högre. Detta borde motivera att Cementa åläggs att utreda möjligheten att utvinna kalksten till sin cementproduktion genom gruvbrytning istället för dagbrott. Det planerade brytningsområdets karaktär och storlek, nära Våmb, Skyttesledet, Skövde stad och Billinges friluftsområde med Hållsdammsravinen och Hållsdammsbäcken gör att en fortsatt brytning för med sig att stora oersättliga natur- och kulturvärden bryts bort. Kalkstenståkten och brytområdet är redan för stort och en fortsatt brytning efter 2017 borde därför vara oförenligt med andra riksintressen som vatten-, kultur- och naturintressen. I Skövde kommuns tjänsteutlåtande så framgår tydligt att Cementa inte tagit sitt ansvar och fullgjort sitt undersökningsansvar inför sin ansökan. Framtagen MKB redovisar inte hur den sökta verksamheten förhåller sig till flera av de nationella miljömålen. Efterbehandlingsplanen är inte trovärdig varken i den planerade formen

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

eller när det gäller planerade ekonomiska avsättningar. I översiktsplanen anges att en utökning av täktområdet noggsamt måste vägas mellan olika motstående nationella, regionala och lokala intressen. Samtidigt noterar kommunen att det är flera riksintressen inom samma områden som inte är förenliga med varandra. Att ansökan inte står i konflikt med detaljplanen och andra antagna planer beror på att Cementa är markägare. Därför bör miljöbalken som lag ge företräde och ge stöd för att marken i ansökan inte får brytas och att kommunen kan få tillgång till det för planläggning av området för allmänna intressen. Vattenfrågorna är olösta, både när det gäller riskerna för grundvattnet i området, kommunens vattentäkt och de bäckar som finns i området. Tillgängligheten till området stoppas helt då Cementa planerar att bryta bort Brandstorpsvägen. De natur- och friluftslivsvärden som finns i området nonchaleras flagrant av Cementa i sin ansökan vilket Skövde kommuns tjänsteutlåtande påvisar. Naturobjekt har dokumenterat med både klass 1 och klass 2 inom området. Kulturvärden i området är stora och så stora att kommunen anser att en fördjupad förhistorisk analys behöver göras. Cementtillverkningen och fabriken i Skövde har i övrigt en stor negativ miljöpåverkan på Skövdes miljö och invånare och då särskilt de närboende. Här behövs stora insatser för att begränsa buller, vibrationer, damning och övriga störningar för boende och stadsmiljö. Med hänvisning till Skövde kommuns tjänsteutlåtande är slutsatsen att en fortsatt och utökad brytning efter år 2017 ger en oproportionerligt stor skada i relation till samhällsnyttan i form av fortsatt tillgång till kalksten för Cementas produktion och att jobben säkras hos bolaget i Skövde. Härutöver hänvisas till Naturskyddsföreningens yttrande och de övriga som delar deras uppfattning att 2017 är den rimliga bortre gränsen för Cementas brytning av kalksten i den aktuella täkten.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Folkpartiet i Skövde har yrkat att mark- och miljödomstolen ska avslå den aktuella ansökan. Till grund för sin inställning hänvisas till de synpunkter som inkommit från Skövde kommun avseende en negativ påverkan på vatten, mark, samt natur- och kulturvärden. Vidare hänvisas till hur bergtäkten i centrala Skövde ger stor påverkan på stads- och boendemiljöer och att flera riksintressen inom samma område inte är förenliga med varandra. De hänvisar även till bestämmelserna i 1 kap. 1 §, 3 kap. 6 och 10 §§ miljöbalken. Härutöver tilläggs bl.a. följande. Cirka 300-400 meter från det tänkta brottets kant ligger det stora friluftsområdet på Billingen. Detta håller på att utvecklas till att bli ett av de största friluftsområdena i Västsverige. I ansökningshandlingarna tar inte Cementa upp alla de konsekvenser som följer av ett utökat täktillstånd. Exempelvis bör det belysas att utsläpp av koldioxid kommer att öka och frågan är hur dessa ska hanteras. Heidelberg Cement äger tre stycken fartyg. Dessa transporterar cement från Slite till Norrland. Genom sjötransporterna skulle Västsverige, som har tillgängliga depåhamnar, också kunna få cement från Slite. En annan positiv följd är att transporterna på land blir kortare om man använder nämnda depåhamnar. Därmed är det inte nödvändigt att Cementa i Skövde producerar cement. Miljöbalkens bestämmelser, såsom 1 kap. 1 § och 2 kap. 6 §, uppfylls inte av Cementa. Det bör även påpekas att den kulturhistoriska studie som Västergötlands museum gjort, på uppdrag av Cementa, inte lämnades in av Cementa tillsammans med ansökan och den omnämndes inte heller i samrådet. Den i målet aktuella Brandstorpsvägen är av stort kommunikationshistoriskt intresse och den borde verkligen få finnas kvar. Cementa har förringat kulturvärdena i landskapet och det har sagts att man lika gärna kan åka till Varnhem istället. Fastigheten utpekades som pågående markanvändning i ÖP:n enligt Skövde kommun. Yttrandet från Skövde kommun måste noggrant beaktas av mark- och miljödomstolen. Vad gäller sprängningar borde noll procent av dessa få överskrida det värde som bestäms av

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

domstolen. Men framförallt borde man kunna hitta bättre platser för brytning av kalksten.

Moderaterna i Skövde har tillstyrkt Cementas ansökan. Till grund härför har bl.a. följande anförts. Cementa är en värdefull arbetsgivare för Skövde kommun. De är måna om att deras industrier och verksamheter får möjlighet att utvecklas på bästa sätt. Samtidigt medför den ansökta verksamheten påverkan på andra värden och verksamheter. Därför önskar de att dessa sakförhållanden och samband nogsamt undersöks och värderas, så att villkoren för tillståndet begränsar negativ påverkan och ökar positiv påverkan på Skövde regionen som helhet. I ansökan föreslås att en omledning av Hållsdammsbäcken som huvudalternativ ska ske till en punkt där Hjälpadalsbäcken skär fastighetsgränsen. Som andrahandsalternativ diskuteras och avfärdas en sträckning i sin helhet utanför fastighetsgränsen norrut, uppströms. Huvudalternativets sträckning skär höjdkurvorna vinkelrätt alldeles innan de når Hjälpadalsbäcken och därför föreslås att det ska byggas en fisktrappa här. De vill se att ytterligare en alternativ sträckning utreds och att fler förslag på åtgärder förs fram. Alternativt kan de närmare villkoren för dragningen överlåtas på tillsynsmyndigheten att fastställa. Det sägs att Hjälpadalsbäcken behöver grävas ut för att klara hela flödet från Hållsdammsbäcken. De vill att det analyseras om denna kapacitetsbrist i hela eller delar av sträckan hellre bör användas för att skapa ett översilningsområde och på så vis skapa naturvärden, fördröjning och sedimentfälla. Så långt som möjligt bör det undvikas att gräva ut Hjälpadalsbäcken då det för bort naturvärden, ökar risk för erosion och leder till högre toppflöden. Hållsdammsbäcken ansluter till Våmsbäcken och där den passerar riksintresset för kommunikation – riksväg 49 – är trumman underdimensionerad. De i ansökan föreslagna åtgärderna innebär dels att ytor hårdgörs, dels att man bryter sig i en riktning som möter grundvattnets huvudsakliga

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

strömningsriktning. Därtill leder omledningen av Hållsdammsbäcken på tvärs över bergsslutningen till att det långsamt rörliga markvattnet från hela slutningen skärs av och leds ut. Dessutom har denna del av Skaraborg fått påtagligt ökade nederbördsmängder de senaste 15 åren enligt SMHI. Samtliga dessa faktorer samverkar till att Våmsbäcken nedströms brytområdet över tid kommer att få påtagligt förhöjda intermittenta vattenflöden. Bland annat bör reglering av utdumpningen från brytområdet övervägas i flödesutjämnande syfte. Det bör inhämtas ytterligare ett yttrande, förutom det från den anlåtade konsulten, avseende de hydrologiska risker som är förknippade med brytningen. Brandstorpsvägens funktion är ur kommunalt perspektiv mycket angelägen att bevara för de närboende, tillgängligheten till området, den turisttrafik som finns runt berget, för avlastning av köer vid väg 49:s infart och som enda tillgängliga kringledning av biltrafik och utryckningsfordon genom den kanalisering terräng Våmsdalen utgör när det sker stopp på väg 49. De vill se förslag på en ny vägdragning. Dock kan en tillfällig omläggning av vägen inom brytområdet bereda företaget mer tid för att slutföra ny vägdragning. Faktorer som att brytningsområdet ligger högt, vid kanalisering terräng och väl dränerat på en söderslutning gör det sannolikt att området kan innehålla arkeologiska värden. Det hålls för troligt att avbaning, anläggning av upplag, vägar och dylika arbeten bör föregås av en arkeologisk undersökning och dokumentation av fynd. På motsvarande sätt som det finns risk för skada på grundvattnet finns risk för skada på hus genom vibrationer. Det föreslås att de hus som är närmast brytområdet inventeras med avseende på sprickbildningar och radonhalt för att i efterhand kunna fastställa när egendomsskada till följd av vibrationer har uppstått. Cementas förslag till efterbehandlingsplan syftar till att återskapa naturvärden. Efter det att Cementa avslutat sin verksamhet så är inte den sannolika användningen för området att det i sin helhet kommer att bli ett naturområde. Efterbehandlingsplanen bör inte endast syfta till att skapa naturvärden utan även

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

innefatta lämpliga områden att bebygga. Omedelbart söder om riksintresset för kalkbrytning finns ett riksintresse för transporter och det är riksväg 49. Trafikverket har nu studerat en ny dragning av nämnda väg. Det är viktigt att dessa två riksintressen samordnas. Trafikverket har här möjligheten att använda tiden för att få byggt vägbankarna av sådana sekundära massor som tas ut vid den närbelägna kalkbrytningen. Denna möjlighet upphör om Cementas verksamhet upphör. Det finns flera överlappande och motstridiga riksintressen i området. I själva området och i dess omedelbara närhet innefattas riksintressen för kommunikation (riksväg 49), riksintresse för friluftsliv, riksintresse för naturvård och riksintresse för kalkbrytning. Riksintressen för friluftsliv och naturvård utgör motstridiga intressen till kalkbrytning. Skövde är en växande centralort i en arbetsmarknadsregion och området med riksintresse för kalkbrytning är i sin helhet beläget inom den radie från stadens centrum där en kraftig expansion sker av verksamhetsområden och bostäder. Exploateringsintresset utgör ytterligare ett motstridigt regionalt och kommunalt intresse till friluftsliv och naturvård. För att ge kommunen, Cementa och de närboende klarhet är det av vikt att länsstyrelsen, efter det att en avvägning av dessa intressen har gjorts av domstolen, inleder en process att avgränsa/ ompröva riksintresseområden även inom de resterande områden där överlappning sker, så att det framgent är tydligt vilket riksintresse som gäller.

X har inkommit med ett yttrande och därvid anfört bl.a. följande. Politikerna i Miljösamverkan Östra Skararborg (MÖS) har inget att erinra mot att Cementa beviljas tillstånd att utöka sin brytning upp på Billingssluttningen i Våmbdalen utan tidsbegränsning. MÖS motiverar detta med att allt redan är utrett vid tidigare tillståndsprövningar. Deras remissyttrande handlar till största delen om damm och damm är ett av många problem med Cementas verksamhet. Men det är inte detta som MÖS ska yttra sig om nu. I

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Cementas ansökan står det tydligt att ansökan inte gäller, inte får gälla, prövning av verksamheten i fabriken. Dammet härrör från verksamheten i fabriken. Det är sannerligen inte bara damm och buller som har lokala miljöeffekter som MÖS påstår. Frågan är om MÖS tycker att Cementas verksamhet uppfyller stadgandet i miljöbalkens portalparagraf. Det aktuella området är förklarat som riksintresse för naturvård och friluftsliv. Området har också mycket stora kulturvärden som framgår av Västergötlands museums kulturhistoriska förstudie. Det är ett grönområde med mycket stora miljövärden och som ligger mycket nära Skövdes centrum. MÖS ja till Cementas ansökan bygger tydligen på en märklig uppfattning, som han inte delar, att en utökad brytning i ett unikt naturlandskap stort som trettiofotbollplaner inte skulle innebära några miljöeffekter för de som bor i Skövde med omnejd.

Y har inkommit med ett yttrande och därvid angett att Cementa måste ta ansvaret för vattenförsörjningen till samtliga fastigheter som kan bli påverkade i det nya brytningsområdet då de flesta har borrade brunnar för sin vattenförsörjning.

Z har yrkat att Cementas ansökan ska avslås. Till grund härför har han anfört bl.a. följande. I den sakägarförteckning som upprättats av Cementa har hans fastighet X inte tagits med trots att hans grannar finns antecknade. Hans fastighet kommer att ligga cirka 300-400 meter från det nya brytområdet och borde således finnas med i förteckningen. Redan idag påverkas de av Cementas verksamhet, exempelvis då sprängning pågår. Ibland känns det som en mindre jordbävning när huset skakar vid en sprängning. Han hänvisar till en bestämmelse i miljöbalken (1 kap. 1 § miljöbalken, domstolens anmärkning). Detta lagrum ger klart besked att en fortsättning av Cementas miljöförstörelse är en utopi. Cementa bedriver idag en miljöfarlig verksamhet med

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

utsläpp av koldioxid och andra farliga ämnen. Cementa ligger i en stadsmiljö och således påverkas hälsan för hela befolkningen. Det är helt absurt att ett företag som Cementa får fortsätta bedriva sin miljöfarliga verksamhet. Dels förpestas luften, dels förstörs Skövdes vackra naturområden med både vatten- och grönområden (bl.a. biotopskyddade element), dels sänks grundvattennivån med fara att deras brunnar sinar, dels försvinner delar av strömområdena, dels förstörs den urgamla vägen till Skövde över Karstorp, dels skakar deras hus skakar vid Cementas sprängningar så att sprickor bildas i väggarna, dels påverkas Skövdes utveckling åt väster, dels sker en väsentlig förfölning av hela området väster om Skövde.

X har inkommit med ett yttrande och därvid anfört bl.a. följande. Hans fastighet uppfördes 1948 och är byggd i lättbetong. Fastigheten var avsedd för fyra hushåll men består numera av ett hushåll p.g.a. att den 60 meter djupborrade dricksvattenbrunnen som betjänar fastigheten inte klarar erforderlig vattenmängd till mer än ett hushåll. Han befärrar att föreslagen sänkning av grundvattennivån till lägst + 155 m ö h ytterligare kommer att påverka hans vattentäkt negativt med minskat vattenflöde. Fastigheten har fått sprickor i väggar som resultat av Cementas tidigare sprängningar. Vid utökat brytområde kommer dagbrottet närmare hans fastighet X, med ökad risk för ytterligare sprickbildningar vid Cementas sprängningsarbete.

X och X, X och X, X och X, X och X, X och X samt X och X har yrkat att Cementas ansökan ska avslås. Till grund härför har de anfört bl.a. följande. Cementa genomförde ett samråd för berörda intressenter 2012-05-08. Vid samrådet lämnades inget skriftligt material ut till de närboende, trots att det

efterfrågades, och det var över huvud taget mycket svårt att få information kring exakt vilka åtgärder som planeras m.m. Enligt miljöbalken är en väl genomförd samrådsprocess en viktig del i MKB:n och därmed anser de att samrådet borde göras om, MKB:n förtydligas och en rad punkter utredas ytterligare. De är exempelvis mycket oroliga över hur de kommer att påverkas av framtida buller och vibrationer till följd av den utökade verksamheten. Härvid är det viktigt att det tas hänsyn till de senaste årens forskning som visar att även relativt låga ljudnivåer är skadligt under lång tid. Som närboende anser de att det är lämpligt att en oberoende part/ konsult utför mätningarna, då buller- och vibrationsfrågan är omdiskuterad. Cementa måste också klargöra hur omgivningen påverkas av damm från den planerade verksamheten. I miljötillståndet bör det upprättas tydliga villkor avseende bullernivåer, inkluderande lågfrekvent buller och stomljud samt gränser för godtagbara vibrationsnivåer i området. Då vibrationer är kopplade till markens beskaffenhet är det viktigt att sådana villkor föregås av en geoteknisk undersökning i området. Det finns flera enskilda vattentäkter i området som kan beröras av den planerade verksamheten. Risken för att grundvattennivån sänks har tidigare ansetts vara hög, och därmed riskerar närboende att stå utan vattenförsörjning om detta inträffar. Idag finns det en väg mellan Södra Bergvägen och Skaravägen där trafikrörelserna uppgår till cirka 400 per dag enligt kommunens mätningar. Denna väg kan Cementa inte ta bort utan kommunens godkännande. För att möjliggöra för Cementa att utöka brottet i det område vägen idag är belägen, föreslår de att en ny väg görs på Cementas mark, men i ytterkanterna av brottet istället för dagens sträckning. Det är inte lämpligt att ta bort vägen helt då alternativet är att trafiken omleds till väg 49. Frågan är också hur Cementa hanterar det faktum att den planerade verksamheten avsevärt kommer att sänka värdet på de närboendes fastigheter och att den levande bygd som nu uppkommit i området hotas. Man har tidigare uppgivit att det skulle anläggas en sjö efter att tälten avslutats. Denna möjlighet är dock inte längre realistisk p.g.a. att

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

berggrunden är för porös och full med sprickor. Cementa har inte redogjort för vilka återställandeplaner som framtagits istället för sjön, och särskilt inte i samband med den nu planerade verksamheten. I närområdet och inom det område som man planerar att exploatera finns både kulturhistoriska lämningar och skyddsobjekt samt riksintressen för naturvård och Natura 2000-områden. Då dessa är viktiga att skydda och dessutom viktiga för friluftslivet i området, vill de som närboende veta hur dessa intressen påverkas av t.ex. buller, vibrationer, trafiken, luftutsläpp, ändring av vattenföringen i området inklusive sänkning av grundvattennivån m.m. och hur Cementa avser att skydda dessa intressen.

X har yrkat tillstånd inte ska medges för fortsatt och utökad verksamhet vid Cementa efter att det nu gällande tillståndet går ut 2017. Till grund härför har han anfört bl.a. följande. Ett nytt tillstånd skulle innebära en mycket stor olägenhet för hans del med högt störande buller, vibrationer, damm, luftstötter och kraftiga sprängsalvor i nära anslutning till hans fastighet. Cementa anger att hans fastighet är belägen 160 meter från brytgräns, vilket är väldigt nära. Hans grävda brunn torde verkligen ligga i farozonen och tömmas på vatten och det har aldrig tidigare inträffat. Boendemiljön blir förstörd då närområdet blir en stor krater och ängar, bäckar, kullar och vegetation för alltid schaktas bort. Brandstorpsvägen stängs av och grävs bort vilket medför olägenhet då den är den naturliga färdvägen in till centrala delarna av Skövde. Hans fastighet hamnar vid en återvändsväg med alla dess nackdelar. Bostaden är tillbyggd, renoverad och moderniserad till stor kostnad och omfattande eget arbete. Den används som permanentbostad sedan fem år tillbaka. Fastighetens ekonomiska värde reduceras kraftigt och dess marknadsvärde torde bli väldigt lågt, vilket han inte kan godkänna.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

X har inkommit med ett yttrande och därvid anfört bl.a. följande. Under våren 2012 genomförde Cementa ett "samråd" med intresserad allmänhet. Samrådet var endast en information i bilder innehållande mycket teknisk fakta som redovisades av representanter för Cementa. Det sades ingenting om vilka åtgärder som planerades för att skydda människor, fastigheter, miljö m.m. Man var nästan lika oförstående efter informationen som innan. Det är cirka 35 fastigheter inom 1 000 meter från brottet och därmed överskrider antalet berörda boende antalet anställda vid Cementa. I Våmbs by finns ett företag med flertalet anställda, ca 20 - 30 st, och dessa kommer att ha sin arbetsplats 70 meter från brottet. Frågan är därvid vilken boende- och arbetsmiljö detta kommer att medföra. I Cementas ansökan framgår att man vill att sprängning ska få bedrivas vardagar måndag till fredag 07-21 och att det normalt ska ske på fasta sprängtider. Idag förekommer sprängning på torsdagar klockan 14 med tre salvor. Det förekommer även sprängningar i samma omfattning på tisdagar. Att man ständigt mäter vibrationsnivåerna och får fram siffror på ett papper motsvarar inte det som känns när man är inomhus. Varje sprängning känns som om en jordbävning, ett mullrande och en rullande våg känns i hela huset och exempelvis fönsterrutor spricker. Detta är en del av vad som har hänt hittills och vad som händer med hennes fastighet. som kommer att ligga 350 meter från brottet, kan man bara gissa. Både djur och människor blir skrämde av vibrationerna, knallarna och dammolnen som kommer farande. Tvätten blir brunaktig och måste tvättas om. Detta kan inte kallas för en god boendemiljö. Cementas utökade brytningsvolym och avstängning av Brandstorpsvägen kommer med alla säkerhet att väsentligt minska möjligheten till försäljning av fastigheterna i området. Stängning av Brandstorpsvägen kommer att innebära att skolbarnen får en avsevärt längre väg till skolan. Flera gånger har det under vintertid hänt att riksväg 49 blir tilltäppt av långtra-dare som på grund av halkan fastnat i Våmbsbacken och orsakat trafikstockning. Bilisterna tar då Brandstorpsvägen. I en kulturhistorisk förstudie som Västergötlands

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

museum har gjort på uppdrag av Cementa framgår att området som ingår i det nya brytningsområdet har mycket stora kulturvärden. Området är väl läsbart med bibehållna väglämningar i form av vägsträckningar, hålvägar och fägator. Troligen finns även ett stort antal oupptäckta fornlämningar, exempelvis boplatzlämningar och gravar, som kommer att försvinna för alltid. I området finns utefter nuvarande Billingeleden en äng som består av det största området med blåsippor, gullvivor, vitsippor och hassel. Blir kalkstenstakten verklighet kommer ängen att skövlas och försvinna för evigt. I den tilltänkta bäckfåran kommer också en mycket ovanlig kalkbarrskog att försvinna.

Skövde Naturskyddsförening har yrkat att Cementas ansökan ska avslås. Till grund härför har bl.a. följande anförts. Det av bolaget genomförda samrådet uppfyller över huvud taget inte kraven i MB. Vissa utredningar var inte ens framme i samrådet utan de har presenterats först senare, bl.a. den kulturutredning som finns återfinns i aktbil 37. De naturinventeringar som genomförts kan inte jämföras med de kunskaper som inhämtats genom att bo på platsen eller genom att vandra där på somrarna, och man har inte heller pratat med lokala kännare. Det bör påpekas att det egentligen inte finns någon Hjälpadalsbäck då det inte rinner något vatten här i, och det går knappt att se bäckfåran. Vad gäller det södra brottet så har det inte efterbehandlats eftersom det har ålagts att skötas av Skövde kommun som dessvärre inte har råd att göra något. Södra brottet har därför inte längre några naturkvaliteter som är värda att presenteras.

Cementa har inte beaktat de dränerande effekter av brytningen som uppkommer i det övre partiet på Hållsdammsbäcken. Det område som idag är biotopskyddat. Upp till Hållsdammen är det knappt 500 meter från kanten på det utökade området. Enligt ansökan vill man sänka grundvattennivån från dagens tillstånd på 158 m ö h till kommande 155 m ö h. En liten sänkning i meter räknat men en mycket stor påverkan om man räknar med de stora områden som kan komma att påverkas med

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

sänkningstratten som bildas. I samrådet skriver man att det faktiskt kan bli så som de befarar: "Även om området för brytning inte direkt berör något Natura 2000-område, kommer verksamheten att omfatta omledning av en bäck strax uppströms ett Natura 2000-område. Risken för påverkan av detta område till följd av vattenverksamheten bedöms vara liten men kommer att utredas och beskrivas i kommande miljökonsekvensbeskrivning." Det är oförståeligt hur man redan nu, utan att någon utredning är gjord, kan slå fast att effekten blir liten. Detta torde vara ett sätt att försöka förringa de dränerande effekter som kan uppkomma. Härtill har länsstyrelsen redan gett tillstånd till utökad vattenuttag från Hållsdammen för konstsnöproduktion. Därmed finns två stora vattenprojekt som var för sig kanske inte ger stora effekter men som tillsammans kan bli förödande för Hållsdammsbäckens övre sträckning. Vid Hållsdammsbäcken (i norra delen av eventuella brytningsområdet) finns en mycket sällsynt kalkgranskog. Det är den enda kalkgranskogen på östra Billingen och en av få på hela Billingen. Den skogen kommer att delvis avverkas vid omläggningen av Hållsdammsbäcken och skogens hydrologiska förhållande kommer att då att ändras dramatiskt. På sikt kan den också komma att försvinna vid framtida kalkbrytning i området. I kalkbarrskogen finns en mängd rödlistade svamparter. Området söder om denna kalkbarrskog är inte inventerad och kan också innehålla en del sällsynta svamparter. Det finns även flera rödlistade djurarter och växtarter som inte uppmärksammats i inventeringarna, t.ex. den mycket starkt hotade flodkräftan samt vissa rödlistade fågelarter såsom bivräk, gulärta och nötkråka. I områdets norra del, nära såväl tänkt brytfront som ny bäckdragning, har också de rödlistade växterna skogsfru och skogsklocka blivit funna. Totalt känner man till 13 rödlistade arter i området. Andra arter som förekommer i området är t ex bäcknejonöga, liten vattensalamander och strömstare. Trots att Cementa vill göra stort arbete med att omleda bäcken så förstörs en naturlig bäckfåra och den omladda bäcken blir mer eller mindre ett dike för

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

vattentransport. De naturliga bäckarna som formats sen istiden med ridåer kring vattnet hyser stor skönhet, rikedom och skyddsvärda arter. Svårigheten att förutspå vattnets väg kan ses tydligt i det södra brottet där Cementa skulle leda in vatten i brottet för att skapa sjöar etc. Av detta blev inget då brottet visade sig vara för genomsläppligt för att vattnet skulle hållas inom området. Omledningen av Hållsdammsbäcken kommer möta stora svårigheter då bäcken måste dras över/igenom berg och morän. Idag finns ingen naturlig koppling mellan dessa vattendrag. Hjälpadalsbäcken som man vill leda vattnet till är idag ingen egentlig bäck. Trots att det inte är ett "riktigt vattendrag" så har Hjälpadalsbäcken naturvärden som hotas av den vidgning av bäcken som ska vidtas för att kompensera Hållsdammsbäcken. Det storskaliga ingreppet i naturen kommer allvarligt att påverka landskapsbilden och ge effekter på spridningen av arter. I området finns också vandringsleden Billingeleden som leder runt både Nord- och Sydbillingen, samt fler leder för mountainbike och löpning. Dessa kommer också påverkas allvarligt och de ser med oro på hur det rörliga friluftslivet kan komma att skadas av det stora ingreppet. Idag satsar Skövde kommun på att marknadsföra Billingen som en resurs för natur och friluftsliv. Dessa intentioner krockar med önskan att exploatera för mer cement. Idag är berget klassat både som ett riksintresse för natur och friluftsliv samt riksintresse för mineral. De anser att en långsiktig hållning i dessa frågor vore att välja riksintresse för natur och friluftsliv. Det är en resurs som varsamt kan utnyttjas av flera generationer utan att dess värden går om intet. För en långsiktig hållbar utveckling är en satsning på turism och närnatur den bästa för Skövde kommun och Sverige som helhet. Det är märkligt och nonchalant att t.ex. Enetjärns natur i naturvärdesinventeringen inte har tagit kontakt med lokala företrädare för olika naturskyddsföreningar, fågelklubbar, kommunekolog, hembygdsföreningar m.fl. På det viset har man missat mycket av fågellivet och andra intressanta fynd. I samrådsunderlaget ingår inga direkta undersökningar på friluftslivet. När det gäller vattenpåverkan så är det också alltför

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

många gissningar och antaganden i ansökan. Idag äger Heidelberg Group/Cementa mer mark än det föreslagna brytområdet. Deras intressen går ännu mer mot nordöst och upp mot Hållsdammen. Cementa borde krävas på svar hur det skall bli med detta område innan man tar ställning till denna ansökan. En ansökan om ökad/ fortsatt brytning måste innehålla en MKB av de effekter detta har på luftkvalitén i Skövde kommun. Det borde ställas stora krav på att Cementa efterbehandlar området och avsätter mycket stora resurser till att få nuvarande brott acceptabelt. Att resterna av kalkstensbrottet skulle tillföra området en större biologisk mångfald i framtiden än vad området hyser i dag tror de inte alls på. Det blir ett konstgjort landskap som kommer att hysa vissa naturvärden men naturvärden och livsmiljöer som går förlorade med en eventuell utökad täktverksamhet kan aldrig inte ersättas fullt ut. Man borde i efterbehandlingen planera för fler insatser som skapar värden inom kortare tidsrymd.

Nätverket Rädda Våmsdalen har yrkat att Cementas ansökan ska avslås och att täkttillstånd således inte bör beviljas efter det att nuvarande tidsbegränsade tillstånd går ut år 2017. Verkställighet bör ej tillåtas förrän dom vunnit laga kraft. Till grund härför har bl.a. följande anförts. Ett huvudsyfte med miljöbalken är långsiktig och hållbar utveckling. I ett avseende uppfyller Cementas täktverksamhet i Skövde detta huvudsyfte mycket väl, nämligen att de irreversibla skador som verksamheten orsakat och orsakar kommer att bestå under oöverskådlig tid, vilket sannolikt inte kan ha varit lagstiftarens avsikt. Norr om Cementas nuvarande täkt och fabrik fanns tidigare en bäck. Bäckens rann upp i närheten av kommunens reservvattentäkt vid Bergssäter och rann parallellt med den gamla Kungsvägen (även kallad Brandstorpsvägen). Bäckens vattenföring utnyttjades bl.a. vid några av de handelsträdgårdar som fanns längs Kungsvägen samt som kraftkälla till de hantverksmässiga småindustrier som fanns nedströms vid "Vadden". När den storskaliga kalkstensbrytningen för cementtillverkning ökade

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

volymmässigt sänktes grundvattennivån och vattenföringen i bäcken minskade till att idag vara en sporadisk rännil. Tidigare bröt Cementa kalksten i det s.k. Södra Brottet. Vintertid kan man se hur vatten tränger fram på olika nivåer i de blottade kalkstensväggarna vilka ibland täcks av mer än halvmeter tjocka isridåer. Omedelbart väster om brottet vidtar natura 2000- reservatet Våmbs ängar med Nåpabäcken, som avvattnar våtmarker på diabasplatån. Nåpabäckens vattenföring är idag god fram till dess att den når kalkstensnivån men avtar därefter snabbt och bäcken är i sitt nedre lopp en rännil som ofta är helt torrlagd. I naturreservatet rinner Nåpabäcken igenom en snabbt igenväxande våtmark som före Södra brottets tillkomst utgjorde en naturlig damm där betande boskap kunde dricka. Den av kalkstensbrytningen orsakade förändringen av vattenföringen i denna del av reservatet torde vara en orsak till de iakttagbara och fortlöpande biotopförändringarna. Som jämförelse kan nämnas att några hundra meter sydväst om Nåpabäcken rinner den snarlika men av kalkstensbrytning opåverkade Risängsbäcken som har god vattenföring året runt. År 2003 sinade den grävda brunnen på fastigheten X. Fastigheten är belägen i omedelbar närhet till bäcksammanflödet mellan Hållsdammsbäcken och Våmbsbäcken i svämlövskogen i Natura 2000-områdets nordvästra del samt några hundra meter från Cementas nuvarande kalkbrotts västra brytfront. De dåvarande ägarna hade under flera år besvärats av kraftiga vibrationer från Cementas sprängningar. Bl.a. förekom sättningar och minst en kakelugn sprack och blev oanvändbar. Cementa köpte fastigheten 2003 och äger den ännu. De dittillsvarande ägarna avflyttade. Innan brunnen sinade varierade dess vattenstånd i takt med vattenståndet i de båda bäckarna i svämlövskogen. Med mycket stor sannolikhet ingår den sinade brunnen i samma vattensystem som de båda bäckarna vars sammanflöde konstituerar svämlövskogen i Natura 2000-området. Kalkstensbrytningen orsakar alltså stora och negativa konsekvenser för vattenhushållningen. Konsekvenserna är svåröversäglbara och kan uppstå såväl

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

momentant som under lång tid (decennier och sekel) och är irreversibla. Ökande mängder grundvatten avtappas och förvandlas till ytvatten. Ytvatten som dräneras bort leder till biotopförändringar m.m. Mycket talar för att kalkstensbrytningen redan påverkat Natura 2000-området negativt genom att orsaka förändring i Nåpabäckens vattenföring samt att menlig påverkan kan ha påbörjats i svämlövskogens vattenföring. En mycket långsam negativ miljöpåverkan uppstår när kalkstenen tas bort och alunskiffern blir tillgänglig för den sura nederbörden som då kan lösa ut såväl giftiga tungmetaller, t. ex. kadmium, som radiaktiva ämnen, t.ex. uran som vid sönderfall bildar radon. Dessa giftiga ämnen kan sedan föras ut och okontrollerat anrikas i Vänerns vattensystem. Stor risk föreligger att en utökad kalkstensbrytning orsakar en acceleration av de negativa konsekvenserna. De av länsstyrelsen och Skövde kommun framförda farhågorna vad avser en långsiktig och uthållig hushållning med vattenresurserna i området synes vara mycket berättigade. Miljöbalken stadgar bl.a. att företräde skall ges åt de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Cementas tolkning av begreppet långsiktig hushållning tycks vara att så lönsamt och så snabbt som möjligt (under c:a 15 år) exploatera den återstående kalkstenen i Våmbdalen och därefter till kommande generationer överlämna ett stadsnära, stort, kargt och ödsligt impedimentområde, vars förvaltning orsakar samhället stora kostnader. 1980 lyckades Cementa utverka tvångsinlösen av en av Våmb's största gårdar, Skattegården. Det blev inledningen till en omfattande markanskaffning, som har stora likheter med "baggböleri" och "landgrabbing". Med expropriationsbeslutet som påtryckningsmedel kunde Cementa lätt övertala andra markägare att sälja sina fastigheter, ofta till underpriser. En "dominoeffekt" uppstod och snart var Cementa ägare till stora arealer i Våmbdalen. Under de år Cementa varit markägare har den estetiskt tilltalande mångtusenåriga kulturbygden systematisk och succesivt förvandlats till det

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

trivialiserade landskap vi nu ser. Cementas egen konsult använder uttrycket "mångårig vanhävd". Det förefaller uppenbart att Cementa medvetet använt sig av denna vanhävd för att förringa områdets kvalitéer och ställa berörda myndigheter och allmänhet inför fullbordat faktum, alltså en form av den brända jordens taktik. Cementas agerande som markägare synes illa uppfylla såväl anda som bokstav i Miljöbalken. När det gäller hushållning med mark står olika intressen mot varandra. I föreliggande fall står ett enda riksintresse i konflikt med ett flertal andra intressen varav några också är riksintressen. Vilket värde som ett "riksintresse" skall tillmätas är relativt och varierar med tiden och samhällsutvecklingen m.m. Miljödomstolen anför 2006 i sin dom följande: "...den tekniska utvecklingen och ökade kunskaper leder till att samhällets miljökrav skärps" samt: " Enligt Miljödomstolen är det inte uteslutet att den intresseavvägning som nu gjorts i en framtid kan komma att utfalla på ett annat sätt." Denna framtid är nu. Cementa ägnar stor kraft i sin argumentering för att fragmentisera, bagatellisera och nedvärdera värdet av alla motstående riksintressen, övriga intressen och sakförhållanden. Samma taktik används för att förringa skadeverkningarna av den egna verksamheten. Därför bör också det riksintresse som Cementa åberopar utsättas för granskning och utvärdering. Även om kalkstenen i Våmb är utpekad som riksintresse för cementtillverkning finns det anledning att starkt ifrågasätta dess dignitet i förhållande till de motstående intressenas samlade dignitet. Gullhögens bruk, som var en föregångare till Cementa, hade status som krigsviktigt företag för att tillgodose försvarets behov av cement i orostider. Detta gjorde att cementtillverkningen fick fortsätta trots den från miljösynpunkt m.m. synnerligen olämpliga lokaliseringen. Riksintresset grundar sig således på att det i Skövde råkar ligga en från miljö- och andra synpunkter ytterst olämpligt lokaliserad cementfabrik. Cement behövs inte längre för försvarsändamål och en avspärrningssituation är mycket osannolik. Sverige är sedan 20 år medlem i EU med tillgång till hela dess marknad med hundratals fabriker som

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

tillverkar den tämligen triviala produkten cement. Ändå får ett förlegat planekonomiskt och protektionistisk synsätt motverka en långsiktig och hållbar utveckling till förmån för en förödande kortsiktig exploatering med detta svårmotiverade s.k. riksintresse som grund. Det bisarra är att tillämpningen av detta planekonomiska synsätt också bidragit till att en multinationell koncern i praktiken har monopolställning på den svenska cement- och betongmarknaden, något som bl. a. Konkurrensverket uppmärksammat. Även inom EU föreligger kritiska synpunkter vad avser denna tillämpning av begreppet "riksintresse". Kalkstenen i Våmb benämns ännu formellt som ett riksintresse men är i praktiken endast ett kortsiktigt särintresse för Cementa. Det är absurt att påstå att regionen är beroende av en enda cementfabrik. Inhemsk cementtillverkning är inte gränssättande för att tillgodose nutida eller framtida behov, snarast råder överproduktion i landet. Försörjningen med cement är främst en fråga om effektiv logistik och bättre konkurrens. En stor del av Cementas svenska produktion säljs på den internationella marknaden, ofta till vad som av konkurrenterna betecknas som dumpade priser. Trots det lär Cementa leverera stora vinster till de utländska ägarna. En av orsakerna är att Cementa åtnjuter och åtnjuter en privilegierad ställning i Sverige på grund av ett generöst regelverk och ett tillmötesgående agerande av svenska politiker och myndigheter. Exempel i Skövde: En onyanserad och rigid tolkning av begreppet "riksintresse", expropriationen av Skattegården och dess följder, förmånliga markbyten med kommunen m.m. vilket bidragit till att Cementa till mycket låga kostnader fått tillgång till kalksten värd många miljarder. Trots kostnader för långa miljöbelastande transporter av fossila bränslen har man ändå kunnat uppvisa hög lönsamhet. Företagsekonomiska hänsyn är inte relevanta i miljöprövningen, men även om så skulle vara torde de företagsekonomiska konsekvenserna vid ett avslag bli tämligen begränsade eftersom huvuddelen av Cementas investeringar i Skövde torde vara avskrivna. Det finns uppenbarligen fog för påståendet att det svenska samhället har subventionerat och

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

subventionerar cementindustrin men får en mycket blygsam återbäring. Dessutom kommer samhället att belastas med stora kostnader för drift och underhåll av de efterbehandlade områdena när Cementa upphört med verksamheten. De efterbehandlade områdena omöjliggör under lång tid och i praktiken en långsiktig och hållbar samhällsutveckling i det aktuella området. Några relevanta försörjningsskäl föreligger inte längre och motiverar således inte att kvarvarande delar av kalkstensfyndigheten i Våmb exploateras. Därmed har riksintresset för mineralutvinning minskat i dignitet i förhållande till de många och viktiga motstående intressena. Det innebär att vad som stadgas i 1 kap § 1 samt i 3 kap. 6 § och 10 § miljöbalken synes äga företräde mot det som stadgas 3 kap § 7 miljöbalken. Dessa slutsatser stöds även av vad Miljödomstolen anför i sin dom 2006. Några av medlemmarna i föreningen har tillbringat mer än 70 år i Våmbdalen och känner bygden mycket väl. Deras kunskaper och erfarenheter överensstämmer inte med Cementas påståenden om Hållsdammsbäcken, Våmbsbäcken, Hjälpadalsbäcken och svämlövskogen i Natura 2000-området. Svämlövskogen konstitueras av sammanflödet mellan Våmbsbäcken och Hållsdammsbäcken som där bildar ett delta. Svämlövskogen översvämmas några gånger varje år. Översvämningarnas längd i tiden varierar mellan några dagar och några veckor. Den viktigaste brukar inträffa vid vårfloden i samband med snösmältningen och har följande typiska förlopp. Inledningsvis är det Hållsdammsbäcken som bidrar med det mesta av vattnet eftersom den avvattnar söderslutningarna där snösmältningen går snabbast. Den har dessutom den högsta fallhöjden av de två vattendragen och därmed den högsta strömhastigheten. Våmbsbäcken avvattnar huvudsakligen nordslutningarna med deras långsammare snösmältning. Den har ett flackare och därmed långsammare lopp fram till sammanflödet där den utvidgar och vidmakthåller den av Hållsdammsbäcken orsakade översvämningen. Efter hand avtar Hållsdammsbäckens vattenföring och Våmbsbäcken börjar sakta tömma överskottsvattnet ur svämskogen. Översvämningar vid andra tider

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

har i princip samma förlopp. De är övertygade att Våmsbäcken inte ensam förmår att vidmakthålla den unika svämlövskogen i Natura 2000-området. För att göra det krävs att Hållsdammsbäcken momentant bidrar med sitt vatten. Hur kan det annars komma sig att svämlövskogen bildats just i sammanflödet mellan de två vattendragen? Med stor sannolikhet kommer svämlövskogen att långsamt försvinna om Hållsdammsbäckens vattenföring förändras. Cementa försöker bagatellisera Hållsdammsbäckens betydelse under det att vi anser att den är ett utmärkt exempel på naturens komplicerade orsakssammanhang där enskildheter kan ha en helt avgörande betydelse.

Hållsdammsbäcken är av avgörande betydelse för svämlövskogens fortbestånd i Natura 2000-området och därför inte får påverkas. Detta stöds av Högsta Domstolens beslut från den 18 juni 2013 i mål nr T3158-12 och då särskilt vad som sägs om hänsynen till Natura 2000-områden. Våmsbäcken utgör en del av miljön kring Våms 1100-talskyrka. Om dess biflöde Hållsdammsbäckens vattenföring minskar eller försvinner kommer det att innebära en ytterligare förflockning av det gamla kulturlandskapet. Våmsbäcken löper dessutom risk att på längre sikt gå samma öde tillmötes som Bergsätters- och Nåpabäckarna, vilket givetvis kommer att påverka Natura 2000-området. 2012 fanns det flodkräfta vid sammanflödet mellan Våmsbäcken och Hållsdammsbäcken. Hållsdammsbäcken är alltså av avgörande betydelse för svämlövskogens fortbestånd i Natura 2000 området. Även små störningar i dess vattenföring kan medföra negativa konsekvenser för svämlövskogen och därmed Natura 2000-området. Cementa avser att omleda bäcken i en ny c:a 2 km lång konstgjord fåra via något som Cementa felaktigt benämner Hjälpadalsbäcken. Den egentliga Hjälpadalsbäcken avvattnar Hjälpadalen norr om Cementas ägor. Dess vatten försvinner diffust ned i marken c:a 50 meter söder om korsningen med kraftledningen. Söder därom finns små våtmarkssänkor där det ansamlas varierande mängder ytvatten från de omgivande kullarna. Även detta vatten försvinner diffust ned i marken. Nära

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Brandstorpsvägen och den gamla banvallen finns några små diken som samlar upp den omkringliggande jordbruksmarkens ytvatten. Något synligt sammanhängande vattendrag finns inte mellan Hjälpadalen och Brandstorpsvägen och fanns inte vid fältmätningarna 1877-1882 eller därefter. Hjälpadalsbäcken och vattnet i svackan söder därom försvinner alltså ned i marken och sannolikt vidare ned i berggrunden. Om Hållsdammsbäcken leds till denna svacka är risken uppenbar att även dess vatten kommer att göra det. Väster om Hållsdammsbäcken finns en höjdsträckning som är c:a 300 meter bred och vars övre del är minst c:a 15 meter högre än bäcken.

Höjdsträckningen innehåller olika typer av morän med flera stråk av blockmorän, vilken släpper igenom vatten lättare än den omgivande finkornigare och sammanpackade moränen. På höjdsträckningens sydvästra del har vid några tillfällen iakttagits blommande exemplar av den fridlysta och sällsynta orkidén Skogsfrun samt den sällsynta skogsklockan. Den av Cementa planerade omledningen kräver alltså inledningsvis en ny bäckfåra med minst 15 meters djup och minst 300 meters längd samt minst c:a 30 meters dagöppning för att uppnå ett minimum av självfall till svackan söder om Hjälpadalen. Dessa stora ingrepp i landskapet kan genom förändrad vattenföring medföra biotopförändringar i den skyddade terrängen norr om Cementas område. Vattenföringen i den omledda Hållsdammsbäcken kommer sannolikt att påverkas genom dränering av varierande grad i den heterogent sammansatta moränåsen, dränering i likhet med Hjälpadalsbäcken och våtmarkerna i svackan söder därom, dränering till det nya brottet i likhet med Bergssäters- och Nåpabäckarna. Lägre strömshastighet orsakad av lägre relativ fallhöjd i den dubbelt så långa bäckfåran. Den lägre strömshastigheten medför ökad mikrodränering, avdunstning och sedimentation. En omledning av Hållsdammsbäcken enligt Cementas förslag har ytterst liten sannolikhet att lyckas. Tvärtom är det stor risk är att de nedre två tredjedelarna av bäcken försvinner och att Natura 2000-området m.m. därmed kommer att påverkas negativt.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

Hållsdammsbäckens övre lopp går i en sprickzon i diabasen. Kraftiga, under lång tid ofta återkommande stötvågor från sprängningar i kalkstenen kan på lång sikt innebära sättningar i sprickzonen, vilka kan leda till dränering av Hållsdammen. Vad gäller omledningen av Hållsdammsbäcken har Cementa presenterat ett ofullständigt och delvis felaktigt beslutsunderlag och Cementa har inte kunnat visa att de begärda åtgärderna inte kommer att medföra några negativa konsekvenser för Natura 2000-området. Trots alla osäkerheter motsätter sig Cementa att omledningen detaljregleras i beslutet. Cementa begär alltså att mark-och miljödomstolen samt andra ansvariga myndigheter skall ge Cementa fria händer att genomföra detta genomgripande och med stora osäkerheter behäftade projekt i direkt anslutning till såväl motstående riksintressen som andra intressen och ett unikt och känsligt Natura 2000-område. De landskaps- och efterbehandlingsplaner som Cementa hittills presenterat har visat sig vara mycket utopiska och orealistiska. En allmänt rådande uppfattning är att de är falska förespeglningar och försök att slå blå dunster i ögonen på allmänhet, politiker och myndigheter. Många människor har emellertid trott på dem och inrättat sina liv därefter, men blivit grymt besvikna när planerna visat sig vara tomma ord. Trots att Cementa har haft lång tid på sig att förverkliga dem är det i det närmaste omöjligt att i verkligheten finna något som ens liknar dessa planer. I den nu presenterade planen staplas värdeladdade honnörsord såsom "biologisk mångfald", "långsiktigt", "hållbart" etc. Man gör gällande att det efterbehandlade området kommer att innehålla partier som är betydligt mer värdefulla och attraktiva än det ursprungliga landskapet. Cementa anser sig tydligen kunna överträffa vad naturen skapat sedan istidens slut för 10 000 år sedan och vad mänsklig kultur med långsiktig och hållbar hushållning skapat under mer än 5 000 år. Förutsättningarna för att genomföra ens begränsade delar av planen synes vara mycket begränsade. Sten- och moränmassorna är mycket näringsfattiga och kommer att ytterligare urlakas eller podsoliseras. Myllan eller matjorden består till huvuddelen av

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

organiskt material som kommer att oxideras, urlakas och försvinna. Säkerhetsbeloppets nivå står på intet sätt i paritet till de reella kostnader som ett genomförande av efterbehandlingsplanen innebär. Därför är det stor risk att Cementa erlägger säkerhetsbeloppet och låter samhället stå för de reella kostnaderna. Med stor sannolikhet kommer det efterbehandlade landskapet att under decennier ja t.o.m. under sekler i huvudsak utgöras av impediment som inte ens tillgodoser de av Cementa konstruerade ändamålen än mindre några reella behov. I stället kommer en medelstor svensk stad och dess omland att berövas en stor del av sin potential för en långsiktig och hållbar utveckling. Detta kan inte ha varit lagstiftarnas avsikt när miljöbalken tillkom. Likaväl som Cementa bagatelliserar de värden som hotas av Cementas verksamhet, likaväl bagatelliserar man de skadeverkningar som Cementa orsakar. Många människor minns ännu hur brunnarna i Våmbs by succesivt dränerades när brytfronten rörde sig västerut och sänkte grundvattnet. Såväl yngre som äldre fastigheter har genom åren fått skador som inte kan ges någon annan rimlig förklaring än att de orsakats av vibrationer från sprängningar i tåkten, även om det givetvis är svårt för den enskilde att bevisa det. Cementa tillbakavisar denna förklaring och hävdar som regel att man inte överskridit de tillåtna värdena. Emellertid tycks det befintliga regelverket inte ta hänsyn till verkan av många decenniers sprängningar i nära anslutning till en tätort, även om detta är den sannolika orsaken till skadorna. Damning och buller från såväl tåkten som från fabriken är ofta återkommande störningar i boendemiljön. Det finns ingen anledning att under ytterligare några decennier tillåta att Cementa förstör tusentals människors boendemiljö och livskvalitet. Genom att fragmentisera, trivialisera, bagatellisera och nedvärdera de natur- och kulturvärden samt de estetiska värden som finns i Våmbsdalen och samtidigt anlägga ett s.k. regionalt perspektiv anser Cementa uppenbarligen att Skövdes innevånare skall resa till någon annan plats i regionen för att där uppleva och där ta del av dessa värden, så att Cementa ostört ska kunna skövla dessa värden i Skövde? Det

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

stadsnära rörliga friluftslivet i Skövde får allt mindre utrymme eftersom den växande staden tar allt större grönområden i anspråk för byggnader m.m. Detta beroende bl.a. på att Cementa blockerar utveckling av kommunen i västlig riktning. Omfattande skogsavverkningar kanaliserar det rörliga friluftslivet till några få områden. Våmbdsdalen ökar därmed i betydelse för att säkerställa tillgången på stadsnära och lämplig mark för det dagliga rörliga friluftslivet, vilket utgör en viktig grund för en god folkhälsa och en god livskvalitet. Utöver den primära negativa miljöpåverkan som tänken innebär, finns det anledning att även uppmärksamma ett antal av vad som kan rubriceras som sekundära miljöförstörande och miljöstörande konsekvenser. Visserligen är inte cementfabriken utsatt för miljöprovning i detta mål men dess verksamhet är sammanlänkad med och beroende av tänken, liksom tänken är beroende av fabriken. Det är därför logiskt att granska vilka miljökonsekvenser det innebär. Fossil kalksten och fossila bränslen kommer under fortsatt brytning och cementproduktion att tillföra atmosfären, vattnet och marken stora mängder av växthusgaser, tungmetaller och andra skadliga ämnen. Som exempel kan nämnas att under fortsatt brytning kommer atmosfären tillföras ett nettotillskott av många miljoner ton fossil koldioxid. I närområdet kommer de boende att utsättas för fortsatta miljöstöringar i form av vibrationer, buller, damning m.m. Om tänktillstånd inte beviljas kommer närmiljön för tusentals människor att snabbt förbättras. Som bonuseffekt innebär det ett stort steg mot att uppfylla nationella och internationella miljömål i flera avseenden. FN:s klimatpanel har sedan länge manat till kraftfulla minskningar av utsläppen. Riksrevisionen har anmärkt på att de svenska åtgärderna är otillräckliga och långsamma. Stundom anförs motargumentet: " Om vi inte släpper ut här så släpper man ut på någon annan plats istället". Detta är inte alls givet eftersom det råder överkapacitet vad gäller cementtillverkning. I alla händelser upphör de långväga, tunga och miljöbelastande transporterna av fossila bränslen. En striktare tillämpning av miljökraven kan dessutom

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

stimulera till en accelererande, miljöanpassad, metod- och produktutveckling inom byggnadsindustrin.

Våmbs byförening har yrkat att Cementas ansökan ska avslås och att täkttillstånd inte bör beviljas efter det att nuvarande tidsbegränsade tillstånd går ut år 2017. Till grund härför har bl.a. följande anförts. Cementas ansökan strider mot vad som stadgas i 1 kap 1 §, 3 kap 6 och 10 §§ miljöbalken, vilka de anser äga företräde mot det som stadgas i 3 kap 7 § miljöbalken. De är starkt kritiska till att Cementas verksamhet i Skövde får fortgå under förevändning att det är ett riksintresse. Riksintresset från 1994 har blivit ett särintresse för Heidelberg Cement Group och frågan om riksintresset för kalkstensbrytning i Skövde måste omprövas enligt andra och modernare kriterier. Detta riksintresse, som Cementa m.fl. tolkar det, är dessutom oförenligt med miljöbalkens andemening. Enligt bestämmelsen i 3 kap. 10 § miljöbalken är det uppenbart att om två olika och oförenliga så kallade riksintressen finns ska det ges företräde som främjar miljön långsiktigt. Cementas verksamhet har redan åsamkat stora skador på miljön och förstört den vackra landskapsbilden på Billingen. Denna förstörelse drabbar såväl dagens som kommande generationer i all framtid. Riksintresset enligt 3 kap. 6 § miljöbalken har därmed företräde. De ställer sig också frågande till vilka risker sprängningarna i det nya området innebär för Våmbs kyrka. Kyrkan som tillhör Skara stift, är uppförd i kalksten på Billingens sluttning under första hälften av 1100-talet och tillhör därmed en av de äldst bevarade kyrkorna i Sverige. Kyrkans interiör är mycket välbevarad och intressanta inventarier hittas. Kyrkan är en skatt och en påminnelse om inte bara Skövdes utan hela Sveriges historia och födelse. Det är ett stort ansvar att förvalta, bevara och säkerställa kyrkans fortlevnad även för kommande generationer. Frågan är vem som ansvarar för och garanterar kyrkans säkerhet när markvibrationerna ökar och sprids till nya sprängzoner. Eventuella skador på kyrkan vore förödande och

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

antagligen oersättliga. De önskar också bevara Brandstorpsvägen då det är den enda alternativa infarten till Skövde från Skara. Det är en attraktiv väg för många pendlare och motionärer och fyller också en viktig funktion som reservförbindelse mellan Skövde och väg 49. Cementa vill fortsätta sin verksamhet och utöka bergtäkten i området X. Området som Cementa vill ta i bruk för utökad bergtäkt har fina naturvärden, en väl bevarad naturbetesmark med en artrik hävdflora och ett rikt insektsliv. Dessa miljöer är på väg att försvinna. Området som riskerar att skövlas gränsar till ett naturreservat och det tilltänkta området för utökad bergtäkt innehåller bland annat småbiotoper i jordbruksmark som omfattas av ett generellt biotopskydd. Dessa småbiotoper är viktiga livsmiljöer för många arter som inte klarar sig så bra i dagens storskaliga jordbrukslandskap. Biotopskyddet innebär att man inte utan dispens från länsstyrelsen får vidta åtgärder som kan skada naturmiljön. Inom inventeringsområdet vid Våmb finns en rad sådana småmiljöer som omfattas av det generella biotopskyddet. Det finns många områden inom cementproduktionen som påverkar miljön. Förutom utsläpp av damm och koldioxid handlar det även om kväve- och svavelutsläpp samt användning av fossila bränslen. Dessutom lämnar själva brytningen av kalksten tydliga spår i naturen. Som alternativa bränslen inom verksamheten används bland annat uttjänta däck, spillolja, lösningsmedel merparten av det kött- och benmjöl som inte längre får användas i djurfoder och en del av den plast som inte går att materialåtervinna. Invånare runt Cementas anläggning har vid upprepade tillfällen haft problem med missfärgad damning på fastigheter och lös egendom. De känner av kraftiga stötvågor från sprängningar och påverkas av buller från täkt och fabrik. Det har förekommit spruckna husgrunder, murstockar och andra fastighetsskador. De påverkas dagligen av verksamheten och har vid många tillfällen påtalat dessa problem. Det är dock av lättförklarliga skäl svårt att bevisa att dessa skador och störningar orsakas av Cementa. De önskar en MKB och en

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

efterbehandlingsplan som är realistisk och där Cementa får ta ansvar för konsekvenserna. Det borde göras en uppföljning och analys av Cementas hittillsvarande verksamhet av någon oberoende part som kan ligga till grund för myndigheters och domstolars bedömningar och beslut. De ser gärna att mark- och miljödomstolen stödjer Skövde kommun i de miljö kvalitetsmål som de satt upp i sin miljöpolicy: främja människors hälsa, värna den biologiska mångfalden och naturmiljön, ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena, bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga, trygga en god hushållning med naturresurserna. I övrigt instämmer de också i den skrivelse som insänts till domstolen från Nätverket Rädda Våmbdalen.

Cementa har härefter fått tillfälle till bemötande av inkomna yttranden. **Länsstyrelsen** menar att lokaliseringsutredningen är bristfällig. Därför har det ingetts en kompletterande redovisning av alternativa lokaliseringar. Generellt finns i områden runt Billingen och övriga västgötaberget, med ytlig kalksten, motstående intressen i form av höga naturvärden eller värden för friluftsliv och kulturmiljö. Två tänkbara alternativa lokaliseringar i regionen, vilka båda är utpekade som riksintresse för mineralutvinning, redovisas utförligare i kompletteringen. Även här finns motstående intressen i form av höga naturvärden och friluftsliv. En kvantitativ jämförelse mellan ingreppen i de motstående intressena vid de redovisade alternativen respektive huvudalternativet är omöjlig att göra utan att även väga in subjektiva värderingar. Sålunda är det i och för sig möjligt att jämföra exempelvis hur många naturvärdesobjekt som bortfaller, däremot inte att jämföra konsekvensen för upplevelsen av naturvärdena eftersom denna är subjektiv. Vad som är fullt möjligt att kvantitativt jämföra är istället det transportbehov som respektive lokaliseringalternativ skulle innebära för att försörja cementfabriken med kalksten. En alternativ lokalisering skulle innebära en väsentligt ökad drivmedelsförbrukning jämfört med den ansökta verksamheten och därtill kommer de

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

olägenheter i form av buller m.m. som typiskt sett uppkommer vid omfattande transport på allmän väg, något som helt undviks med den sökta lokaliseringen. Det är således uppenbart att den valda lokaliseringen innebär minsta intrång och olägenhet. Som länsstyrelsen påpekar är det en utgångspunkt för bedömningen att området utgör riksintresse dels för mineralutvinning, dels för dess naturvärden och friluftsliv. Vad gäller kulturmiljön kan området visserligen tillskrivas vissa värden, däremot är det deras bestämda uppfattning att området inte kan anses riksintressant i det avseendet.

Länsstyrelsen har trots detta sammanvägt områdets betydelse för såväl naturvärden och friluftslivet som för kulturmiljövården. I den historiska landskapsanalys som de låtit ta fram beskrivs bebyggelseutvecklingen i området kring den ansökta verksamheten. Av analysen framgår att området vad gäller såväl fornlämningar som bebyggelseutveckling på många sätt är typiskt för landskapet i anslutning till Billingen. Det framgår vidare att bebyggelsen sedan 1800-talet har varit föremål för ständiga och omfattande förändringar. Inom undersökningsområdet finns det i princip ingen bebyggelse som är äldre än slutet av 1800-talet. Sammantaget är det av utredningen uppenbart att de kulturvärden som finns i området inte kan tillmätas betydelse av riksintresse. Sett ur ett regionalt perspektiv är kulturmiljön i det berörda området heller inte unik. Det har även tagits fram en fristående landskapsanalys. Utifrån denna analys kan slutsatserna dras att kulturmiljön inte är ensam i sitt slag och att inte heller landskapsbilden uppvisar unika kvaliteter även om platsen bitvis är mycket vacker. Vidare kan konstateras att den typ av kulturmiljöer det här är fråga om i takt med tidens gång försvinner som en följd av att småjordbrukets era i Sverige är förbi. Miljöerna kommer således så småningom inte att finnas kvar, oavsett om den ansökta verksamheten kommer till stånd eller ej. Detta är en naturlig del av landskapets förändring. Slutligen kan noteras att området inte är utpekad som kulturområde i översiktsplanen, utan noterat såsom område för pågående markanvändning. Eftersom det område som avses ianspråk tas inte är riksintressant i

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

kulturmiljöhänseende är det, vid tillämpning av 3 kap. 6 § miljöbalken, endast relevant att bedöma om ianspråktagandet av området för täktverksamhet påtagligt skadar den riksintressanta naturmiljön och sammanhängande värden för friluftslivet. Visserligen finns det höga naturvärden inom det planerade täktområdet men det ska samtidigt beaktas att dessa inte alls är unika och att bortfallet av området bland annat därför inte riskerar att skada riksintresseområdets värdekärnor. Under alla omständigheter är riksintresset för mineralutvinning det ändamål som på bästa sätt främjar en långsiktig hushållning enligt 3 kap. 10 § miljöbalken. Tillgången till kalksten är nödvändig för den långsiktiga resursförsörjningen. Eftersom länsstyrelsen anför att compensationerna av de förlorade naturvärdena är förskjutna i tid från det att biotopförlusterna sker, ska det särskilt påpekas att efterbehandling av delar av det nuvarande täktområdet redan pågår och att efterbehandlingen även i fortsättningen kommer att vara en kontinuerlig process. Allteftersom nya områden avtäcks kommer materialet att användas för att skapa så bra biotoper för biologisk mångfald som möjligt på de redan färdigbrutna ytorna. Det efterbehandlade området kommer visserligen inte att vara identiskt med det obrutna området men ambitionen är att skapa en god natur med hög biologisk mångfald och med fokus på öppet odlingslandskap. Nyckelbiotoperna kommer inte att påverkas då de ligger uppströms de delar av Hållsdammsbäcken och Hjälpasdalsbäcken som berörs av den ansökta verksamheten. Ambitionen är vidare att de efterbehandlade områdena ska kunna användas för tätortsnära friluftsliv. Vid sidan av biologisk mångfald har fokus i efterbehandlingsplanen varit att skapa natur som är trivsamt för människan att vistas i. Länsstyrelsens påstående om att bäckens funktion skulle försämrats vid en omledning till följd av betydande infiltration saknar grund. Hållsdammsbäckens och Hjälpasdalsbäckens delsträckor inom deras fastighet ligger redan idag inom markområden som domineras av sandig morän, se jordartskarta i bilaga 5 till ansökan. Enligt uppgift från SGU är moränen sandig i de övre delarna men lerig och mycket hårt

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

packad längre ner i avlagringen. Bäckens nya sträckning kommer även den att passera genom mark som domineras av samma typ av morän. Det finns sålunda inget som talar för att den nya bäckfåran skulle bli mer genomsläpplig än den befintliga och därmed leda till vattenförluster. Skulle en kartering visa att moränen är mer genomsläpplig i den nya bäckfåran lägger man en kärna av tät morän i kombination med att man lägger en semität geotextil ovanför moränen. På geotextilen lägger man sedan det material som vattnet ska möta i bäcken och då efterlikna den naturliga fåran. På så sätt kan man säkerställa att det inte blir några större flödesförändringar i Våmsbäcken än vad om är nu. Den nya bäckfåran planeras, såsom det beskrivits i MKB:n och kompletteringen, att utformas så att den efterliknar den nuvarande fåran genom att grovt material (sten och block) läggs i fårans botten och detta i syfte att möjliggöra en motsvarande livsmiljö för akvatiska arter i bäcken och växter invid bäcken. Naturen runt den del av bäcken som får en reducerad vattenföring (granskog i den övre delen och lövskog i den mellersta delen) kommer inte att försvinna på grund av omledningen. Däremot kommer den del av bäcken som ligger inom det framtida brytområdet att försvinna. I den del av den tidigare bäckfåran som inte ligger inom det framtida brytområdet bedöms flödet i framtiden uppgå till endast någon sekundliter i medeltal. Detta flöde kommer att rinna ner i tåkten. Den minskade vattenföringen kommer att ge en direkt påverkan i själva bäckfåran, något som avses kompenseras genom att den nya bäckfåran får en likvärdig utformning. Någon betydande påverkan på naturen i allmänhet runt den torrlagda sträckan kommer inte att uppkomma. Beträffande eventuell påverkan på Natura 2000-området Klasborg-Våmb vidhålls det att verksamheten inte kan komma att påverka miljön i detta område på ett betydande sätt. Med anledning av vad länsstyrelsen framfört lämnas dock följande förtydliganden. Som nämns ovan domineras markområdet av sandig morän såväl vid befintlig som planerad sträckning av Hållsdammsbäcken. Det finns därmed inget som talar för att den nya bäckfåran skulle bli mer genomsläpplig än

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

den befintliga. I princip kommer alltså samma mängd vatten att tillföras Våmbsbäcken och svärmlövsboden som idag. Hållsdammsbäckens flödesbidrag till Våmbsbäcken uppgår till cirka 10 - 15 %. Bäckens tillflöde till Våmbsbäcken är inte på något sätt avgörande för svärmlövsbodens funktion och existens. Helt avgörande för att boden översvämmas är istället nederbörds mängderna. Hållsdammsbäckens bidrag till vattenförekomsten i svärmlövsboden är alltså helt underordnad de naturliga nederbördsvariationerna, vilka därmed har en väsentligt större påverkan på Natura 2000-området än vad Hållsdammsbäcken har. Beträffande kulturvärdenas betydelse kan det ytterligare nämnas att den s.k. gamla Skaravägen i hög grad är bevarad och att det endast är en liten del av vägen som påverkas av den ansökta verksamheten. Vad beträffar området kring Keddakärret visar den historiska landskapsanalysen att ständiga förändringar skett i området och knappast någon byggnad ligger på sin ursprungliga plats. Byggnaderna tycks dessutom i ringa grad ha flyttats; istället har de rivits och nya uppförts. Det bör vidare uppmärksammas att det i den historiska landskapsanalys som nu inges framkommer att av de sju objekt inom området som finns upptagna i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister det endast är två stycken som har ansetts utgöra fornlämningar enligt fornminneslagen, övriga är s.k. övriga kulturhistoriska lämningar eller bevakningsobjekt. Särskilt ska noteras objektet Raä Våmb 12:1-2, som är centralt i den bevarandediskussion som förs i den kulturhistoriska förstudie som Västergötlands museum utfört för deras räkning och som ingivits i målet av Douglas Hjalmarsson, se aktbil. 15. Detta objekt är enligt Riksantikvarieämbetets register sannolikt naturlämningar utan antikvariskt värde. Detsamma gäller objektet Raä Våmb 8:1. Enligt deras uppfattning får kulturvärdena i området som berörs av den ansökta verksamheten anses begränsade, inte minst ur ett regionalt perspektiv. Det är väl införstått att en arkeologisk utredning enligt kulturminneslagen kan behöva vidtas innan brytningen får påbörjas. En sådan utredning utgör dock inte hinder för att verksamheten

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

ska kunna anses tillåtlig enligt miljöbalken. Av den ingivna landskapsanalysen framgår att tillgången till rekreationsområden är mycket god kring tätorten Skövde. Staden gränsar till det stora riksintresseområdet för friluftsliv - Billingen. Det är en marginell del, som dessutom ligger utanför de egentliga käraområdena för riksintresset, som blir föremål för förändring. Billingeleden kommer, precis som länsstyrelsen efterfrågar i sitt yttrande, att ledas om och fortsätta att vara tillgänglig, liksom utsiktsplatsen som ger utblick över dagbrottet och det omgivande landskapet. Brandstorpsvägen kommer visserligen att försvinna och någon ny bilväg av motsvarande storlek finns inte i planerna, däremot kommer det även i framtiden att vara möjligt att ta sig runt området till fots eller på cykel. Den nya vägen kommer inte att snöröjas eller rensas från uppväxande buskar och sly. De kulturlandskap som representeras utmed Brandstorpsvägen fortsätter västerut i områden som inte alls påverkas av den ansökta verksamheten och kan således fortsatt upplevas där. Som framgått ovan sker en fortgående förändring av landskapet som innebär att dessa miljöer försvinner med tiden, något som sker oberoende av huruvida den ansökta verksamheten kommer till stånd eller ej. Sammantaget kan de rekreationsvärden som finns i landskapet och som onekligen har ett värde på en mycket lokal nivå inte på något sätt anses unika. Möjligheterna till tätortsnära friluftsliv är fortsatt mycket goda och det ianspråktagna området kan dessutom i viss mån kompenseras av de nya miljöer som uppstår vid efterbehandling. De utförda modellberäkningarna har visat att påverkan på grundvattennivåerna i sandstensakvifären blir försumbar. De eventuella variationer i grundvattennivå som kan tänkas ske i denna akvifär beror på helt andra faktorer än vattenbortledningen från tälkten. De har också uppfattat att kommunen själv genomför mätningar av grundvattennivåer i kommunens brunnar och därför betvivlas att kommunen är intresserad av att låta dem utgöra egna mätningar direkt i uttagsbrunnarna. När det gäller referenspunkt kan de förvisso åta sig att uppföra ett

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

borrhål inom egen fastighet ned till sandstensakvifären, men kommunen är mycket skeptisk till nya borrhningar ned till denna akvifär då det ökar potentialen för föroreningsspridning. Det är inte frågan om kontroll av grundvattennivåer behöver regleras särskilt i tillståndet. Frågan kommer däremot att omfattas av egenkontrollen och därmed ingå som en del i kontrollprogrammet. Det noteras att länsstyrelsen anser att utförda beräkningar visar att störningarna från verksamheten kan hållas inom acceptabel nivå, samtidigt som länsstyrelsen anför att avståndet 160 meter till bostäder är mycket kort för en täktverksamhet av sökt omfattning. Därför bör det påpekas att den omgivningspåverkan som beskrivs i MKB:n är gjord med utgångspunkten att verksamheten faktiskt kommer att bedrivas med som minst 160 meters skyddsavstånd. Härvid kan noteras att avgörande för om en verksamhet kan tillåtas vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken är vilka faktiska störningar som den ger upphov till i förhållande till störningskänsliga platser i omgivningen såsom bostäder. Antalet meter har alltså ingen självständig betydelse.

Cementa motsätter sig en tidsbegränsning av tillståndet av de skäl som angetts i tillståndsansökan.

När det gäller villkor som reglerar arbetstiderna för verksamheten hänvisas till det föreslagna bullervillkoret, villkorsförslag 5, där det anges vilka bullernivåer som får förekomma under dygnets olika timmar. Det saknas därför anledning att föreskriva ett särskilt villkor om när bullrande arbetsmoment får förekomma. De står de fast vid att villkor 6 (markvibrationer) är uppfyllt om föreslagna värden innehålls vid 90 % av sprängtillfällena. Däremot går de med på ett högsta begränsningsvärde för de fall när markvibrationerna överstiger 4 mm/s, och härvid medges länsstyrelsens förslag om 1,5 gånger grundvärdet.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Cementa medger länsstyrelsens yrkande om ersättning för rättegångskostnader med 4 800 kr.

Avseende inkomna synpunkter från **Miljönämnden i Östra Skaraborg** har bl.a. följande anförts. Det noteras att miljönämnden inte har någon erinran mot att tillstånd till den ansökta verksamheten lämnas. Vad gäller det ifrågasatta stenlagret, och vilket tillstånd som omfattar detta, finns lagret omnämnt i den tekniska beskrivningen i det förra tillståndet gällande fabriken (se mål nr M 3064-03). De ser stenlagret som en självklar del av fabriksstillståndet, och det finns alltså även reglerat i detta. Vad härefter gäller frågan om villkor avseende utsläpp av stoft från stenlagret är det deras uppfattning är att det har utförts kompletterande åtgärder sedan den 19 mars 2013, då det ena fotot togs. Det har bl.a. utförts tätningsåtgärder genom att det har satts upp väggar och dammnät. Sedan år 2013 har det inkommit fem klagomål på dammning till Cementa. Dessa har redovisats i miljörapporten där det framkommer att det kan bero på gatsopning.

Avseende **Skövde kommuns** synpunkter avseende riksintressen natur och friluftsliv, säkerhetsbelopp och vattenverksamhet hänvisas till bemötandet av länsstyrelsens yttrande. Beträffande damning hänvisas till bemötandet av miljönämndens yttrande. Framöver avser de att samråda med kommunen om flytt av nätstationer, elledning och transformatorstationer. De kommer att svara för kostnader som detta föranleder gentemot kommunen. Någon påverkan på sandstensakvifären, där kommunens reservvatten hämtas, kommer inte att uppkomma till följd av täktverksamheten. De har också presenterat resultatet av den grundvattenmodellering som genomförts för kommunens VA-avdelning. Sandstensakvifären håller i dagsläget god kvalitet och uppfyller enligt kommunens VA-avdelning kraven på tjänligt vatten. En möjlig utformning av den nya bäckfåran har beskrivits i MKB:n. Närmare detaljer i utformningen av bäcken bör

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

inte regleras i tillståndet. Däremot avser de, som tidigare nämnts, samråda med kommunen och lokala fiskevårdsföreningar inför projekteringen av den nya bäckfåran. Det bör dock påpekas att Hållsdammsbäcken i sig är tämligen ointressant ur fiskesynpunkt på grund av dess ringa storlek (medelvattenföring vid platsen för omledning cirka 19 L/s). Däremot förekommer fiske i Våmsbäcken och i Hållsdammen. De åtgärder som Cementa ska vidta i enlighet med efterbehandlingsplanen kommer att vidtas skyndsamt efter täktverksamhetens avveckling. Att det kommer att ta tid att återskapa vissa naturvärden som försvinner är dock en nödvändig konsekvens av täktverksamheten. En långsiktig efterbehandling är på många sätt ett mer ambitiöst förhållningssätt än att försöka åstadkomma en omedelbar kompensation. Det efterbehandlade området kan visserligen i någon bemärkelse betraktas som ett "konstgjort" landskap, samtidigt ska det beaktas att flertalet av de naturvärden som faller bort vid täktetableringen knappast utgör delar av ett naturlandskap utan snarare är ett resultat av hur människan har format landskapet. Kommunen påtalar att MKB:n saknar en redogörelse för hur verksamheten förhåller sig till de nationella miljömålen "god bebyggd miljö" och "ett rikt odlingslandskap". De nationella miljömålen utgör målsättningar för den svenska miljöpolitiken. Däremot utgör de inte krav som en enskild verksamhetsutövare har att leva upp till, till skillnad från exempelvis de allmänna hänsynsreglerna.

Avseende inkomna synpunkter från **Naturskyddsföreningen Skövde** har bl.a. följande anförts. Beträffande riksintresse natur och friluftsliv samt kulturvärden hänvisas till bemötandet av länsstyrelsens yttrande. Den ansökta grundvattenbortledningen innebär ingen förändring av pumpnivån i tåkten. Pumpning sker redan i dagsläget från en nivå på cirka +155 meter d.v.s. från en

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

nivå cirka 3 meter under täktbotten i en lågpunkt. De så kallade dränerande effekterna beskrivs genom beräknade influensområden som redovisas i MKB samt i bilaga 6 därtill. Av beskrivningen framgår att det beräknade influensområdet i kalkstenen är förhållandevis stort, men det som kan påverka ytvattenförhållandena är avsänkning av grundvattenytan i jord. I nuläget rinner Hållsdammsbäcken endast cirka 30 meter från nuvarande brytfront och trots denna närhet kan inga dränerande effekter ses. Helt avgörande för vattenföringen i det övre partiet på Hållsdammsbäcken är avbördningen från Hållsdammen. Den kalkgranskog som naturskyddsföreningen nämner behandlas i MKB:n. Påverkan i detta område begränsas till arbetsområdet för den nya bäckfåran.

Naturskyddsföreningen har anfört att naturvärdesinventeringen är bristfällig. När aktuell inventeringen gjordes fanns det ingen nationell standard utan Enetjärn Natur har tagit fram en egen metodik. Härvid kartläggs inte enskilda artförekomster. Den utförda inventeringsinsatsen vid Våmb är mer omfattande än vanligt och det har gjorts flera besök för att belysa olika årstider. Nu pågår ett arbete med att ta fram en nationell standard och den som inventering gjorts vid Våmb uppfyller väl de krav som kommer att finnas med i denna standard. Det är inte praktiskt möjligt att ta kontakt med lokala företrädare och detta föreskrivs inte heller i den framtida nationella standarden.

Avseende synpunkterna från **Våmb's byförening** har bl.a. följande anförts. Vad gäller riksintressen, friluftsliv och Brandstorpsvägens betydelse hänvisas till bemötandet av länsstyrelsens yttrande. Damning från verksamheten har tidigare berörts. Frågor som enbart rör cementfabriken, såsom utsläpp till luft, omfattas inte av prövningen och bemöts därför inte. Frågor om omgivningsstörningar i form av buller, vibrationer och luftstöt vågor behandlas även nedan. Beträffande verksamhetens påverkan på landskapet hänvisas även till de presenterade landskapsanalyserna.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Vad gäller synpunkterna från **Nätverket Rädda Våmbsdalen** hänvisas till bemötandet av länsstyrelsens yttrande beträffande frågor om riksintresse för naturvård och friluftsliv, kulturvärden, Brandstorpsvägen, vattenfrågor samt säkerhetsbelopp. Beträffande vattenfrågor och efterbehandlingsplanen hänvisas även till bemötandet av kommunens yttrande. Beträffande sakägarförteckningen och frågor om hållbar utveckling m.m. hänvisas till vad som framkommer nedan. Nätverket anför att det finns risk för att omledningen av Hållsdammsbäcken inte kommer att ge önskat resultat med avseende på livsmiljöerna för de arter som idag lever där och anser det inte vara tillräckligt tydligt beskrivet hur omledningen ska gå till. Restaurering och nyskapande av naturområden är idag vanligt förekommande och det finns gott om erfarenheter från liknande projekt. Det finns gott om exempel på lyckade åtgärder med rinnande vatten i Norden och på andra platser i världen. Åtgärderna måste givetvis anpassas till de platsspecifika förutsättningarna och erforderliga undersökningar av bäcken krävs därför för att avgöra hur livsmiljöerna bäst kan återskapas på en annan plats. Sådana undersökningar kommer att ske i samband med detaljprojekteringen av omläggningen varvid det kommer att finnas bättre förutsättningar att ta ställning till vilken metod som bäst främjar ändamålet. Exakt hur omläggningen ska ske bör därför inte regleras i tillståndet.

Skövde är en tätort med god tillgång på tätortsnära natur som dagligen nyttjas för rekreation, friluftsliv, motion, hundpromenader osv. Den ansökta verksamheten medför endast att en mindre del av dessa områden tas i anspråk. Det kommer alltså att finnas gott om tätortsnära naturområden kvar och goda förutsättningar finns att hitta nya sträckningar för cykel- och vandringsstråk såsom Billingeleden. Avsikten är också att området återigen ska kunna användas för dessa ändamål när brytningen har upphört, därför har efterbehandlingen också fokuserat på att naturen ska vara trivsamt för

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

människan att vistas i. Även om de genomförda inventeringarna inte har gett kunskap om exakta antal arter och individer av olika arter så har miljöerna studerats tillräckligt ingående för att en bedömning av dess betydelse som livsmiljöer har kunnat göras. Slutsatsen är att området inte på något sätt är unikt i ett regionalt perspektiv. Med Skövde kommun eller Västgötabergens som referens så är bedömningen att inga arter kommer drabbas av betydande påverkan på populationsnivå. För att de arter som är knutna till odlingslandskapet och naturbetesmarker ska kunna överleva inom området på längre sikt skulle det dessutom krävas en aktiv skötsel av det nuvarande landskapet, något som inte sker idag. Detsamma gäller de arter som är beroende av skogen eftersom det idag bedrivs skogsbruk i området. Vad gäller synpunkterna på efterbehandlingen måste det klargöras att syftet med säkerhetsbeloppet inte är att finansiera efterbehandlingen. Säkerhetsbeloppet är istället till för att täcka upp vid den situation att skulle Cementa försvinna och går i konkurs och det allmänna skulle tvingas ta över ansvaret. Svaret på frågan vem som ansvarar för framtida skötsel av efterbehandlad mark är i första hand markägaren. Något evigt underhållsansvar finns dock inte i gällande lagstiftning. Vad gäller tolkning av bestämmelsen i 3 kap.10 § MB åberopas mål nr M 10316-09, mål nr M 847-11 m.fl., och mål nr M 5077-11, då alla dessa handlar om motstående riksintressen. I samtliga mål vann riksintresset för mineralutvinning företräde, då denna skulle gå helt förlorad om naturvården fick företräde. I detta fall är det mycket små delar av riksintresseområdena för natur och friluftsliv som kommer tas i anspråk om tillstånd medges, medan möjligheten till kalkbrytning skulle gå helt förlorad om mineralutvinningen skulle få stå tillbaka, vilket är helt i strid med praxis. En beskrivning av det så kallade nollalternativet, dvs. att den ansökta verksamheten inte kommer till stånd, finns i MKB:n. Däremot saknas skäl att beskriva vilka konsekvenserna blir av att produktionen vid cementfabriken upphör eftersom denna redan är tillståndsgiven. De är skyldiga att tillämpa bästa möjliga teknik i verksamheten. Kravet gäller dock endast i den utsträckning det inte är orimligt att leva

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

upp till det. De krav på användande av bästa möjliga teknik, som rimligen kan ställas på verksamheten, uppfylls. Utgångspunkten är att några villkorsöverträdelser över huvud taget inte ska få förekomma. Om en villkorsöverträdelse mot förmodan ändå skulle inträffa har tillsynsmyndigheten befogenheter att vidta erforderliga åtgärder. Det finns därför ingen anledning att föreskriva att Cementa ska informera allmänheten härom.

Vad gäller de synpunkter som inkommit från **enskilda personer och från politiska partier** i Skövde kommun har bl.a. följande anförts. Dessa synpunkter är till större delen bemötta ovan. I det följande bemöts sakfrågevis ett antal ytterligare synpunkter som framkommit i dessa yttranden. Deras uppfattning är att upprättad MKB är tillräckligt utförlig. Vidare har erforderligt samråd genomförts, se bl.a. MKB:n. Sakägarförteckningen, bilaga C till tillståndsansökan, är upprättad enligt vad som föreskrivs i 22 kap. 1 § 2 st. 1 p. MB för en ansökan om tillstånd till vattenverksamhet. Sakägarförteckningen avser således enbart s.k. vattenrättsliga sakägare och tar endast upp de som berörs av vattenverksamheten såtillvida att en brunn på berörd fastighet kan komma att påverkas av den ansökta grundvattenbortledningen. De har åtagit sig att säkerställa att vattenförsörjningen kommer att tryggas för samtliga fastighetsägare som berörs av grundvattenbortledningen. Det förhållandet att endast vattenrättsliga sakägare är upptagna på sakägarförteckningen utesluter inte att andra som berörs av målet kan anses vara sakägare i andra avseenden än vattenrättsligt. Vid tillståndsprövningen ska bedömas huruvida den ansökta verksamhetens störningspåverkan på omgivningen är acceptabel. Frågan om den miljöfarliga verksamhetens påverkan på omkringliggande fastigheters marknadsvärde är däremot inte direkt relevant vid prövningen. Eventuella förhöjda halter av luftföroreningar vid fabriken samt luftföroreningar till följd av transporter av cement från fabriken har prövats och bedömts acceptabla i samband med tillståndsprövningen av cementfabriken. De villkor som anges i fabriksstillståndet kommer även fortsättningsvis att innehållas. Tåktområdet är en av endast tre platser i

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

Sverige där kalksten för cementtillverkning utvinns. Om täktverksamheten upphör måste en ny täkt öppnas och kalkstensråvaran transporteras med lastbil till fabriken. Alternativt, om även cementtillverkningen i Skövde upphör, så skulle det inte finnas någon cementproduktion kvar i Västsverige. För att tillgodose det behov som föreligger i regionen skulle cement i så fall behöva transporteras mycket långa avstånd. Cement är ett viktigt byggmaterial, vilket innebär att det finns en ständig efterfrågan på kalksten. Således är kalksten en nödvändig råvara för att driva samhällsutvecklingen framåt och det finns inga rimliga alternativa lösningar som på ett bättre sätt främjar en hållbar utveckling. Den sökta verksamheten är därför förenlig med miljöbalkens syfte att driva samhällsutvecklingen mot en hållbar utveckling. De har tidigare bedrivit sin verksamhet i enlighet med gällande tillstånd. Det finns ingen anledning att befara att det aktuella tillståndet till utökad verksamhet inte kommer att efterlevas. Syftet med föreliggande tillståndsansökan är i första hand att trygga det regionala försörjningsbehovet av cement. Att verksamheten också ger upphov till arbetstillfällen i kommunen är givetvis också en positiv konsekvens. Därför är det inte relevant att endast väga verksamhetens påverkan på boendemiljön mot de arbetstillfällen som verksamheten innebär för kommunen. Begränsningsvärden för buller är tydligt uttryckta i deras förslag till villkor för verksamheten. En grundlig bullerutredning har företagits av extern expertis, enligt vilken den planerade täktverksamheten kommer att kunna utföras utan att överskrida bullervillkoren. De skyddsåtgärder som kan komma att vidtas i bullerhänseende för att innehålla begränsningsvärdena för buller framgår av MKB:n. Även när det gäller markvibrationer och luftstötståg vid sprängning har en noggrann utredning företagits i form av en riskanalys enligt svensk standard samt en vibrationsutredning, se MKB:n. Förslag till villkor för markvibrationer och luftstötståg finns i tillståndsansökan. För att fastställa rimliga villkor för verksamheten har varje berörd fastighet undersökts och det har utretts vilken påverkan fastigheten tål med avseende på markvibrationer och luftstötståg. Föreslagna villkor är sedan satta väsentligt lägre för samtliga fastigheter,

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-05-28
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 4418-12

varför det inte föreligger risk för skada på omgivande byggnader. Den sammantagna bedömningen är att omgivningspåverkan till följd av vibrationerna inte kommer att bli alltför stor, samt att vibrationsvillkoren kommer att kunna innehållas under förutsättning av aktiva handlingar t.ex. genom reducerad samverkande laddning. När det gäller luftstötståg kommer föreslagna tillståndsvillkor att innehållas med god marginal. Kontroll av markvibrationer och luftstötståg kommer vidare att företas vid varje sprängtillfälle.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

DOMSKÄL

Tillåtlighetsfrågan

I målet inställer sig två separata tillåtlighetsfrågor, var för sig av avgörande betydelse för målets utgång, nämligen dels frågan om den ansökta verksamheten, vad avser hydrologiska förhållanden, innefattar sådana ingrepp i Natura 2000-området Klasborg-Våmb, beläget med början omedelbart (ca 100 m)sydväst om täktområdet, att fråga om tillämpning av 7 kap 28 a § miljöbalken (nedan MB) uppkommer, dels frågan om vilket eller vilka av de i målet förekommande riksintressena som skall ges företräde vid en tillämpning av 3 kap 10 § MB.

Natura 2000

Mark- och miljödomstolen prövar först frågeställningen kring 7 kap 28 a § MB; en fråga som hänger samman med att, för det fall att tillstånd krävs enligt 7 kap 28 a § MB, den ansökta verksamheten enligt 4 kap 8 § MB inte får komma till stånd om inte tillstånd enligt 7 kap 28 a § MB kan lämnas. Motsvarande erinran finns även i 11 kap 9 § 3 st MB.

Natura 2000-området Klasborg-Våmb (SEO540093), nedan Natura 2000-området, utgör i den delen som ligger närmast täktområdet av sk svämlövskog (naturtyp 91EO) och har av regeringen inrättats med stöd av 7 kap 28 § MB som i sin tur tillkommit mot bakgrund av direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (det sk habitatdirektivet). Nämnade svämlövskog är den naturtyp i Natura 2000-området som särskilt uppmärksammats i målet liksom i det mål som ledde fram till den nu gällande tillståndsdomen (se nedan). Enligt den av Länsstyrelsen för västra Götalands län upprättade och allmänt tillgängliga bevarandeplanen för detta Natura 2000-område framgår bl a följande.

Svämlövskogen är en av flera naturtyper i hela området och är enligt beskrivningen i bevarandeplanen känslig för påverkan på de hydrologiska förhållandena. Åtgärder

Dok.Id 267518

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00

som medför hydrologiska förändringar, inom eller i anslutning till området, kan alltså påverka naturtypen svämlövskog negativt och det anges vidare i planen att naturtypen ligger vid vattendrag på jordar som är väl dränerade vid lågvatten och där skogen svämmas över vid högvatten. Dessa sakuppgifter har även framkommit under huvudförhandlingen.

Frågan om hydrologisk påverkan på Natura 2000-området behandlades, som nämnts, även i den nu gällande tillståndsdomen men då i huvudsak från ett grundvattenperspektivet (se Miljödomstolens dom 2007-02-21 i mål M 625-06; se särskilt sid 14, 21, 25, 27 och 38). Miljödomstolen fann emellertid i den domen, som endast avsåg prövning enligt 9 kap MB, att risken - för att täktverksamheten skulle reducera de mark- och grundvattenflöden som förser området med vatten och som utgör en förutsättning för bevarande av området och dess naturvärden - var liten till obefintlig varför någon tillståndsprövning enligt 7 kap 28 a § MB då inte ansågs erforderlig.

Sedan år 2007 har beviskraven, för när åtgärder, såsom det stadgas i 7 kap 28 a § MB ”på ett betydande sätt kan påverka miljön” i ett Natura 2000-område, både preciserats och skärpts.

EU-domstolen har nämligen i mål C-258/11, Sweetman, den 11 april 2013 uttalat att domstol vid prövningen enligt art 6.3 i direktivet (vilken artikel motsvarar 7 kap 28 b § MB som reglerar förutsättningarna för tillstånd enligt 7 kap 28 a § MB) skall ta hänsyn till de kumulativa effekter som olika planer och projekt kan få för målsättningen att bevara Natura 2000-området och domstolen skall försäkra sig om att det inte uppstår någon långvarig skadlig inverkan på området. Vidare skall enligt EU-domstolen alla aspekter av planerna och projekten identifieras med hjälp av bästa möjliga vetenskapliga information och kunnande och en prövning svarar inte mot kraven i habitatdirektivet om den innehåller brister eller saknar fullständiga, exakta och slutliga bedömningar och slutsatser; det skall alltså vara möjligt att

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

skingra varje rimligt vetenskapligt tvivel i fråga om de planerade arbetenas påverkan på området.

Utifrån dessa av EU-domstolen stipulerade rättsgrundsatser har Högsta domstolen (HD) i NJA 2013 s 613 uttalat att bestämmelserna skall tillämpas om risk för negativ påverkan inte kan uteslutas och HD har formulerat beviskravet för meddelande av tillstånd enligt 7 kap 28 a § MB (ett tillstånd vars förutsättningar alltså regleras i 7 kap 28 b § MB) så att det inte får föreligga några rimliga tvivel om att verksamheten inte kan ha en skadlig inverkan på området; ”Det ska alltså stå klart att verksamheten inte är skadlig”.

Cementa har i målet hävdad att någon prövning enligt 7 kap 28 a § MB inte erfordras eftersom de åtgärder ansökan omfattar inte har sådan betydande påverkan på Natura 2000-området som avses i 7 kap 28 a § MB. Cementa har vidare uppgivit att, för det fall att mark- och miljödomstolen ändå skulle finna att en sådan prövning krävs, så finns förutsättningar för mark- och miljödomstolen att göra en sådan prövning i målet.

Påverkan, på de utpekade bevarandeintressena inom Natura 2000-området Klasborg-Våmb, som kan förutses till följd av verksamheten är dels påverkan på grundvattenförhållandena, dels omledning och andra ingrepp i bäckar inom det ansökta nya brytningsområdet resulterande i förändring i vattenföring i Våmbsbäcken.

Bortledning av grundvatten inom täktområdet medför en påverkan på omgivningen. I ansökan redovisas ett antal påverkansscenarier baserat på en geohydrologisk modell över området. Enligt domstolens uppfattning förefaller modellen tagit sikte på områdets storskaliga egenskaper och är allt för generaliserad. Väsentligt för påverkan av Natura 2000-området är de ytliga jordlagrens egenskaper och utbredning. Redovisning av dessa förhållanden är så bristfällig att påverkan på

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Natura 2000-området inte med någon exakthet kan beskrivas. Uppgiften om påverkan på Natura 2000-området förekommer i ansökan. Det förhållandet att befintlig verksamhet har pågått under lång tid utan att grundvattenförhållandena i Natura 2000-området inte har följts upp och kontrollerats genom observationsrör får anses anmärkningsvärt. Vilken påverkan aktuell grundvattensänkning har på Natura 2000-området har inte närmare redovisats. Sökanden har istället angett att grundvattenförhållandena i Natura 2000-området i huvudsak styrs av infiltration från Sydbillingens sluttning. Detta utan att redovisa några som helst vetenskapliga belägg härför. Det framstår som uppenbart för mark- och miljödomstolen att sökanden inte kunnat belägga att det inte sker någon påverkan av betydelse på Natura 2000-området till följd av verksamhetens aktuella eller framtida grundvattensänkning.

Den ansökta åtgärd som medför förändringar i vattenföringen i området och som tilldragit sig störst uppmärksamhet i målet är yrkandet enligt ansökan om att få tillstånd att stoppa det nuvarande flödet i Hålldammsbäcken vid en position norr om det yrkade utvidgade nya täktområdet nära fastighetsgränsen i norr för X och att få omleda Hålldammsbäcken genom grävning av ny bäckfåra för Hålldammsbäcken från nämnda position åt sydväst för anslutning till Hjälpadalsbäcken i väster strax utanför det i det väderstrecket yrkade utvidgade nya täktområdet, se kartbild [bilaga 1](#) med mera detaljerad sträckning enligt [bilaga 2](#). Det har vid synen i målet konstaterats att Hjälpadalsbäckens vattenflöde liksom dess bäckfåra söderut upphör i vart fall ca 250 m efter den punkt på bilaga 1 som Cementa angivit som anslutningspunkt för Hålldammsbäcken i dess yrkade omledning till Hjälpadalsbäcken. Denna bäck har alltså därifrån inget vattenflöde i dagen som kan bidra till vattenförsörjningen av Natura 2000-området. Det har däremot inte visuellt kunnat iakttagas och är därför inte utrett vid synen om Hjälpadalsbäckens flöde i dagen upphör på grund av att vattnet går ner på djupet på grund av sprickbildningar i marken eller försvinner på annat sätt. Däremot är det genom iakttagelser vid synen klarlagt att Hålldammsbäcken, i dess nuvarande

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

naturliga bäckfåra, har ett relativt kraftigt vattenflöde ut i Våmsbäcken strax söder om täktområdet där Natura 2000-området börjar (se bilaga 1). Det står klart att dessa båda bäckars flöden på nämnda plats (i förening med frånvaron av alltför stor påverkan genom den grundvattensänkning som sker till följd av täktverksamheten) är en bevarandeförutsättning för i vart fall Natura 2000-områdets svämlövskog. Med hänsyn till Hålldammsbäckens nuvarande andel av det totala vattenflödet till Natura 2000-området framstår det även som klarlagt genom iakttagelserna vid synen att ett bortfall av detta vattenflöde till Natura 2000-området med stor sannolikhet skulle skada Natura 2000-området. Det nu anförda är utredning som till stor del grundar sig på iakttagelser vid synen.

All utredning i målet saknas däremot om de närmare geografiska och hydrologiska förhållandena utefter de yrkade omledningssträckorna (till omledning måste nämligen även räknas Hjälpadalsbäcken i dess tänkta förlopp en bit nedan den begärda anslutningen för Hålldammsbäcken eftersom här överhuvudtaget inte finns vare sig någon vattenföring från bäcken eller något på marken som kan betraktas som bäckfåra). Vid synen stod det även klart att Cementa under utredningen inför ansökans ingivande inte ens varit på plats i skogen och granskat förhållandena där man menar att Hålldammsbäcken skall anslutas till Hjälpadalsbäcken. Cementa har istället bestämt hävdad att det för tillstånd är tillräckligt med ”principlösningar” och att den närmare projekteringen får lösas under själva arbetena, t ex genom att tät morän eller fiberduk läggs i den nya bäckfåran om vattnet skulle visa sig rinna ner i marken. Det framstår som klart för mark- och miljödomstolen att så omfattande ingrepp i naturliga vattenföringar inte kan anföras verksamhetsutövaren utanför prövningen enligt 11 kap MB.

Ovan anförda omständigheter medför att det föreligger sådana oklarheter beträffande vad som händer med vattentillgången för i vart fall svämlövskogen i Natura 2000-området vid en omläggning och utgrävning av Hålldammsbäcken respektive Hjälpadalsbäcken enligt Cementas ansökan, att dessa omständigheter –

i förening med den grundvattensänkning som verksamheten ostridigt medför för Natura 2000-området (influensområdet för grundvattenpåverkan kan nämligen mycket väl, som framgår av SGU:s yttrande refererat på sid 12 i den nuvarande tillståndsdomen, sträcka sig en god sträcka in under Natura 2000-området) - medför att den *kumulativa effekten* av denna dubbla möjliga skadepåverkan på Natura 2000-området måste prövas enligt 7 kap 28 a-b §§ MB. Frågan är då först om det nu föreligger några formella hinder för en sådan prövning.

Cementa har inte yrkat tillståndsprövning enligt 7 kap 28 a § MB. Det ligger emellertid i sakens natur att mark- och miljödomstolen, när verksamhetsutövaren inte anser att tillståndsprövning enligt 7 kap 28 a § MB behövs, ex officio får uppta frågan till prövning; annars skulle ju dessa från EU-rätten införda och för riket förpliktande bestämmelser inte få någon verkan.

Vidare skall den, mot bakgrund av förarbetesuttalandena enligt hänvisningen nedan, något märkliga övergångsbestämmelsen under 7 kap 28 a § MB, nämligen, ” 2. För verksamheter som påbörjats före d. 1 juli 2001 krävs inte tillstånd enligt 7 kap 28 a §.”, beröras något oakttat Cementa inte åberopat bestämmelsen. Tåktverksamhet på platsen har visserligen bedrivits långt före år 2001 men tåktverksamheten på platsen har inte tidigare prövats enligt habitatdirektivets krav och verksamheten i dess nu sökta utvidgade omfattning, med långtgående ingrepp i naturen även utanför det yrkade utvidgade tåktområdet, är definitivt sådan att den måste prövas enligt nämnda lagrum för att habitatdirektivets krav skall uppfyllas. Av förarbetena framgår nämligen att övergångsbestämmelsen infördes för att redan utförda arbeten i EU-fördragets anda inte skulle försvåras genom krav på ny tillståndsprövning men att bestämmelsen inte avser att hindra sådan prövning av verksamheter som inte harmoniserats med direktivets krav. Lydelsen i nämnda övergångsbestämmelse utgör därför inte hinder för prövning gentemot 7 kap 28 a § MB av Cementas nu ansökta, utifrån såväl 9 kap som 11 kap MB , utvidgade och inte tidigare fördagsprövade tåktverksamhet (se prop 2000/01:111 sid 49-50).

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Tillståndsprovning enligt 7 kap 28 a-b §§ MB skall alltså ske i målet och, som framgår av ovannämnda 4 kap 8 § MB, utfalla positivt för Cementa för att tillstånd till den ansökta täktverksamheten skall kunna lämnas.

Cementa har emellertid, som framgått ovan, inte presterat någon utredning som gör det möjligt att företa skadeprovning enligt 7 kap 28 a-b §§ MB. Cementa har under huvudförhandlingen klargjort att bolaget anser att underlag för sådan provning finns i målet. Dessförinnan under målets handläggning har Cementa bemötts av ett flertal invändningar i just denna fråga från sakägare (främst länsstyrelsen, Nätverket Rädda Våmbdalen och Skövde Naturskydsförening, jfr aktbil 35-36, 41 och 48). Eftersom Cementa därigenom i god tid före huvudförhandlingen på ett påtagligt sätt uppmärksammas på frågan har det inte ålegat mark- och miljödomstolen att härutöver inför huvudförhandlingen utvidga sin officialprovning i ett mål av förevarande slag genom att kompletteringsförelägga Cementa genom att detaljbeskriva ett utredningskrav i frågan. I stället har mark- och miljödomstolen under handläggningen före huvudförhandlingen funnit att denna initialt potentiella avvisningsfråga skall tillhöra sakprovningen i målet. Mark- och miljödomstolen har därför på dessa bevekelsegrunder satt ut målet till huvudförhandling varigenom Cementa haft ytterligare möjlighet att berika processmaterialet och läka bristen. Som ovan nämnts har huvudförhandlingen istället medfört att det står fullständigt klart att nämnda skadeprovning måste ske och att utredning som gör det möjligt att pröva ovannämnda, även efter huvudförhandlingen, helt saknas i frågan om möjliga skadeeffekter (beskrivna i sista stycket på näst föregående sida) på Natura 2000-området Klasborg-Våmb.

Utredningsbristen, vilken ytterst faller tillbaka som en brist i MKB:n i detta avseende, medför alltså att ansökan skall avslås redan på den grunden att utredning som gör det möjligt att företa nyssnämnda skadeprovning enligt 7 kap 28 a-b §§ inte förebringats i målet.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Riksintresse-avvägningen

Det utvidgade täktområde som ansökan avser utgör riksintresse för såväl naturvård och friluftsliv enligt 3 kap 6 § MB som för fyndighet enligt 3 kap 7 § MB avseende kalksten, se bilaga 1. Vid sådana förhållanden skall enligt 3 kap 10 § MB den användning av området ges företräde som på lämpligaste sätt tryggar en god hushållning av marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt i ett långsiktigt perspektiv. Härutöver får, enligt 3 kap 10 § 2 st MB, ett företrädesbeslut enligt 3 kap 10 § 1 st MB inte strida mot bestämmelserna i 4 kap MB. Detta innebär att utgången i den ovan behandlade Natura 2000-frågan får betydelse även vid avvägningen mellan riksintressena enligt 3 kap 10 § MB.

Mark- och miljödomstolen behöver visserligen inte sakpröva även riksintressefrågan eftersom avgörandet ovan av Natura 2000-frågan (oaktat nyssnämnda samband enligt 3 kap 10 § 2 st MB) varit tillräcklig för att domstolen skall kunna skilja målet från sig. Emellertid utgör riksintessefrågan en sakfråga av väsentligt större tyngd i målet än Natura 2000-frågan eftersom riksintessefrågan inte rimligen kan läkas genom ny utredning; för avvägningen mellan riksintressena finns nämligen tillräckligt material genom befintlig utredning i målet och denna utredning behöver endast kompletteras genom mark- och miljödomstolens värdering, enligt lagstiftarens intentioner, av förhärskande synsätt utifrån idag rådande samhällsförhållanden i övrigt och resultatet av avvägningen blir den som rättstillämpningen bestämmer. Härtill kommer att parterna i målet lagt minst lika stor vikt vid denna fråga som vid Natura 2000-frågan.

På grund härav väljer mark- och miljödomstolen att pröva även denna fråga. Vid sakprövningen har mark- och miljödomstolen att utgå från att respektive beslut om riksintresse var riktigt när beslutet ifråga fattades av Naturvårdsverket (NV) respektive Sveriges geologiska undersökning (SGU).

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Det finns inga planhinder enligt 2 kap 6 § 3 st MB för den sökta utvidgade täktverksamheten och en nyligen, den 19 juli 2012 antagen översiktsplan (ÖP 2025) anger endast ”pågående markanvändning”, dvs täktområdet utpekats som ett befintligt verksamhetsområde. Det går inte att få någon ytterligare ledning i intressekonflikten utifrån någon Skövde kommuns avsiktsförklaring vad avser kommunalt önskat företräde för viss markanvändning beträffande den del av Nordbillingen som det yrkade utvidgade täktområdet enligt ansökan avser. Enskilda politiska partier i Skövde har i målet visserligen deklarerat en klar ståndpunkt för eller emot Cementas ansökan men Kommunfullmäktige i Skövde kommun har tydligt markerat att fullmäktige inte tar ställning i frågan om vilket riksintresse som skall ges företräde. Fullmäktige har vid huvudförhandlingen i målet istället via stadsjuristen uttalat förhoppningen att mark- och miljödomstolen efter bästa förmåga avgör konflikten med tillämpning av 3 kap 10 § MB.

Eftersom fabriks- och täktområdet i princip ligger i Skövde stad – verksamhetsområdet omsluts av bostadsbebyggelse i tre väderstreck och avståndet till Skövde torg är ca en kilometer – kan vid prövningen inte heller bortses från lokaliseringsfrågan i hela dess vidd (2 kap 6 § 1 st MB) eftersom synen på val av plats även den kan förändras över tiden oaktat täktverksamhet bedrivits på platsen under mycket lång tid (sedan år 1924 enligt Cementa).

Vad först angår riksintresset för fyndighet enligt 3 kap 7 § MB har beslutet härom fattats av Sveriges geologiska undersökning (SGU) den 14 mars 1994 då SGU förklarade kalkstensfyndigheten Våmb i Skövde kommun för riksintresse för exploatering enligt 2 kap 7 § 2 st dåvarande naturresurslagen. Detaljerna i SGU:s beslut framgår av en till beslutet fogad förteckning där kalkstensfyndighetens användning anges till ”Råvara för cementindustrins försörjning” och där urvalskriterierna för fyndighetens lämplighet som riksintresse anges till ”har från försörjningsberedskapssynpunkt stor betydelse för landet” och ”har betydelse för

landets försörjning i ett avspärrningsläge”. Härefter har SGU den 28 januari 2003 med stöd av 3 kap 7 § 2 st MB gränssatt fyndigheten med koordinater. Dessa gränser överensstämmer i huvudsak med inringningen (med lila färg) härom på bilaga 1.

Av förarbetena till 3 kap 7 § MB framgår att syftet med bestämmelsen är att ge möjlighet till framtida utvinning av sådana ämnen och material som bedöms som särskilt viktiga från samhällsekonomiska utgångspunkter och att riksintresse enligt lagrummet avser att ge skydd till främst fyndigheter av sådana ämnen och material som är eller bedöms kunna bli av stor betydelse för landets försörjningsberedskap. SGU har, till skillnad från vad som var fallet under handläggningen av den nuvarande tillståndsdomen från år 2007, inte yttrat sig i sak i målet trots att SGU av mark- och miljödomstolen valts ut som remissinstans såväl i förfrågningsförfarandet före kungörelse som i själva kungörelseförfarandet; det finns alltså inte någon SGU:s avgiven ståndpunkt i målet, vare sig i grundvattenfrågan enligt ovan eller i frågan hur SGU idag ser på detta riksintresse. Det återstår alltså för mark- och miljödomstolen att värdera den tyngd riksintresset kan anses ha under nu rådande förhållanden.

Efter det att SGU år 1994 fattat sitt beslut om att klassa täkten som riksintresse för fyndighet enligt 3 kap 7 § MB har två omständigheter inträffat som måste anses utöva någon påverkan vad gäller bedömningen av hur syftet ”av stor betydelse för landets försörjningsberedskap” för riksintresset skall bedömas idag.

Den ena omständigheten är att Sverige den 1 januari 1995 blivit medlem i EU och den andra omständigheten är att Cementa kommit att ingå i den tyska koncernen Heidelberger Zement AG (inom Cementa benämnd Heidelberg Group) som, förutom den nu ifrågavarande fabriken och täkten i Skövde, äger anläggningarna i Degerhamn och Slite.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Sistnämnda sakuppgift är av intresse för värdering av riksintressets ändamål ”landets försörjningsberedskap” eftersom ostridigt en tredjedel av koncernens samlade cementproduktion i Sverige går på export, en stor del till USA.

Medlemskapet i EU är intressant av följande skäl. Oavsett om tidigare, under nationalstaten Kungariket Sveriges tid, rådande synsätt på ”samhällsekonomiska utgångspunkter” och ”landets försörjningsberedskap” även idag skall tillämpas från en nationalistisk utgångspunkt eller om nyssnämnda ändamål med riksintresset skall appliceras på Sverige som en del i EU, sådan unionen ser ut idag, kvarstår det faktum att begreppet riksintresse enligt 3 kap 7 § MB, sett till ändamålet härför i den mening som uttalas i förarbetena, inte har samma valör idag som år 1994 då beslutet härom fattades. Riksintresset enligt 3 kap 7 § MB måste därför anses ha försvagats i en jämförelse mot de motstående riksintressena enligt 3 kap 6 § MB vilka inte endast alltjämt har en rent nationell betydelse utan dessutom en rent nationell betydelse enbart lokalt på den nu aktuella platsen.

Vad härefter gäller närmare om riksintressena för naturvården och friluftslivet enligt 3 kap 6 § MB framgår även utsträckningen av dessa riksintressen i lokalt vid täktområdet av bilaga 1 och i sin helhet på Nord- respektive Sydbillingen av bilaga 3. Av bilaga 1 framgår att såväl del av det gamla täktområdet som hela det yrkade nya utvidgade täktområdet omfattas av riksintresset för naturvården medan det i princip är först genom det yrkade nya utvidgade täktområdet som det skyddade området, riksintresset för friluftslivet, kränks. Att märka är därvid att den sk Billingeleden är felaktigt inritad på bilaga 1; leden löper istället, sett från det den södra delen av det yrkade nya utvidgade täktområdet, rakt norrut genom detta område.

Ofta är bevarandevärdena, av naturliga skäl, något gemensamma för naturvården, kulturmiljövården och friluftslivet. Dyliga mark- och vattenområden skall enligt 3 kap 6 § 1 st MB ”så långt möjligt” skyddas mot åtgärder som kan ”påtagligt skada”

nämnda värden och är områdena av riksintresse skall de enligt 2 st samma lagrum skyddas mot sådana skadeåtgärder.

I uttrycket ”så långt möjligt” ligger att den avvägning som ska göras skall omfatta hänsynstagande till de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av de skydd paragrafen ger. I första hand är avsikten att i de enskilda fallen ge utrymme för samhällsekonomiska hänsynstaganden, t ex med hänsyn till regionalpolitiska eller sysselsättningspolitiska intressen. Även konsekvenserna för berörda enskilda intressen skall vägas in. Enbart ekonomiska hänsynstaganden skall dock inte få äventyra skyddsintresset enligt paragrafen, om inte en samlad bedömning enligt 3 kap 1§ visar att detta främjar en från allmän synpunkt god hushållning. Med uttrycket ”påtagligt skada” avses att en bagatellartad påverkan kan uteslutas. Endast sådana åtgärder som kan ha en bestående negativ inverkan eller tillfälligt ha en mycket stor negativ inverkan åsyftas. (De nu relaterade bedömningsgrunderna och förarbetena varifrån de är hämtade återfinnes i kommentaren till MB, under 3 kap 2 §).

Till bedömningsgrunderna för värderingen av bevarandevärdet för riksintresset friluftslivet skall, förutom vad som framgår ovan av enskilda sakägares och organisationers sakframställningar, läggas vad mark- och miljödomstolen iakttagit vid synen i målet. Härtill kommer iakttagelser av faktiska förhållanden, allmänt kända i Skövde och lätt iakttagbara för alla som närvarit vid huvudförhandlingen i målet som ägt rum på Billingeus, beläget uppe på Nordbillingen ca en kilometer norr om täktområdet. Vid Billingeus bedrivs nämligen en omfattande sport-, rekreations- och friluftsverksamhet och från en där belägen spårcentral utgår ett stort antal motions- och vandringsspår över Billingen, innefattande även det yrkade nya utvidgade täktområdet eftersom den sk Billingeleden löper där och därutöver stigar inom det område norr om nyssnämnda täktområde där omledningarna mm av bäckar (se ovan) yrkas.

Vad gäller riksintresset för naturvården anges i en allmänt tillgänglig värdebeskrivning för detta riksintresse (beslutad av Länsstyrelsen i Västra Götalands län den 7 februari 2000 och uppdaterad av samma länsstyrelse den 16 januari 2008) bl a följande såvitt avser ”NRO 14075 Nordbillingen”. Här finns ett välbevarat kulturlandskap med åkrar, betesmarker, gamla vägar, stenmurar, odlingsrösen och ädellövskogspartier. I östsluttningen finns ett mosaikartat landskap med vidsträckta ädellövskogar, lundar, mindre kärrartade partier mm. Området är ett välbesökt utflyktsmål. Området anges påverkas negativt av en rad uppräknade omständigheter, däribland täkt och schaktning samt olämpligt lokaliserad bebyggelse och anläggningar av olika slag.

Rent faktiskt skulle ett bifall till ansökan innebära att ett ca 23 ha stort område, omfattat av nämnda riksintressen enligt 3 kap 6 § MB, finge tas i anspråk. Förutom själva anspråktagandet för täktverksamhet av området med dess fauna går även vissa andra inom området befintliga värden förlorade. Hållsdammsbäcken försvinner i sitt naturliga nuvarande lopp. Billingeleden löper idag rakt genom det yrkade nya utvidgade täktområdet och måste därför flyttas, oklart hur och vart, om tillstånd meddelas. Till friluft- och kulturvärdena måste även läggas den gamla vägen mellan Skövde och Skara, Brandstorpsvägen, som kommer att upphöra som färdväg från västra Skövde ut på Rv 49 om tillstånd meddelas eftersom Brandstorpsvägen nu går genom det område som omfattas av det yrkade nya utvidgade täktområdet. Brandstorpsvägen kommer inte att få någon ny sträckning genom Cementas försorg utan lösningen härav kommer, vid bifall till ansökan, att med viss ekonomisk kompensation överlämnas till Skövde kommun. Även utanför själva det yrkade nya utvidgade täktområdet kommer, vid bifall till ansökan, omfattande ingrepp i naturen att ske; Hållsdammsbäcken försvinner även utanför det yrkade nya täktområdet under en sträcka av sitt nuvarande lopp och ny mark måste tas i anspråk för anslutning till Hjälpadalsbäcken. För den sistnämnda bäcken kommer därvid, återigen vid bifall till ansökan, omfattande

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

utgrävningsarbeten att behövas för skapande av bäckfåra, som inte finns idag, ända ner till Våmbsbäcken.

Av det sagda följer att riksintressena för naturvården och friluftslivet har ett förhållandevis hög värde på platsen vartill kommer att dessa riksintressen med tiden måste anses ha ökat i betydelse från såväl allmän som enskild synpunkt allteftersom bostadsbebyggelsen runt Skövde stads centrala delar vuxit även västerut på slutningen till Billingeplatån. Det behövs ingen utredning som visar att behovet (i den mening som avses i 3 kap 6 § 1 st andra meningen MB) av grönområde i närheten av tätorten gör sig särskilt starkt gällande på denna del av Billingeplatån och därmed i den omedelbara närheten till täktområdet. I motsvarande mån måste ingreppen, översiktligt belysta i föregående stycke, i riksintressena för naturvården och friluftslivet anses utgöra påtaglig skada till men för nämnda bevarandevärden.

Värdet av riksintressena för naturvården och friluftslivet på platsen förstärks, i avvägningen mot riksintresset för fyndighet, dels av det förhållandet att riksintresset för fyndighet, enligt vad ovan anförts, får anses ha sjunkit sedan år 1994 då detta riksintresse beslutades, dels av utgången ovan i Natura 2000-frågan som enligt 3 kap 10 § 2 st MB har betydelse även vid avvägningen mellan riksintressena, dels av det faktum att tillstånd för ny täkt på denna plats (i princip belägen inom Skövde stad) idag aldrig skulle ha lämnats av hänsyn till lokaliseringsprincipen.

Det förhållandet att det nu av Cementa yrkade utvidgade området för täktbrytning rent ytmässigt inte tar i anspråk någon större del av den totala geografiska yta som avsatts för riksintressena naturvård och friluftslivet (jfr bilaga 3) föranleder ingen annan bedömning; skadan på dessa riksintressen vore ändå alltför stor vid ett bifall till ansökan.

Sammanfattningsvis skall alltså, vid intresseavvägningen enligt 3 kap 10 § MB, riksintressena för naturvården och friluftslivet på platsen tillmätas företräde framför

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

riksintresset för kalkstensfyndighet. Cementas ansökan skall alltså avslås även på denna grund.

Rättegångskostnader

Cemента ska betala den av Länsstyrelsen yrkade rättegångskostnaden om 4800 kr.

Övrigt

Det bör anmärkas att utgången i målet medför att täktverksamheten på platsen för Cementas del, om denna dom vinner laga kraft, kommer att regleras av Miljödomstolens dom den 21 februari 2007 i mål M 625-06.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande ska ha inkommit till mark- och miljödomstolen senast den 18 juni 2014 men vara ställt till Mark- och miljööverdomstolen.

Prövningstillstånd krävs.

Ulf Klerfalk
rådman

Roger Ödmark
tekniskt råd

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Ulf Klerfalk, ordförande, och tekniska rådet Roger Ödmark samt de särskilda ledamöterna Lars Heineson och Thorsten Blomquist.

Skiljaktig mening; se bilaga 4

Bilaga 4

Tekniska rådet Roger Ödmark är av skiljaktig mening i frågan om avvägning mellan riksintressen enligt 3 kap 10 § MB och anför därvid följande.

I fråga om tillåtligheten vad gäller påverkan på Natura 2000-området Klasborg-Våmb gör jag samma bedömning som rättens majoritet. Ansökan ska alltså, som framgår ovan, avslås redan på grund av brister i utredning av påverkan på Natura 2000-området.

När det gäller avvägning mellan aktuella riksintressen vill jag däremot – istället för vad majoriteten anför efter sjunde stycket ovan under rubriken ”Riksintresse-avvägningen” - anför följande.

Riksintressena pekats ut och beslutas av de av staten utsedda myndigheterna. I det här fallet Länsstyrelsen och Statens geologiska undersökning, SGU. Riksintresset för mineralfyndigheten har beslutats av SGU 1994 och detaljbegränsats 2003. Riksintresset för naturvård beslutades 2000 och uppdaterades 2008. Eftersom det är de utpekade centrala förvaltningsmyndigheterna som har att fortlöpande utvärdera riksintressena – och när så är påkallat ändra dessa - är det inte domstolens vare sig uppgift eller kompetensområde att värdera om styrkan i riksintresset har minskat eller ökat. Domstolens uppgift är inom ramen för 3 kap 10§ MB väga de olika riksintressena mot varandra på sätt att den användning av området ges företräde som på lämpligaste sätt tryggar en god hushållning av marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt i ett långsiktigt perspektiv.

Av Länsstyrelsen värdebeskrivning av riksintresset Nordbillingen framgår att områdets huvuddrag och värdeomdöme är helt koncentrerade från Blängsmossen och norrut. Länsstyrelsen anger bl.a. angående områdets huvuddrag och värdeomdöme:

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

” Nordbillingen omfattar området från vägen Skara-Skövde i söder till Timmersdala i norr. Södra delen av platåberget Billingen, Sydbillingen, beskrivs som särskilt objekt. På norra Nordbillingen finns kring Berg ett öppet, omväxlande odlingslandskap på kalkstensplatån. Här finns ett välbevarat kulturlandskap med åkrar, betesmarker, gamla vägar, stenmurar och odlingsrösen samt ädellövskogspartier.

Floran är mycket rik på Nordbillings nordvästsluttning och norra platå. Flera rikkärr förekommer. Vid Högsböla finns en träd- och buskbärande äng med stort antal hamlade träd. Mycket artrika naturbetesmarker finns här och på åtskilliga ställen. Bland vegetationstyperna kan nämnas kalkfuktäng, örtrik friskäng och örtrika torräng med t ex fältgentiana och backmåra. Guckusko finns på flera ställen i ängar och i övergivna ängar.

Billingens västsluttning är till stor del klädd med delvis gammal ädellövskog. Vid Melldala finns även barrskog på kalk med en enastående artrik kryptogamflora. Mycket välutvecklade kalktuffbildningar finns även vid Melldala. Dessa har bildat flera ryggar, sänkor och små terrasser (travertinliknande bildningar). Kalktuffbildningen är aktiv. Sluttningen är delvis brant med utpräglade rasbranter. Se vidare område NR 26, Valle.

Vid nordsluttningen finns Timmersdalavallen, vars bildningshistoria är mycket omdiskuterad. Den sätts i samband med tappningen för Baltiska issjön.

I öst sluttningen finns ett mosaikartat landskap med vidsträckta ädellövskogar, lundar, mindre kärrartade partier och i södra delen markerade rasbranter. Floran är mycket rik. Nordbillingen har stora naturvärden genom en mosaik av naturtyper. Området är ett välbesökt utflyktsmål.

Riksintressanta våtmarker är Melldalakärret, Sjömossen, Blängsmossen och Skåningstorp-skärret. Melldalakärret är ett soligent kärr med höga botaniska och geovetenskapliga värden. Sjömossens naturvärden är knutna till mångformigheten och den rika floran i rikkärren. Blängsmossen är en mångformig platåmosse med mesotrofa kärr i laggarna med intressant vegetation samt med höga ornitologiska värden. Det soligena källkärret Skåningstorp-skärret har en värdefull flora och hydrologi. ”

Platåberg med diabastäckta kambrosiluravlagringar. Vid Berg finns en kalkstensplatå med ett välbevarat odlingslandskap. Vid Nordbillings nordspets och vid Timmersdala finns tappningen av Baltiska issjön med omdiskuterade bildningar som vallar och "omvända" klevlar. På diabasplatån finns bl a Blängsmossen med ett stort myrkomplex med bl a välutvecklade laggar och några mindre orörda barrskogar samt andra våtmarker t ex Sjömossen. I diabasbranterna och strax nedom finns stora ädellövskogar med lång skoglig kontinuitet och enastående rik kryptogamflora. I Melldalaområdet i kalkstensbranten finns stora kalktuffbildningar med extremrikkärr och enastående rika ädellövskogar och granskogar på kalk. Ett flertal extremrikkärr finns i Berg, i Säter och vid Skåningstorp. Representativ äng och naturbetesmark finns vid Högsböla äng.

Dok.Id 249357

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
E-post: mmd.vanersborg@dom.se				

Naturvärdena är främst knutna till den enastående rika floran med många sällsynta och hotade arter. Även fågellivet är rikt. ”

Det kan kostateras att Länsstyrelsen över huvud taget inte pekar ut aktuellt brytningsområde och området däromkring som en del av riksintressets värdekärna. Detta ges också uttryck i Kommunens översiktsplan där planerat täktområde anges som pågående markanvändning.

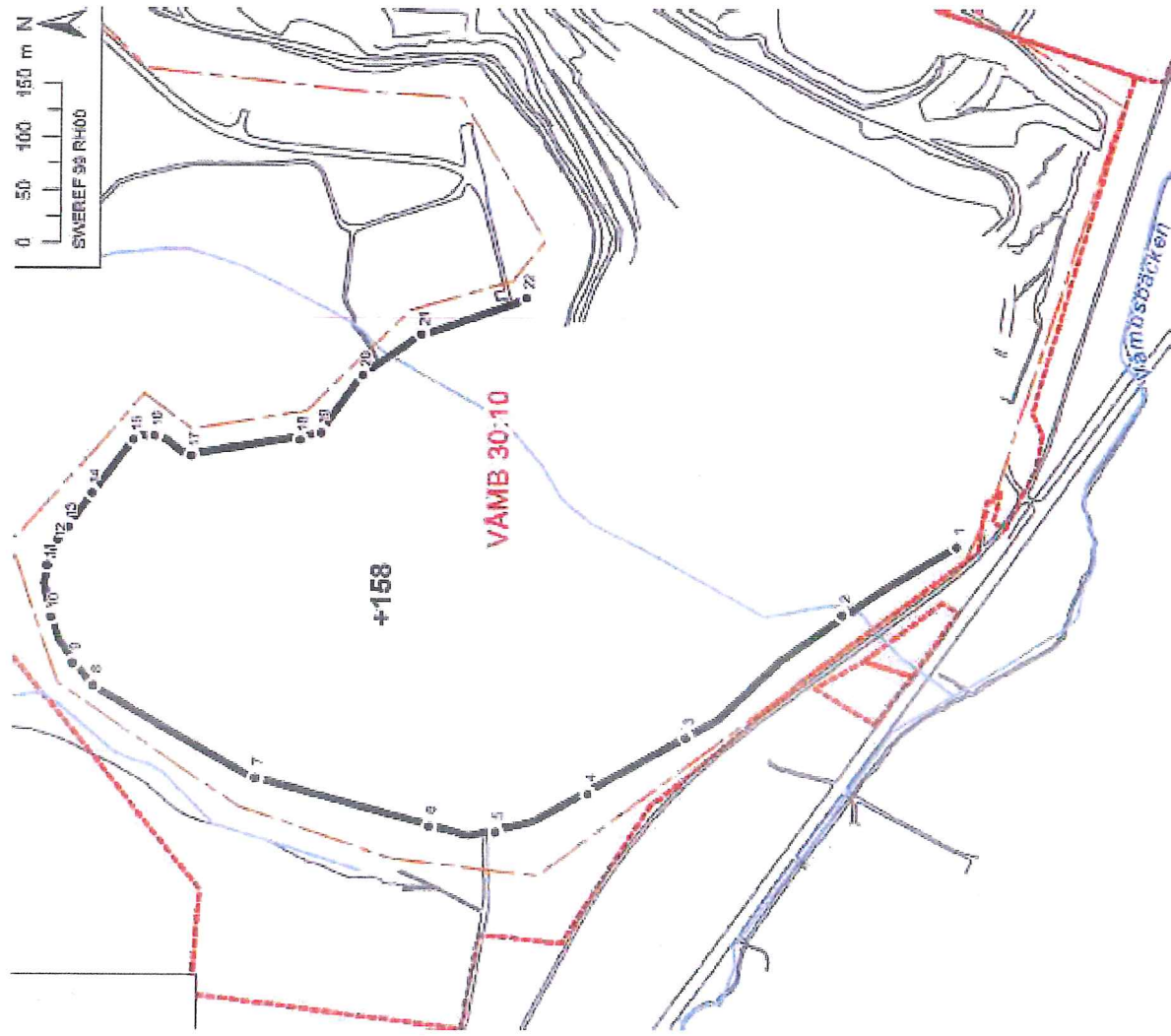
En avvägning mellan riksintressena enligt 3 kap 10§ MB, där SGU har beskrivit riksintresset brytning av mineral inom ett väl definierat område och där riksintressena natur/friluftsliv påverkas marginellt och inte berör riksintresset Nordbillingens värdekärna anser jag att en fortsatt brytning av kalksten kan ges företräde framför riksintressena för naturvård och friluftsliv.

Överröstad i denna fråga är jag i övriga frågor ense med majoriteten.

Våmb 30:10

KOORDINÄTER

Nummer	Öst	Norr
1	429844.15	6472282.63
2	429879.77	6472390.82
3	429784.03	6472539.91
4	429711.55	6472633.45
5	429675.58	6472721.09
6	429680.94	6472784.87
7	429726.12	6472950.57
8	429812.55	6473105.81
9	429833.85	6473125.80
10	429876.59	6473146.24
11	429925.15	6473150.19
12	429949.76	6473140.49
13	429861.27	6473130.52
14	429993.50	6473108.13
15	430044.06	6473067.66
16	430047.90	6473047.15
17	430028.77	6473012.04
18	430043.92	6472909.60
19	430051.12	6472889.48
20	430104.77	6472849.68
21	430143.66	6472793.77
22	430178.43	6472693.79

Riksintressen och skyddade områden i tätens direkta närhet

- Verksamhetsområde
- Bryffront vid sökt verksamhet
- Omledning av vattendrag
- Vattendrag
- Billingledden
- Fastighetsgränser
- Nyckelbiotop
- Riksintresse för värdefulla mineral (kalksten)
- Natura 2000 områden
- Riksintresse för friluftsliv
- Riksintressen för naturvård

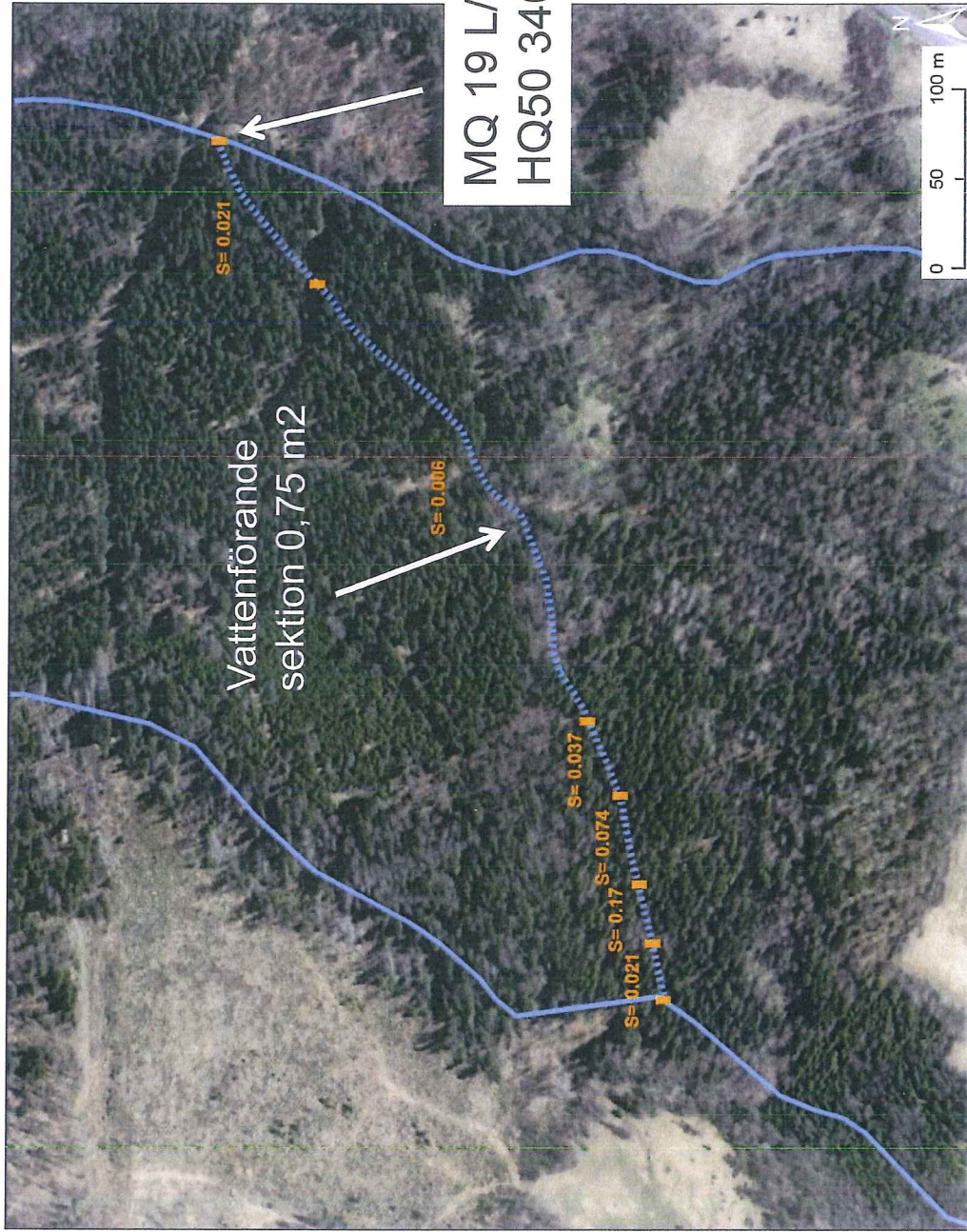
Fastighetsbeteckningar:

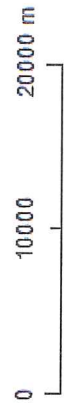
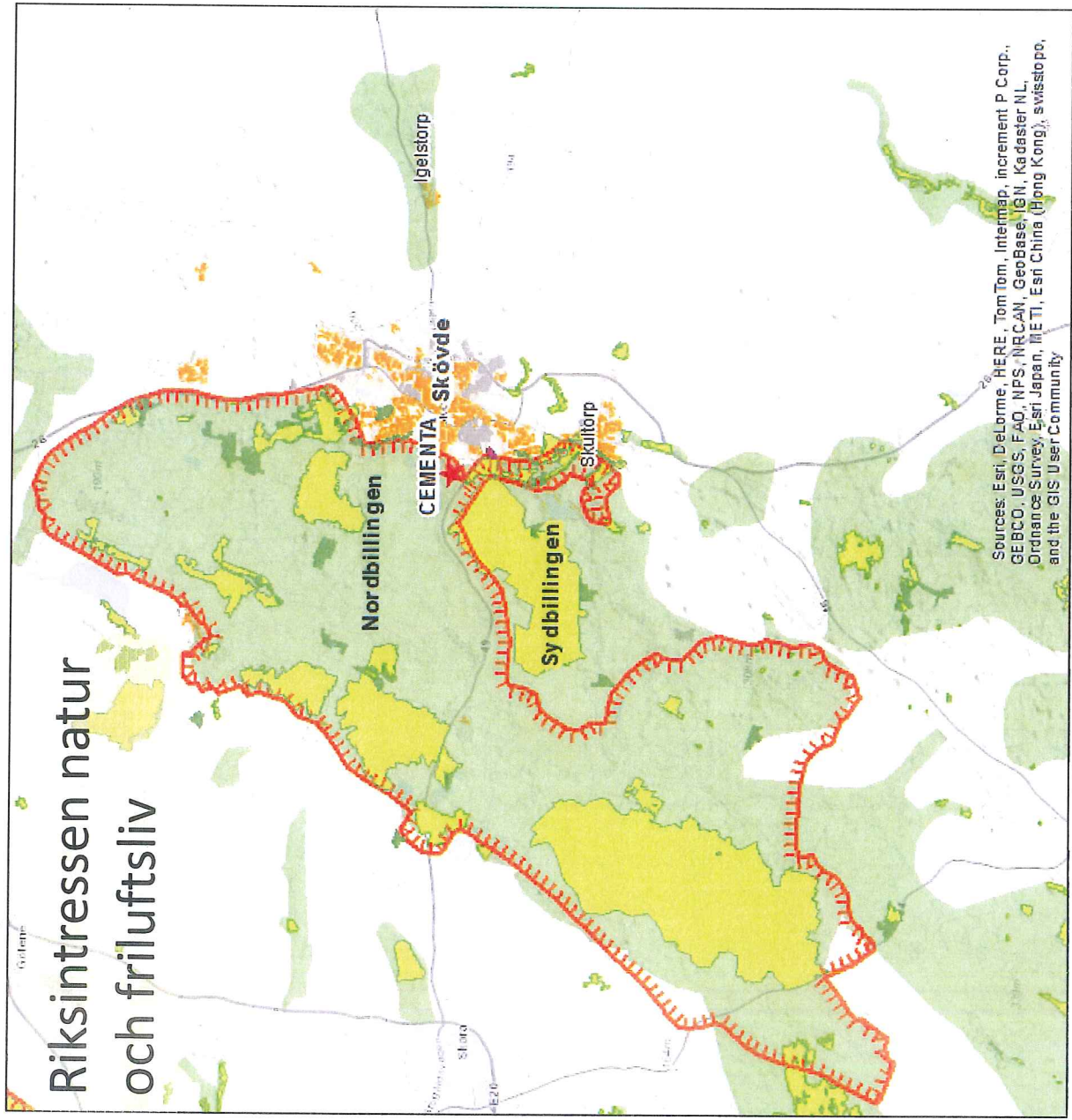
1. Våmb 30:10
2. Våmb 30:173
3. Våmb 30:99

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Omledning av Hållsdammsbäcken

- Riksskogens
- Natura 2000
- Friluftsliv
- Naturreservat
- Naturvård
- Djur- och växtskyddsområde